

BUDAPESTI NAPLÓ

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
József-körút 18.

Főszerkesztő: **VÉSZI JÓZSEF.**
Felelős szerkesztő: **BRAUN SÁNDOR.**
A SZERKESZTŐSÉG.

Égész évre 28 k., (14), 1/2 évre 14 k., (7), 1/4 évre
7 k., (3.50), egy hónapra 2 k. 40 fillér, (1.20 frt).
Egyes szám Budapesten 8, vidéken 10 fillér.

A bizalom netovábbja.

Irta: *tfj. Abrányi Kornél.*

Budapest, május 15.

A bizalmi szavazat megtörtént. Az appropriációs törvényjavaslatot a szabadelvűpárt óriási többséggel fogadta el. De ezzel a bizalmi kérdés még nem volt elintézve, mert csak ezután következett a „bizalom netovábbja.” S ezt már nem a szabadelvűpárt fejezte ki Széll Kálmán iránt, hanem az egyesült népi-függetlenségi párt.

Ritkán, vagy talán még sohasem volt érdekfeszítőbb s nevezetesebb félőrája a képviselőháznak, mint az, mely ma az általános vita befejezése és a szavazás után következett. Mert míg az általános vita alatt csak arra nézve szorították Széll Kálmánt, hogy mit fog csinálni az osztrákokkal a kiegyezési kérdésekben, míg miniszterelnök marad, — az általános vita után az ellenzék szónokai már egyenesen arra voltak kíváncsiak, hogy mi fog történni a kiegyezési kérdésekben a Széll Kálmán — bukása után?

S éppen ebben az utóbbi kérdésben nyilvánult meg az ellenzék részéről Széll Kálmán irányában a „bizalom netovábbja.” Mert ugy a függetlenségi-, mint a néppárt szónokai tudni akarták, hogy az osztrákok párt és nemzeti-különbség nélkül összeküldték Széll Kálmán ellen és pedig egyenesen a Koerber vezérlete alatt s hogy akár vallja be Széll Kálmán, akár nem, már e pillanatban egy latens kormányválság létezik. Ugyanezek a lelkes szónokok a szemébe mondták Széll Kálmánnak, hogy akármilyen diplomatikusan igyekszik is régibb nyilatkozatainak merevségét enyhíteni, — ő mégis bukni fog a kiegyezési kérdésekben. Mert a nemzet jogaiából és érdekeiből *egy jottát sem fog engedni, még kevésbé feldőlözni.* (S ezt ugyan-

azok mondták, akik még néhány perc előtt bizalmatlanságot szavaztak Széll Kálmánnak.) S mivelhogy ez bizonyos, tehát arra nézve követeltek választ Széll Kálmántól, hogy ha már az ő bukása el van döntve, gondoskodott-e az országról, ha így az osztrákokkal a kiegyezés létre nem jöhét? Mert ha Széll Kálmán meg nem tudja csinálni az osztrákokkal a kiegyezést, akkor bizonyos, hogy *más még kevésbé csinálhatja meg.* S akkor nem marad hátra más expedienst, mint a *külön vámterület.* (S ezt ismét ugyanazok mondták Széll Kálmánnak, akik néhány perccel azelőtt bizalmatlanságot szavaztak neki.) Ha tehát így, a Széll Kálmán bukása bizottság lévén, okvetlenül be fog állani a gazdasági különválás kényszerűsége, — gondoskodott-e arról Széll Kálmán, hogy Magyarország ne legyen védtelenül kiszolgáltatva az osztrák konspirációnak? — Gondoskodott-e arról, hogy Magyarország ne csak a papírosan állhasson a külön vámterület jogalapján, hanem a *valóságban* is?

Ugy-e bár, hogy mindezek az adott helyzetben nagyon kedves és kellemes kérdések s főként azzal a szerető „mentégtéssel” is megfűszerezve, hogy Széll Kálmán azért volt kénytelen „huzni-halasztani” a kiegyezési tárgyalásokat, mert ugyanis mint miniszterelnök és pártvezér s ugyanis mint belügyminiszter *tulcsokot* vállalt magára? — S nemde mindezek a kérdések, — ámbár azokban kétségtelenül a „bizalom netovábbja” rejlik — mégis csak nem úgy hangzanak, mintha az a barátságos felhívás lappangna azokban, hogy: „Kegyelmem uram! Nem térnél ki a kedvünkért egy pillanatra a *csillaghoz* vezető utról s nem lennél szives odaállani a *tarpeji szikla* szélére? És nem lennél szives beletekinteni abba a mélységbe, amely ime már reád tátotta ki száját?”

Ez volt tehát az az érdekfeszítő és ne-

vezetes félőrá, ami ma az általános vita befejezése és a szavazás után következett. Magán a többségen is meglátszott, hogy egy kissé idegessé tette a miniszterelnöknek ez a különös és váratlan megrohanása. És sűrűn hangzottak a többség sorából oly hangok, hogy miután két óra már ugyanis régen elmúlt, — a miniszterelnök holnap adjon e kérdésekre választ. De Széll Kálmán nem fogadta, el ezt a jóakaratu haladékos, hanem rögtön akarta honorálni azt a bizalmi non plus ultrát, amit az ellenzék szónokok nyújtottak neki. — S azért mosolyogva állt oda a tarpeji szikla szélére és mielőtt még szólott volna, már ki volt fejezte arcán az a kérdés: „Mit féltek, kicsinyhítűek?”

S bár nem sok ideje volt válaszáinak átgondolására, mégis röviden felelt. Hogy van-e latens kormányválság a kiegyezési kérdések miatt, azt nem tudja; de nem is kíváncsi rá. Azt azonban kimondja, *hogy nálunk nincs*; s hozzátette, hogy ha Rakovszky arra kíváncsi, van-e krízis Ausztriában, hat járjon ő maga utána. A kiegyezési kérdésekben tett régibb nyilatkozatait ellentétbe hozni az újabb nyilatkozatokkal, meddő kísérlet. Azt állítani, hogy azért kénytelen huzni a kiegyezési tárgyalásokat, mivel nem ér rá a belügyminiszterség miatt, — valótlán ráfogás. A kiegyezési tárgyalások egy másodperc késedelmet sem szenvedtek soha a belügyminiszterség miatt, — s nem is fognak. Amintohogy a jövőben sincs szándékában megválni a belügyminiszterségtől. Nem a hatalmi érdek miatt, hanem azokért a reformokért, amelyeket részben megindított, részben már megvalósított. Ami pedig azt illeti, hogy gondoskodva van-e az országról arra az esetre, ha a kiegyezés az osztrákokkal nem jöhetne létre? — erre röviden, szárazon csak annyit felelt, hogy az *autonom vámtarifa* annyira át van gyurva, hogy mihelyt beállana a kényszer a vámsorompók felállítását

TÁRCA.

UJ VILÁG.

— Történelmi regény. —

Irta: JÓKAI MÓR.

— Azt ugyan okosan teszed. Magam is régén úgy tettem volna, ha a feleségem vitalitiuma ide nem kötne.

— Ah, ő nagyságának életjáruléka van?

— Igenis. Ő volt a megboldogult öregurak utolsó éveiben az ápolója. Annak mindennap két tyukból kellett levést főzni ebédre, haricskapuliszkát brinzával vacsorára, mást nem evett. Ezért hagyott neki tizezer forint vitalitiumot első helyen betáblázva.

Ez bizony érthető dolog. Tyukleves, haricskapuliszka mindennap, megér tizezer forintot holdtígg. (Hozzá még szép asszony.)

— Hát találtál már neked való birtokoskát?

— Találtam. Hivatalos lapban hirdetik az árverését.

— Szabad tudnom?

— Sőt kérem. A valkóvári birtok.

Hruszkay felugrott a székekől s a sipkájához kapott mind a két kezével.

— Valkóvári birtok! Te szerencsétlen Markovics!

— Ötezer hold terület.

— Ötezer hold terület, kikiáltási ár kétezer-ötven forint. Jut minden holdra harminc kongó krajcár örök árban.

— Gondolom, hogy nem valami nagy ár.

(Harminc krajcár egy hold földért, Európában közepén, szép Magyarországon! *)

Hruszkay ur a két térdét verte a tenyereivel.

— Jaszna sztrela gladova! Hisz azt a birtokot úgy hívják, hogy „Bez-ohleba”. Nem terem azon egy szál rozs, se árpa, se zab; nincs ott se erdő, se kaszáló: olyan az egész birtok, mint a fejem, — s azzal levette a kucsmáját a koponyájáról: azon sem volt már kaszáló.

— De olcsón kínálják. Az ember kétezerötven forintért ötezer hold birtokosa lesz Magyarországon, s akkor odaülhet a nagy latifundiumok földesurai közé.

— Hát tudod, hogy mért kótyavetyélik ezt a nagy darab földet ilyen potom áron? Ide hallgass. Nem lakik ezen senki, csak egy siflikár, vagy jobban mondva nedovnikár, aki méheket tart, mézeskalácsot süt, márcot kotyvaszt, aztán az egész birtokot árendában tartja, kecskéket legeltet, brinzát csinál, kecskefaggyu-gyertyát önt, borovicskát főz, tóskotákat, fenyőmadarakat elfog, azokat eladja: ezért fizet földesuraságnak háromszáz kemény forintot árendába. Most kapta ma-

*) Azt ne higgye valaki, hogy *lódítok*. Előadhatom az árverési hirdetményt.

gát felséges német kormány, kivetette adót valkóvári uradalomra. Hiszen nem sokat: csak ötven forintot. Esik belőle hat krajcár egy holdra. De földesur így is ráfizet birtokára kétszáz forintot. Hát inkább elugorja birtokát, mint debreczeni osizmadia szőlőjét.

— No hát, én ráfizetek az elugrott birtokra s megszerzem.

— Még egy várat is kapsz vele. Hegytetején fekvő Valkóvárat. Megvan jól, csak teteje nincs.

— Majd én befödtem.

— Hát már most csak azt tanácsolok neked, hogy nézd meg előbb megvennivaló birtokot. Járd be aztat. Se kocsí, se ló, se számár nem kell az utra, hanem szerezz magadnak jó szeges talpu bocskort, hegymászó-botot, kötelet, meg egy vezető nacelnikot, akkor aztán bejárhatod a dominiumodat.

Negrotin meghallgatta a jótanácsot.

... A Bez-ohleba tökéletesen megfelelt a tisztartó leírásának.

Egy sziklasivatag az, mely hasonlít a dálmata Karszthoz, vagy az északamerikai elátkozott szirtpusztasághoz: kövek tartománya.

Hanem azért Negrotin megvette azt láatlanba.

A hivatalos árverésen rajtamaradt kétszer ötven forintban. Senki sem licitált rá. Bolondnak jó az.

Már most hát ő is földesur lett.

Egy jogi kérdés maradt fenn. Lehet-e Neg-

sára, hát három hét alatt teljesen szabályosan fungálhatna a külön vámtarulat.

Igy szól Széll Kálmán nyugodtan és mosolygva a tarpéji szikla szélén, ahova őt azok állították, akik ma őt a bizalom netovábbjában akarták részesíteni. S hova lett a tarpéji szikla mélysége? — Csak éppen olyanná lett, mint a Szevillai borbély című ismert operában a Don Bazilio szája, mikor a meglepetéstől leesett az álla.

S amilyen érdekesítő volt a jelenet, épp oly különös volt ezalatt a képviselőház fizionómiaja. A szabadelvűpárt mindvégig az átértett szolidaritás komolyságával hallgatta a miniszterelnök nyilatkozatait s még ott sem tört ki tüntető zajban, mikor a miniszterelnök azt is megmondta, hogy miképpen van az országról gondoskodva arra az esetre, ha a kiegyezés nem jöhetne létre. Az ellenzék azonban tüntetően tapsolt erre a kijelentésre, — sőt úgy akarta feltüntetni a dolgot, mintha csak az ellenzék örülne ennek a kormány-nyilatkozatnak; a szabadelvűpárt pedig úgy viselkedett, mintha megdöbben volha tőle. Pedig éppen megfordítva volt. Az ellenzék volt megdöbbenve s azért tapsolt, hogy elpálástolja meglepetését. A többség pedig azért maradt nyugodt, mert nem volt meglepetve. Hisz nem azért szavazott pár perccel előbb bizalmat Széll Kálmánnak, hogy ugyanakkor kételkedjék is benne. Nem úgy mint az ellenzék, aki azért szavazott pár perccel előbb bizalmatlanságot Széll Kálmánnak, hogy egy félóra múlva a bizalom netovábbjában részesítse és tapsoljon neki!

Az a rövid félóra tehát, melyben az ellenzék szónokai mintegy hajuknál fogva rántották elő a legkényesebb kérdéseket, határozottan fölülmuta fontosság tekintetében az egész appropriációs vitát. S hogy nem a Széll Kálmán „megrendelésére“ történt, — ez kiűnt nemcsak a keletkezés látható kapkodásából, hanem egy a miniszterelnök, mint az egész szabadelvűpárt viselkedéséből is. Pedig hogy nemcsak az országnak használt sokat ez a félóra, hanem magának Széll Kálmánnak is, — az újfent kétségtelen. Mert a nélkül, hogy kereste volna, alkalmat talált Széll arra, hogy néhány szóval úgy elfújja az egész osztrák konspiráció hatását, mintha ötvenkét vármegyét szedett volna össze, hogy belefúvasson velük a harci kúrtbe. S mialatt ezt a hatást ma néhány szóval megtehetné, ugyancsak akkor álláspontjának *korrektsége* nemcsak a

magyar érdekekkel, hanem még a konspiráló Ausztriával szemben is teljesen intakt maradt. S ha más miniszterelnököknél talán úgy volt, hogy az álláspont gyöngeségével lehetett az állást erősíteni, — Széll Kálmánnal sohasem volt így s nem is lesz. Az ő állásának erőssége mindenkor álláspontjának szilárdságából következik. S ha tehát azok, akik ma a bizalom netovábbjával akarták Széll Kálmánt belekergetni abba, hogy álláspontját *minél erősebben akcentuálja*, azt remélvén, hogy ezáltal állását fogják gyöngíteni, — csalódtak! Mert a Széll Kálmán álláspontjának erejét kicsiklandozván, állását is csak még erősbbe tették. Mert lehet-e kormányelnöknek állása erősebb, mint annak, akit egyáltalában nem érdekel, hogy minő konspirációk folynak ellene? S aki éppenséggel nem kíváncsi arra, hogy létezik-e latens kormányválság Ausztriában vagy sem? S akit éppen azok kénytelenek megtapsolni, akik bukásra szánták (ámbar olyan kérdésben, amiben *nem ők akarják megbuktatni*) s akinek a bizalom netovábbját kénytelenek nyújtani éppen azok, akik csak röviddel azelőtt hivatalosan szavaztak neki bizalmatlanságot?

Lejtőn.

Budapest, május 15.

(I.) A királyi Kuria első választási tanácsa ma várakozás ellenére érvénytelennek nyilvánította a tápéi képviselőválasztást. Az ítélet, melynek felolvasása harmadfél óráig tartott, meglepte és megdöbbentette még azokat is, akik tudják, hogy a Kurianak ez a tanácsa a szigor alkalmazásában már lejtőre jutott akkor, mikor Teleki Domokos választását az ügyvéd problematikussá értékű beismerése alapján, Egy Dezső megválasztását pedig azért semmisítette meg, mert ez néhány választónak törvényes költségeik megtérítését ígerte. A szigorúsnak ekkora mértékűt ugyanis, melyet a Kuria azzal a képviselővel szemben alkalmazott, aki valamely inkorrekten módon maga érintkezett a választóval, okserüen csak azt lehetett követeltetni, hogy e bíróság oly esetben, midőn a képviselő egészen tiszta minden választási visszaéléstől, a szigorúknak ugyanolyan mértékűt fogja alkalmazni ama bizonyítékok mérlegelésénél, amelyek a választás érvénytelenítése céljából felhozhatnak.

Nos hát, ennek éppen az ellenkezője történt. A kir. Kuria ismét a képviselő ellen alkalmazta

a tulszigort, habár az minden tekintetben érdemes a mandátumra, — míg az ellenfél javára ugyancsak mesterségesen csoportosította a bizonyítékokat oly célból, hogy eredményként megint a választás megsemmisítése álljon elő. Talán merészség látszik ez állítás. Legyen tehát szabad ennek bizonyítékul a ma kihirdetett ítéletből néhány ténybeli megállapítást és jogi következtetést kiemelnem.

Legtisztabb világitásba helyezem a dolgot, ha azzal kezdem, hogy a kir. Kuria a kisebbségben maradt jelöltre nézve kimondotta, hogy vesztegetett s hogy ennél fogva reá vonatkozólag a bűnvádi eljárás megindítása végett az igazságügy-miniszterhez tétetnek át az iratok. Ez ellenjelölt vesztegetése tehát bíróság megállapított tény, melylyel szemben tény az is, hogy a megválasztott képviselő egészen tisztán került ki ebből a választásból.

A védelem ez alapon azt irtatta s e részben a kir. Kuria második tanácsának a Szivák-féle ügyben hozott ítéletére is támaszkodott, hogy ezzel az ellenjelölttel szemben a képviselő megválasztása feltétlenül érvényes, mert a választásnak a kisebbségben maradt jelöltre eső része feltétlenül érvénytelen és így a szavazatok kölcsönös beszámításának helye nincs. Ez csakis oly ellenjelölttel szemben történhetik meg, aki épp úgy intakt, mint maga a megválasztott képviselő.

Azt lehetne hinni, hogy e logika elől, amelyben az igazság a politikai morállal is találkozik, alig van kitérés. És mégis mi történt?

A szavazatok le- és hozzászámítása terén két dolog történhetik. Egyik az, hogy a képviselőre adott szavazatok közül bizonyos szavazatok mint érvénytelenek leszámítatnak, a másik az, hogy az ellenjelöltre adott szavazatokhoz bizonyos szavazatok hozzáadnak. Az előbbi megtörténhetik az utóbbi nélkül is. A fennförgő esetben mindeki azt lehetné, hogy a kir. Kuria megállapodott az Enyedire esett és bíróság érvényteleneknek nyilvánított szavazatok levonásánál, de nem ment el odáig, hogy a vesztegető ellenfél szavazataihoz még néhány szavazatot hozzáadjon és ily módon derítse ki azt, hogy a képviselő nem nyerte el az érvényes szavazatok többségét. Am ezáltal az a feltevés is naiv optimizmusnak bizonyult.

A kir. Kuria nagyon kegyes volt az ellenfél irányában. Habár megállapította, hogy vesztegetett: e mellett mégis megajándékozta őt három oly választó szavazatával, akiket a választási elnök visszautasított; s ezzel egyszersmind megajándékozta azzal a kedves eredménnyel, hogy

rotinnak továbbra is lipovai jószágigazgatónak maradni, miután maga földbirtokot szerzett? Szerződés szerint nem lehet. Az egyik minőség kizárja a másikat. A Bez-ehleba birtoklása felől ugyan lehetne. A kétséges helyzetnek ő maga szakította végét: felmondta a hivatalát. Egy évre szól a felmondás. Abban az évben ütött ki a nagy világháboru Anglia, Frankon, Olaszország, Oroszország, Törökország és Szerbia között. A buzának az ára felment tízenkét forintra, rendkívüli termés volt, a lipovai uradalom jövedelme százezerre hágott.

Jó az a háboru — szegény agrárius népnek! Ez alatt módjában volt az „új földesurnak“ terjedelmes birtokát vizsgálat alá venni.

Mikor az árverés után a hantot a kezébe adták a birtokbavétel jelképeül, egy valóságos hantot, melyen még fű is zöldült s ő a dombtetőn állva végignézett a szerzett birtokán, az első gondolatja az volt, hogy egyszer valamikor mégis csak életnek kellett ebben a mostani halál-országában lenni, mert különben hogy lakhattak volna itt a legmagasabb hegytetőt koronázó várkastélyban uricsaládok.

Most egy pusztaság az egész, mint egy özönvíz után hátramaradt táj.

A *kozjár* viskójától, aki egyetlen haszonbérleje volt e rengeteg uradalomnak, egy gyalog-ösvény kanyarodott fel a hegyoldalra, azon elindult Negrotin egyedül. Vezetőre nem volt szüksége: mit magyarul talált volna az neki?

Az egész hegyszőlő kopár, szürke mészkő, melynek hasadékaik közt csupán csak a boróka

tengődik, a fenyőmadarak kertje. Ami itt-ott piroslik, az nem virág, hanem tarjag. Mély árkok szelik át néhol a hegyoldalt, egyenközi sorokban, amiket a köznép *ördögcsántásnak* nevez. Ez is derék férj lehetett, a feleségét fogta be az eke rudjához, azzal szántatta fel a sziklaoldalt.

A sziklavilág változatos. Felváltja a mészkövet a bazalt. Egymásra dült koloncok, feketék, mint a vas, prizmaszögletesek sorakoznak egymás mellé, mint egy orgona. (Folytatása következik.)

Napsugár . . .

Vörös szikrákat szór hajamba

A meleg tavaszi sugár.

Merészen siklik homlokomra,

És hogy elűzzem, arra vár.

De én megállók; szembeszállva

A nappal, amely rám nevet,

Dacosan állom forró utját

S kitárom néki lelkemet.

Ne incelkedve jőj el hozzám

Langyos fényárral, szeliden,

Alkonyóráknak napsugára,

Mikor erőd már elpihen.

Izzó kékémben hullj nyomomba,

Felajzva fáradt véremet;

Tünyvilaidnak pattanása

Égessen belém mély sebet.

Sebezz halálra, azt se bánom

Vakító fényü déli nap.

Lángolvelésed ne kíméljen,

Csókdok legyen még szilajabb.

Tégy vakmerővé harcaimban,

Legyen enyém a diadal;

Tengervilágod hintsd szívembe,

Míg lüktetése fiatal.

Lys-notr.

Egyenlőség a természetben.

— A Budapesti Napló eredeti tárcája. —

Írta: Seress Imre.

„Nem egymásnak ellentéte az ember és az állat. Ellenkezőleg: az embernek úgy, mint az állatnak lényege egy és ugyanaz és nem változtat a dolgon semmit, akár léleknak, akár akaratnak, akár másvalamének nevezük is ezt a lényegét.“

Igy szól a hindu világlétfőgás tanítása, amely mint dogmatikus hit legérgebb a világon. És bámulnunk kell a Kelet negyven milliónyi népét, hogy a létet így fogja fel, a nélkül, hogy Istenről, teremtésről, tulvilági jutalomról és büntetésről fogalma volna. A hindunak vallása nincsen, csak elvek szerint él, amelyeket Gautama királyfi, az utolsó és legfőbb létező Buddha (aszketá-próféta) követett életében. Isten, teremtés, tulvilág: mint szavak is hiányzanak a hindu nyelvből. Nem tagadják a legfőbb lényt, de nem ismerik. Sem kinyilatkoztatás, sem gondolkodás útján ehhez a fogalomhoz el nem jutottak. Az évezredek folyamán egyetlen ember sem támadt köztük, aki Istent és ennek igéjét hirdette volna. Ellenben hirdették és követték, hogy: „szeress

a képviselő választását megsemmisítette. Mert éppen ezen a három szavazaton fordult meg az, hogy Enyedi Lukács többsége kisebbséggé változott át.

A dolog ugyanis számszerűleg így áll. Enyedi Lukács többsége hét szavazat. A reá esett szavazatok közül a kir. Kuria tíz szavazatot leszámtott azért, mert tíz választó állítólag etetés és itatás folytán szavazott rá, két szavazatot pedig azért, mert ezeket, mint jogosulatlan választóktól eredőket, a választási elnök helytelenül fogadta el. Ez tehát összesen tizenkét szavazat, amelyek az Enyedire adott szavazatokból levonván: ezzel, ha az ellenfél szavazataiból semmisen vonatnék le, az ő többsége már kisebbségre változnék át.

A kir. Kuria azonban az ellenfél szavazataiból is eszközölt levonásokat. Három választó szavazatot azért mondta érvénytelennek, mert ezek vesztegetés folytán szavaztak Kelemenre, három választót pedig azért, mert ezek jogosulatlanul szavaztak. Az ellenjeltőlre esett e hat érvénytelen szavazatot tehát levonva a képviselő terhére megállapított tizenkét érvénytelen szavazatból: összesen hat olyan szavazat marad, amelyek a Kuria ítélete szerint a képviselőre adott szavazatokból leszámtandók. Minthogy pedig a reá esett szavazatok többsége hét szavazat volt: ennél fogva választása ez uton még mindig nem volna érvényteleníthető. Hogy az megterhénység: ehhez feltétlenül szükséges volt az is, hogy a kir. Kuria a vesztegető ellenfelet azokon a szavazatokon fölül, amelyeket részére a választási elnök megállapított, azért három új szavazattal megajándékozza. Ezzel azonban a kir. Kuria a lejtő legalsó fokára jutott. Mert alantibb fok már nem képzelhető azon a lejtőn, amelyre a kir. Kuria a választások megsemmisítésében tanusított ridég tulszjuroságával már előzőleg rálépett. A különbséget s a lejtőn való süllyedést szembevetendő teszi az, hogy míg eddig a képviselő érdemtelenségének megállapításában nyilvánult a tulszjor: addig most az intakt képviselővel szemben az érdemtelen ellenfél javára érvényesült ugyanaz.

Utóbbi tekintetben feltűnő még a ma kihirdetett ítéletben az is, hogy ámbár a kisebbségben maradt jelölt ellen megállapította a vesztegetést: azt politikai jogainak gyakorlatától még sem függesztette fel. Pedig a törvény ez iránt világos. Ide iktatjuk szöveg szerint a kuriai bíraskodásról szóló törvény 122. §-át:

„122. §. A választás érvénytelenítése esetében annak a személynek cselekvő és szenvedő választó-

képessége, akinek cselekvése a jelen törvény 8. §-ának 2—11. pontjai alatt foglalja valamely érvénytelenségi ok tényálladékát magában foglalja, vagy valamely szavazat érvénytelenítését maga után vonta, az ítéletben meghátrázott időre felfüggesztendő.”

Megvalósultak-e ez esetben a § alkalmazhatóságának feltételei? Érvénytelenítve lett-e a választás? Felelet: igen. Magában foglalja-e az ellenjelt cselekvése a 3. § 2—11. pontjai alatt foglalt valamely érvénytelenségi ok tényálladékát? Felelet: igen, mert a vesztegetés a 3. § 2. pontja alá esik. Oly cselekményt követett-e el az ellenjelt, amely valamely szavazat érvénytelenítését maga után vonta? Felelet: igen, mert hisz a kir. Kuria ezen a címen három választónak szavazatát nyilvánította érvénytelennek.

Miként térhetett ki tehát ez a szigorú tanács a törvénynek e rendelkezése elől, holott az nem bizza a bírő belátására a választói jog felfüggesztését, hanem imperative rendelkezik, hogy a 122. § esetében a választói jog felfüggesztendő. Talán a törvény indokolásában van olyasmi, ami a Kuria eljárását támogatja? De hát méltányos-e a törvény megalkodására alapítani az ítéletnek ily lényeges részét akkor, mikor ugyane bíróság ebben az ítéletben a törvénynek majdnem betűihez ragaszkodik a személyileg intakt képviselővel szemben? Mert csakis a betűkhöz való ragaszkodással lehetett ez esetben megállapítani azt, hogy törvény által tiltott etetés és itatás volt a pártgyűlésen megjelent néhány választónak együtt ebédelése.

Ha még néhány ilyen ítéletet hoz a Kuria, még bizony megérlelődik a közéletben az a gondolat, hogy vissza kell vinni a választási bíraskodást ismét a képviselőháza. A Kuria — úgy látszik — tüntet a választási bíraskodásra való alkalmatlanságával s talán meg akar szabadulni hatáskörének e mindenképpen terhes kibővülésétől. Ha így van, akkor csakugyan vissza kell majd állítani a parlamenti bíraskodást, persze a pártérdek érvényesülésének lehető korlátozásával. Ami könnyű szerrel volna elérhető, ha az összeférhetelenségi ügyekben bevált *esiri-intézményt* a választási bíraskodásra is kiterjesztenék.

Finále.

Budapest, május 15.

A harmadik olvasástól eltekintve, ami holnapra maradt, az appropriáció is tul volnánk. De a budgetvita és appropriációs vitakozás fináléja szinte érdekesebb volt, mint a hosszadalmas zene-műhöz hasonlító egész vita. Egy rossz, ellaposo-

dott tankötemény úgy csattan a végén, mint egy epigramma.

Ezt a csattanót nem szabad az ílés első részében keresni. Ez se volt érdektelen, de nem volt szenzációs. Lindner Gusztáv, aki már egyszer óvatlan szász volt, ma az óvatos szászt adta s a nemzetiségi tulszásokot jól elrejtve próbálta a t. Ház túrelmébe csempészni. De hasztalan. Mert hogy előre eláruljuk, Széll Kálmán miniszterelnök, mikor később az általános vita befejeztével még egyszer reflektált a mai felszólalásokra, magyarosan és önérzetesen megfelelt az óvatos szásznak. Igen erőlyesen és az egész törvényhozás tapsai között jelentette ki, hogy új nemzetiségi kérdéseket előtérbe tolni nem enged. Már hiába ravaszodik Lindner és hiába asszisztálnak neki a kevésbé óvatos szások.

Aztán Nessi Pál, Lengyel Zoltán, Várady Károly és Szederkényi Nándor próbálták felbolygatni a kiegyezést, a delegáció s a külön magyar hadsereg kérdéseit. Ezekre Széll Kálmán miniszterelnök az ő megszokott egyenességével válaszolt s különösen hatásos polemiaival mutatta ki azt, hogy ő tagnap egyáltalán nem a külön magyar hadsereg követelésének törvénytelen voltát feszegette, hanem tisztán és kizárólag csak azt a vádat rontotta le, mintha e kérdésben Deák Ferenc felfogásával ellentétbe jutott volna. Nem jutott ellentétbe. Ellenkezőleg. Azt azonban egy percig sem jutott eszébe állítani, hogy a külön magyar hadsereg követelése törvénybe ütköznék. Az idevágó polemianál aktuálisabb és fontosabb volt, amit a miniszterelnök a kiegyezési tárgyalásokról mondott. Mert e nyilatkozatból megtudja az ország, hogy a kormány a mainál kedvezőlenebb kiegyezést megkötni semmiesetre sem lesz hajlandó.

Miután a szások Lindner Gusztáv személyes kérdésben való mentegetését még egy kis zenabonára használták fel: megtörtént a vita berekesztése és a szavazás. A tulnyomó többség az indemnitás-javaslatot általánosságban elfogadta.

S mikor már úgy tetszhetett, mintha elérkeztünk volna a finále utolsó akkordjához: akkor jött a csattanó. Az egész lapos budgetviternek epigrammatikus csattanója. A részletes vita során ugyanis Pichler Győző váratlanul ujbló megbolygatta a kiegyezési tárgyalások dolgát s olyan szenzációs leleplezésekkel szolgált, melyek még ebben az előrehaladott órában is felkorbácsolták az ellenzék szenvedélyeit. Azt mesélte Pichler, hogy Koerber valóságos aknamunkát végez Magyarország ellen, hogy az összes osztrák pártokat összefogta egy konspirációba s most az egész osztrák sajtó, Béctől Lembergig

minden lényt egyformán, embert és állatot egyaránt, mert a természetben minden lény egyenlő.”

A hinduknak ez a metafizikai alapvétele csak a legujabb filozófusoknál részeseül kellő méltatásban. Ennek oka az, hogy a szanszkrit és páli nyelven irt vallási könyveket csak pár évized óta fordították. E könyvekből megtudjuk, hogy a buddhizmust illetőleg eddig tévedésben volt a művelt világ és hogy a hinduk vallása az Istent sohasem ismerte. Buddha, Siva és Visnu csak szimbolumok, melyek a közép számára jelképezik a lények legfőbb állapotait, a születést, az életet és a halált.

Minő különbség a hindu és a nyugoti világ-felfogás között! A „művelt” emberek nagy többségének megrögzött hite, hogy az állat nemcsak értelmi képességre nálánál alábbvaló, hanem lényegre nézve is teljesen más. Elfelejtjük az ősrégi időköt, amikor összes képességeink még szunnyadoztak és semmi, de semmi meg nem különbözött bennünk az állattól. Bujtunk az erősebb vad elől és felfaltuk a gyöngébbet; fejükben egy gondolat, szívünkben egy erkölcsi érzés nem mutatkozott. Mert csak esse az, hogy a földön találván magunkat, egyszerre képesek voltunk beszélni, gondolkodni és egyszerre tudatában voltunk tetteink erkölcsi jelentőségének. Natura non facit saltus: a természetben ugrás nincsen. Sokat fejlődünk történelmünk kezdete óta, de addig bizonyos mértékig. A fáraók tudósai a mai tudósokhoz képest együgyű emberek voltak, ellenben lángelmék lehettek azokhoz hasonlítva, akik ő előttük éltek pár ezer esztendővel. És még ma is az egyes néplajokat és egyes embereket egymástól rémitő távolság választja el.

A világfelfogásnak, amelyet Buddha minden követője vall, alapja egy elvitatlan tény: az, hogy minden, ami él, kivétel nélkül a földből

származik és oda hull ismét vissza. A földből származó és oda visszatemetző fajok csak képességek tekintetében különbözhetnek egymástól és csak amíg élnek. Ha meghaltak, megszűnik ez a különbség. Véletlen dolga, hogy egy lény embernek született és sorsa ekkor sem irigyelendő, mert legjobb nem születni. Hogy az ember nagy képességekkel jön a világra, ez egészen természetes, valamint az is, hogy a legtöbbetesség lény a földön. A többi világtesteken sincs a dolog másképpen. De a véletlen folytán nyert kiválóbb képesség nem adhat egyttal örök kiváltságokat és földöntúli rendeltetést, mert ez a felfogás a legnagyobb mértékben erkölعتelen és igazságtalan volna.

Az ember születik, él és meghal: az állat pályafutása ugyanez. A születés előtt egyenlő mind a kettő, a halál után szintén. A különbözőség csak néhány évig tart, ami az örökkévalóságban nem számít. Kimondhatatlan hosszú ideig nem voltunk, kimondhatatlan hosszú ideig nem leszünk: ez közös sorsa embernek és állatnak egyaránt. Az élet rövid ideje alatt az ember, miután képességei kifejleődtek, különbnek, sőt lényegileg másnak tartja magát, mint az állatot. De ez tévedés és csupán arról tesz bizonyosságot, hogy értelmünk magasfoku ugyan, de még mindig messze áll a tökéletességtől. Nem mind igazság az, amit az emberi értelem gondol és az emberiség története nem egyéb, mint a tévedések szakadatlan láncolata. Ez magyarázza meg, hogy minden vallásnak mért van szüksége az isteni kinyilatkoztatásra. Ez ugyanis megtámadhatatlan és le nem cáfoltható. Ellenben a legtöbb emberi filozófiát folyton a kételkedés árnyéka kíséri.

De az ember sokszor az igazságot is tévedésnek tartja, főleg ha az igazság nem kellemes neki. Az életben az ember teszi a lények arisztokráciáját. Ur a földön értelme által és nem

csudálatos, de természetes, hogy önmagának rendkívüli jelentőséget tulajdonít. A nagyrészt sanyaruságokkal telt életben jól esik a hiedelem, hogy neki saját külön rendeltetése van, olyan, amelyről évezredekben át, amig tudniük meg nem jött az esze, sejtelve sem volt. Micsoda vakmerő eszme az, hogy az állatot magához hasonló lénynek tekintse? Hisz saját embertársát sem tekint ilyennek. Története egy soha nem szünetelő harc és öldöklés, amelyben könyörtelenül gyilkolta — az állatot talán? Azt is, de még inkább felebarátjait. Nem kétezer év előtt egy istennek kellett lejönni az égből, hogy legalább az emberek közti háborút megszüntesse és legfőbb kötelességünkbe tegye, hogy szeressük egymást. Már ez is olyan rendkívüli érdem, hogy érte örök boldogság jár jutalom gyanánt. Nem kell-e meghajolnunk a nép előtt, amely Isten nélkül is folyton hirdette és gyakorolta a szeretetet, nem kívánva, csak remélve, hogy ennek fejében „nem fog többé ujra születni” vagy legalább elérni a Nirvánát, a vágy nélkül való földi állapotot?

Való igaz, hogy a hindu bölcsesség szerint élni még nehezebb, mint a keresztény vallások szerint. A vadállatok felfalják az embert, ha megkaphatják; ki csinálna tehát lelkiismereti kérdést abból, hogy lepuskázson egy nyulat, sőt peccosony gyanánt meg is egye? Annál kevésbé teszi ezt az ember, mert immár nagyon elszaporodott és sok helyen más élelmet nem is talál, mint húst. Az élet fenntartása pedig első kötelesség és mindenki érzi, hogy az állatnak eledeleit való lelélese nem esik erkölcsi beszámítás alá. Hogy az állatot gyilkoljuk és húsvál táplálkozunk, ez egészen természetes. Azt is tudjuk és nem akadunk fenn rajta, hogy az állatok kölcsönösen pusztítják egymást: a gyengébb áldozatul esik az erősebbnek és valamennyi az embernek. A földi élet berendezéséből

és Gráció, a Neue Freie Presse-től kezdve a Czásig mind egy kótából fujja a riadót Magyarország ellen. Ott az ellenségek is szövöttek, csak hogy a magyarokat kiszébeeljék, itt pedig nyoma se akar mutatkozni a tömörülésnek. Így Pichler. S akkor aztán fölállott *Rakovszky* István s ráléitálva Pichlerre, pikánsan kiélezett kérdéseket dobott az alkonyodó vitába. Hogy Koeber maga inspirálja az osztrák sajtót s maga vezeti a Magyarországgal-ellenes demonstrációt: — hát mért nem követi példáját Széll Kálmán is? Ez volt az egyik kérdés. Aztán gonyolódva kérdezte, hogy talán azért nincs rá idejé Széll Kálmánnak, mert sokféle vállalkozott s egyben miniszterelnök, belügyminiszter, kereskedelmi miniszter, külügyminiszter és hadügyminiszter. Ez volt a második pikáns kérdés. S legpikánsabb volt a harmadik: *hogy igaz-e, aminek neszét vette, hogy Magyarországon latens miniszterváldó van?*

Ugy-e, sok kérdés és szenzáció fordulat a finalában?

Nos, Széll Kálmán sohasem mutatkozott vezéri rátermettségben nagyobbak és imponálóbbnak, mint amikor most ezekre a szenzációk állításokra és pikánsul kiélezett kérdésekre válaszolt. Mert nyomban válaszolt. És mindenre válaszolt. Es minden egyes kijelentése valósággal lázba hozta az egész törvényhozást. Csupa okosság, finomság és mégis erély volt ez a beszéd, ahogyan a villámok elhárította és a nyilatkat úgy dobálta vissza, hogy még azokat is megsebezte, akik talán a szónokok mögött settenkedtek. Ebből a beszédből mások is érteni fognak, nemcsak Pichler és nemcsak Rakovszky. Mert ami az állítólagos osztrák konspirációt illeti, arra Széll Kálmán azt jegyezte meg, hogy ha Koeber talán informálja a kiegyezési alku állásáról a sajtót, ám tegye; ő ilyen gyöngeséget nem érez s ilyesmire már a kiegyezés céljának nagysága s a tárgyalások komolysága miatt sem szánna el magát; ha továbbad Koebernek talán tetszik Magyarország ellen tömörülése hívni az osztrák pártokat, ezt is ám tegye, — ő, a magyar miniszterelnök nem trafikál a pártokkal s meg az ország igazainak tudatában a törvényszabta uton előre. Ami pedig Rakovszky értesülését illeti, hogy latens miniszterváldó van: — *Magyarországon nincs. Hogy Ausztriában van-e, azt Rakovszky-nak az ő összeköttetései mellett nem lesz nehéz közvetlenül megtudakolnia.* S ami végül az a pikáns kérdést illeti, hogy tán azért nem ér rá a magyar miniszterelnök az osztrák minta utánzására, mert sok minden elfoglaltság köti meg: — erre is volt egy szava Széll Kálmánnak. Elő-

ször is kijelentette, hogy üres demonstrációk szervezésére akkor sem volna kedve, ha telnék az idejéből. Másodsor pedig nyomtatékosan hangsúlyozta, hogy bármennyi is az elfoglaltsága: — *a belügyi tárca vezetéséről nem fog lemondani*, mert csak így vállalhat felelősséget, hogy amit kormányzati mottójátul tűzött ki, az adminisztrációban testté is fog válni.

Sulyos és erélyes nyilatkozatok voltak ezek. Hatásuk óriási volt. S ennek az epigrammatikus csattanónak lehet betudni, ha a budgetvita befejezése ötletéből most már a legmelegebb óvációt rendezte a szabadelvűpárt az ő vezérének. Így még talán sosem imponált a vezér pártjának. Ot fázásztó hónapokon keresztül, ezer kérdésben, száz támadás közepette mindig a helyén volt, mindig vértézve járt, mindig készen állott a védelemre. S ime, ereje nem csappant meg: — az utolsó percben látszik a legerősebbnek.

— Eljén Széll Kálmán! — hangzott egyre és egyre.

Holnap még harmadik olvasásnak is elfogadják az indemnitás-javaslatot s aztán szünet lesz, talán a delegációk tanácskozásainak befejezéséig . . .

A képviselőház ülése május 15-én.

— Kezdeté délelőtt 10 órakor. —

Elnök: Tallián Béla.

A kormány részéről jelen vannak: Széll Kálmán miniszterelnök, Lukács László, Darányi Ignác, báró Fejérváry Géza, Cseh Ervin.

Darányi Ignác földmívelésügyi miniszter: Be-
terjeszti a Béga-csatorna szabályozásáról szóló törvényjavaslatot, kéri, hogy azt kinyomassák és osztsák szét s utassák arról való felmentést vegyék a vizügyi és pénzügyi bizottságokhoz. (Helyeslés.)

Werner Gyula: Személyes kérdésben válaszol Rakovszky tagnapi beszédére. Kijelenti, hogy a lapok számára nem ír tudósításokat a delegáció ülésein, csak a M. N. számára külső képét rajzolja meg az üléseknek.

(Az appropriáció.)

Lindner Gusztáv: Nem fogadja el a tehetetlenség vádiát, melylyel a szászokat a miniszterelnök illette. Nem kíván egyebet a szász néppárt az 1868. évi 44. törvényeik végrehajtásánál. A nemzetiségi kérdést elnyomni már nem lehet és elég drága tapasztalat az is, hogy a nemzetiségi törvény végre nem hajtása célra nem vezet. Kristóffy nézeteivel egyetért de mi haszna, ha azok ellenkeznek a hatóságok nézeteivel. (Zaj a szélsőbaloldalon.) A bíróságok nem tesznek eleget az 1868. évi 44. törvénynek, mert kizárólag a magyar nyelvet használják. A bíróságok hivatalos magyar nyelve csak a kiadványokra vonatkozik, de ebből nem következik, hogy más nyelvű beadvánnyal és melléklettel ne lehessen élni. (Zaj. Főkiáltás jobbról: Most is elfogadják!) A volt királyi időn lévő bíróságok még magyar nyelvű beadványt is visszautasítanak, ha egy

német melléklet van vele. Ez pedig csak 1900 óta van így. Nem akarnak tüntetni őket a magyar állammal szemben.

Thaly Kálmán: Korodi sem?

Korodi Lutz: En a törvény alapján állok! (Zaj. Kiáltások: A törvény alapján gyalazza a magyart?)

Lindner Gusztáv: Mint hogy e sérelem ellen hasztalan kerestek otthon orvoslást, most a törvényhozás eljött hozzá. Kéri e szerintük jogtalan eljárás megszüntetését.

Hegedüs Sándor: Személyes kérdésben válaszol Rakovszky tagnapi beszédére s kijelenti, hogy Rakovszky tagnap tévesen idézte szavait. Csak egy tételre kért világlátást, a többivel tisztában volt.

Nessi Pál Lindnernek feltele, azt mondja, hogy az unió csak egy állami nyelvet ismer el és aki valamely idegen nyelv érdekében kardoskodik ill, azzal nem érdemes foglalkozni. (Tetszés a szélsőbalon. Zaj a szászok padján.)

Madarász József: Menjenek ki az országból, ha itt nem érzik jól magukat!

Lurtz: Nem megyünk ki! Nincs joga senkinek kiküldeni ebből az országból bennünket!

Nessi Pál a delegáció titkos üléseiről és be-
csempészett német nyelvéről szól. A delegáció az országgyűlés egyik bizottsága és a törvény kirekesztőleg magyar tanácskozási nyelvet szab meg bizottságainak. A közös külügyminisztertil meg kell követelni, hogy magyarul tudjon. (Zajos tetszés a szélsőbaloldalon.) Minden közös tisztviselő első főtétele az kell hogy legyen, hogy tudjon magyarul. (Főkiáltások: Bos-niába nem neveznek ki egyetlen hivatalnokot, ha nem tud egy szláv nyelvet!) A dinasztia is vagy magyar lesz vagy el fog bukni. Értésére esett, hogy a honvédelmi kormány minden fontos okmánya Bécsben van. Mindenben szolgalelkűek vagyunk: a lóversenyterem ott leng a feketésárga lobogó. Halgathajót eresztene föl, vagy kerteseti kiállítást nyitnak meg, a Götterhaltet játszzák.

Biztos, hogy a carrouselben ts játszani fogják s ezzel lehetetlenné teszik a jó magyar embereket, hogy oda elmenjen. Egy szeptedi iskola tanulóifjúságát olyan iskolába viszik, ahol a Götterhaltet játszzák. Az iljúságot lebhivja, hogy ne hallgassa meg a Götterhaltet, mert a dinasztival szemben csak erőszakkal és botránnyal lehet valamit elérni. (Mozgás. Zaj. Helyeslés a szélsőbaloldalon.)

Elnök: Figyelmezteti a szónokot, hogy ilyet a magyar parlamentben nem szabad mondani.

Nessi Pál: Nem vitatkozom az elnökkel, de a történelem neki ad igazat. Ha botránny kell, hát majd lesz botránny. (Mozgás. Zaj.) Nem fogadja el a javaslatot. (Helyeslés a szélsőbaloldalon.)

Lengyel Zoltán: A miniszterelnöknek az önálló nemzeti hadseregről tagnap mondott szavait cáfolja.

Várady Károly: Deák Ferenc 1861-ben egészen mást mondott az önálló magyar hadseregről, mint amit tagnap Széll Kálmán. Tiltakozik a házszabály módosítása ellen. A közös váterületet hóbortnak mondja, mert ez tönkre tenné létünket. Nem fogadja el a javaslatot.

Elnök öt perc szünetet ad.

Szünet után.

Szederkényi Nándor a miniszterelnökkel polemizál, aki Deák Ferencre hivatkozva, azt állította, hogy az önálló magyar hadsereg kiejelzése törvénykönyveinkben nem fordul elő. A pozsonyi rendek sokszor követelték az önálló magyar hadsereget. Az exercitus hungaricus magyar hadsereget jelent. Hosszasan történelmi alapon óhajta bizonyítani, hogy az önálló hadseregről sohasem mondoták le őseink. Deáknek is voltak gyengéi, nem méltó dolog tehát ily fontos kérdésekben azokra hivatkozni. Szólag aggodalmát fejezi ki a hadsereg fejlődése felett. Nem fogadja el a törvényjavaslatot. (Zajos helyeslés a szélsőbalon.)

(A miniszterelnök válasza.)

Széll Kálmán miniszterelnök: Szederkényivel szemben újból hivatkozik Deák Ferencnek 1868. évi augusztus 3-ikán tartott beszédére, amelyben kimutatta, hogy az önálló magyar hadsereg, úgy mint a hogy követünk, a mi közügyünkben, törvényeinkben és állandó alkotmányos gyakorlatunkban nem gyökerizik, mert meg nem volt soha. (Igaz! Ugy van! a jobb- és baloldalon. Ellentmondás a szélső baloldalon.)

Ne mondják hát, hogy ő meghamisítja Deák Ferenc hagyatékát, hanem szálljanak perbe Deák Ferenc irataival. A Corpus Juris-hoz való ragaszkodás vitte sikerre azon nagy alkotmányos küzdelmünket, mely 1867-ben lezárult. (Ugy van! Ugy van! Tetszés jobbról.) Erről az alapról létünk nem szabad, különben bármily becses deputacionális munkálatok sikamlós elasztikus mezejére.

Rákosi Viktor: Ebből Krieghammer husz évig megél!

Molnár Jenő: A Reichsrathban kellett volna elmondani ezt a beszédet! (Zaj.)

Széll Kálmán miniszterelnök: Akárhogy gonyolódna, Deák Ferenc nem a Reichsrathban mondta el ezt a beszédet és akik blaszémizálják Deák Ferenc emlékét, legalább ő vele szemben ne hozakodjanak ezzel elő. (Élénk helyeslés és tetszés jobbról.)

Pichler Győző: Nevetséges kimonádni a magyar parlamentben, hogy nem lehet magyar hadsereg!

Széll Kálmán miniszterelnök: Ő ki mondta azt? (Nagy zaj a szélsőbaloldalon. Ezt mondta a ki miniszterelnök!)

Széll Kálmán miniszterelnök: Tiltakozik ilyen inszinnáció ellen; azt nem mondta, hanem történelmi-
leg kifejtette, hogy az 1867. XII. t.-c.-ben levett ki-
fejezés és az azóta hozott törvényeink és az azóta
megalkotott intézmények minosenk ellentétben a ma-
gyar közzjoggal, amint azt Deák Ferenc kifejtette.

Pichler Győző: 1848-ban volt nemzeti hadsereg, futott is tőle az osztrák!

mindez helyesen következik. Azonban ha száz-
szor így áll is a dolog, az igazság igazság
marad, sőt éppen a természetes rend bizonyítja
legjobban, hogy lényegileg egyek vagyunk mind-
nyáján, akik a földön élünk és mozognak, az
állat úgy, mint az ember. A természet külön
mértékkel senkinek sem mér, az arisztokrácia
csak a képességekre vonatkozik, amelyeket közös
anyánk, a föld, szinte végtelen fokozatokban hoz
létre. Legfelül áll az ember, akinek képességei
közé tartozik az is, hogy a legmerészebb ábrán-
dokat kigondolja, sőt azokat el is hiszi. Viszont
egy másik képessége, hogy szemmelé a dolgok
mélyére hatol és beismeri, hogy kiváltságos helye-
zete csupán a képzelte szüleménye.

De a nagy többség előtt a dolgok lényegé-
vel való foglalkozás, vagyis a metafizika sohasem
volt és nem is lesz kedves. Hogy minden földi
lény egyenlő, hogy az ember rendeltetése nem
egyéb szép álomnál: ez a felfogás sivár, sőt
majdnem rettenetes. Hisz az ember oly sok nagy
dolgot cselekszik és oly sok magasztosat gondol:
mindez nyom nélkül maradna? Az állat, az egés-
zen más. Leéli életét a nélkül, hogy ennek a
világra bármiféle hatása volna. Némely faj teljesen
fölsőleges, a legtöbbnek pedig csak annyiban van
jelentősége, amennyiben az emberre hasznos, vagy
kártékony. Állat nélkül el lehet képzelni a földet,
de ember nélkül . . .

Igy beszél az emberi nagyzás. Azonban van-
nak bizonynyal, akik nem találják olyan ször-
nyűnek, hogy csupán időleges különbség van köz-
tünk és az állatok között. Akinek van egy kedves
kutyája, csak nézzen ennek őszinte, okos és hü-
ségys szemeibe és mindjárt nem fog többé irtózni
a gondolattól, hogy ez az állat épp oly joggal
tarthatna igényt magasabb rendeltetésre, amint
igényt tartanak az emberek leghitványabbjai is.
Mert az erkölcsöt illetőleg, ami pedig egyedül teszi
nemesebb résznünk, sok állat fölötté áll sok em-

bernek. A földön legkiválóbb képesség a szeretet
és ennek az állat is tudja olyan példát adni,
amelyek megérdemelnék a halhatatlanságot. Ki
nem hallott lovakról és ebekről, amelyek életüket
áldozták az emberért? Olyan nagy istentelenség
volna vallani, hogy ezek lényegileg egyek velünk,
hogy rendeltetésük ugyanaz, ami a miénk?

Ilyen és hasonló eszmék, mióta a hindu
szent könyvek, főleg az (Upanisádok) közkin-
csokká lettek, folyton foglalkoztatják a tiszta gon-
dolkodás kedvelőit. A tény egyszerűnek, szinte
kézzelfoghatónak látszik, de mégis sok nagy elmét
sodort már helytelen következtetésekbe. Maga a
tétel, hogy minden lény egyenlő értékű és je-
lentőségű: könnyen bizonyítható és az ész kriti-
kája bátran elfogadhatja. Hogy azonban ez a
felfogás átmenjen a köztudatba és valaha nép-
szerű legyen a hinduk hazáján kívül is, erről
balgaság volna ábrándozni. A művelt Nyugat
folyton küzd emberének szüksége van arra,
hogy magasabb rendeltetésének tudata vezérelje
rövid földi pályafutása alatt. Mert kietlen, szo-
moru, sőt elviselhetetlen volna életünk, ha meg-
győződésé válnék mindenkién az, amit esetleg
teljes igazságnak állapít meg tudomány és gon-
dolkodás. De ne rettegjen senki: ilyen szomorú
korszaka nem lesz az emberiségnek. Kiirthatatlan
természetünk, hogy meg ne álljunk a halál misz-
tériuma előtt és ne vágyakozunk arra, hogy
életünknek folytatása következék.

Viszont a szabad gondolkodás is oly mélyen
gyökerizik bennünk, hogy soha földi hatalom
azt nem fogja tudni elfojtani. Így történik, hogy
ugyanegy időben kutatjuk az igazságot és kitar-
tunk ábrándjaink mellett is. Mind a kettő egy-
formán szellemi képességeink játéka: a legmaga-
sabb minőségű valami, amire földi szervezet képes.

Szöll Kálmán miniszterelnök: Nesi Pál mondta, hogy az hírlak, hogy a honvédelmi minisztérium minden aktája, az archívum Bécsben van. Nem kérdezett senkit, hanem egyenesen deklarálja, hogy az lehetetlenség, hogy erről szó sem lehet, akár hol jelent is meg ez a hír.

Most újból a kiegyezés kérdése tér át a miniszterelnök és e részben a következőket mondja:

(A kiegyezés.)

En tegnap kifejtettem, hogy tárgyalás közben, mely le sincs zárva, hol eltérések vannak a főfogásokban, hol a kérdéseknek oly komplikált és tömeges masszájával állunk szemben, hol az egyezkedések hónapokig tartanak, elmondani azt, hogy mi volt a magyar mi az osztrák fel. az egyezkedés minden fázisában a vámtarifát illetőleg, annak 1400 és annyi pozíciójára, minden egyes részletére s az eltéréseket analízis és egymással szembeállítani, ez annyit tenne, mint a kiegyezés további folyamát lehetetlenné tenni (Igaz! Ugy van! a jobboldalon. Zaj a szélsőbaloldalon.) Ez nincs az ország érdekében éppen gazdasági érdekének megóvása szempontjából mert erről a kérdéstről praematur nyilatkozni, mielőtt a tárgyalások le vannak zárva . . .

Pichler Győző: Koerber csak ansichtskártyán érintkezik a miniszterelnökkel!

Szöll Kálmán miniszterelnök: . . . és ultimátumot felállítani a parlamenten egy oly egyezkedés föl. amelynél a kormányok abból a céliből készítenek, hogy azután a parlament elé hozzák, teljes lehetetlenség. A t. képviselő ur azt kérdezi, hogy enged-e a magyar kormány? (Halljuk! Halljuk!) En igen világosan kijelentem tegnap, hogy a magyar kormány azon az állásponton áll, amelyet ebben a Házban nem egyszer kijelentett, nem egyszer részletesen és kimerítően is ismertetett, hogy csak oly egyezkedést szándékozik kötni, úgy amint ezt a törvény betűje és szelleme mondja, mely mind a két fél gazdasági érdekeit kielégíti. (Zaj és felkiáltások a szélsőbaloldalon: Csak ami érdekeinkről beszéljen!) Engedelmet, de ha az ember valamely tranzakciónál csak az egyik félről beszélhet, akkor nem beszélhetünk tranzakciónál, akkor ne tessék engem az egyezkedésről kérdezni. (Zaj a szélsőbaloldalon)

Rakovszky István: *All-e Thun-féle kiegyezés; az a kérdés!*

Szöll Kálmán miniszterelnök: Nem értem a képviselő urat, majd ha megérteti magát, akkor íelelek rá.

Egyezkedésről beszélni és e mellett még is azt akarni, hogy az ember ne beszéljen a két fél álláspontjáról, a jobboldal szerint érthetetlen kívánság. (Ugy van! nézetből.) Hogy ha az önálló vámtarifát lényeges megvalósításának álláspontjára állnak a t. urak, akkor nem loagnak egyezkedni? Igen. Csak-hogy nem vámszövetség alakjában. (Ugy van! jobboldal.) Egyezkedni és szerződni loagnak más féllal is, tehát Ausztriával is, mert csak nem akarnak kínai jakalat felállítani az ország határain. (Ugy van! jobboldal.) Hiszen önök érveltek velem szemben, hogy nem kell engedni, nem kell a vámszövetségbe belemenni, mert az önálló vámtarifát a apján is szerződhetünk. (Ugy van! a szélsőbaloldalon.) Miért akarnak tehát engem azzal kelepőbe csáni. — a mibe természetesen nem megyek bele, — hogy ne beszéljek a másik félről. Aki egy egyezkedés, vagy szerződés tárgyalásánál a másik félről nem beszél, az nem tudja, mi a szerződés vagy egyezkedés? (Tetszés jobboldal.)

Kijelentem, hogy mi csak olyan egyezkedésbe megyünk bele, amely, amint a törvény szelleme mondja, mindkét állam gazdasági érdekeinek lehető kiegyenlítésére és összeegyeztetésére törekszik. (Élénk helyeslés jobboldal.) Ezen egyezkedésben Magyarország egyik termelési ágának életfeltételeit sem szándékozzunk lejárni, sem a földművelést sem az ipart, semmi tekintetben sem. (Élénk tetszés jobboldal és a közép.) Es mikor azt tartom, hogy a ma fennálló egyezségek ezeknek a tekinteteknek megfelelnek, — hogy a t. képviselő ur kíváncsiságát kielégítem — kijelentem azt, ami különben magától értődik, hogy olyan módosítás a ma fennálló egyezségek, amely az egészség tartalmának lényeges, életbevágó és alapvető részeit illeti és ezen tekintetekkel ellentétben áll, semmi körülmények között sem engedjük meg. (Élénk tetszés és helyeslés jobboldal és a közép.)

A részletekben ma még fennálló egyes eltéréseket úgy egyeztetjük össze, hogy mindegyik fél álláspontját becsülteitl érvényre emelhesse, mert itt nem legyőzőtről és legyőzőtről, nem vereségről, vagy diadarról, hanem arról van szó, hogy kölcsönös méltanyossággal keressük a megoldás módját, amely mindkét állam gazdasági érdekeit egyetemének lehetőleg megtelessen. (Tetszés jobboldal.)

(Lecke a szászoknak.)

Már most csak azzal tartozom még, amire provokált önkéntelenül is a Ház mai ülésében az első szónok ur. (Halljuk! Halljuk!) Lindner t. képviselő ur, úgy látszik, (Halljuk! Halljuk!) azokat amiket én az ő beszédére az általános költségvetési vita bezárása alkalmával mondtam beszédemben neki megszólalásul válaszoltam, a maga részéről fig. e-lembe nem vette és abból a fellegásból, amelyet itt a Házban képviselt és amely, amint láttam, ebben a Házban eredménytelen nem képviselhet és amelyet abban az alakban, csak a Ház öszszeségének visszatetszésével, rajtam kezdve végig lehet csak képviselni, a maga részéről nem tanult semmit és nem illeszkedett bele abba a kerethez, amelyet a mi nagy alapvető törvényeink és a magyar állam egységének, a magyar állam eszméjének nagy célja és mótvumai, amelyekről el nem állunk és amelyekről a magyar törvényhozás elámi soha nem fog, követelnek. (Általános élénk tetszés

és helyeslés.) Nem illeszkedett be abba a kerethez, amelyet a nemzetiségi kérdésben én körülírtam. én, aki ezekhez a nagy existenciához tántoríthatatlanul, nagy és éber lelkiismeretességgel ragaszkodom. (Élénk helyeslés.) mindig kijelentem, hogy én azt akarom, hogy ennek az országnak minden fia, bármely nyelvet beszéljen, csak a hazához és a magyar állameszméhez ragaszkodjék, aztán anyagilag is más szükségletei és más igényei szempontjából egyenlő, méltanyos és igazságos elbánásban részesüljön. (Ugy van! jobboldal.) A t. képviselő ur azonban ezt a hangot úgy látszik, nem szivlelte meg, mert most is azt mondja, mi mondjuk önöket tehetetleneknek — mondja ő — holott önök nem azok de eleledkeznek arról, hogy mikor a képviselő ur sürgőre az 1868: XLIV. törvényeknek nem mindig szelleme szerint, de talán betűszert és egyoldalú végrehajtását, mullok azzal állt elő, hogy a magyar nemzet csak a horvát nemzetel szemben váltotta be azokat az ígéreteleket, amelyeket 61-es és 65-ös feliratában tett, de más nemzetiségekkel szemben ezeket nem váltotta be. Hát ön még az 1868: XLIV. törvény-cikkel sem éri be t. képviselő ur, mert ezt tes: az és ha ön még csak ezután akar ígéretek bevalására számítani, ez nem tesz egyebet, mint azt, hogy valóban nagyon messzemenő és — ha így jellemeztetett, helyesen jellemeztetett — *telhetetlen kívánságokkal szaturált program alapján áll.* (Igaz! Ugy van! a jobboldalon. Zaj és mozgás a közép.)

Azt mondja a képviselő ur, hogy ezután kell megmondani a nemzetiségi kérdést. (Halljuk! Halljuk!) Hát általában nem vagyok tisztában azzal az állásponttal — s azt hiszem, senki e Házban nem lehet usztában — amelyet ön elolaj. mert egyik szavával, sőt ugyanazon lélekzettel azt mondani, hogy az 1868. XLIV. törvényeket hajtsák végre, a másikkban pedig azt állítani, hogy ezzel nem teljesült az, amit ez az ország ígért a nemzetiségeknek a végén pedig azzal konkludálni, még pedig eredsendokálával, hogy a nemzetiségi kérdés megoldását még csak ezután várja: engedelmet kérek ha nem is szándékos de szándékotlan homalyba burkolása az önök eszlajnak és kívánságainak (Ugy van! jobboldal.) Ezekkel tehát számolni, azokat számba venni és azokra tekintettel lenni *lehetetlenség.* (Igaz! Ugy van a jobboldalon. Zaj a közép.)

Pichler Győző: Hol van Kristóffy? (Zaj.)

Szöll Kálmán miniszterelnök: A t. képviselő ur mindig számíthat arra, hogy ez a törvényhozás és a magyar kormány elsősorban, amely az ország minden érdekét van hivatalra gondolni, méltanyos és előékeny hangulatot és szellemet fog önnel szemben tanusítani. En azt tanusítom, amióta csak itt vagyok és azt vitatom olyton, hogy a közigazgatásban és az igazságszolgáltatásban és minden egyéb az ország anyagi, erkölcsi és szellemi jólétét előmozdító intézményekben egyaránt akarjuk önöket részesíteni válogatás nélkül, minden megkülönböztetés nélkül, a törvény előtt, hogy esztolni akarjuk önöket szeretettel ehhez a hazához, hogy azon az alapon tölünk egy viszonzó és igen méltanyos elbánást várhatunk. De ezzel a hanggal és ezzel a kívánsággal és ilyen tévova ilyen homalyba burkolt elasztikus követelésekkel, engedelmet kérek, *szoba nem állhatunk.* (Tetszés a jobboldalon. Zaj a közép.) A t. képviselő ur elelejtette, hogy nem elég ám az a magyar állam egy ségének karaktere szempontjából, hogy egységes legyen a törvényhozás és egységes legyen a kormányzat a maga legfőbb kiesucosodásában, mert minden *állami intézménynek a magyar állam karakterét kell viselnie.* (Ugy van! a jobboldalon.) attól azokat megfosztani nem lehet. Pedig az önök kívánságai nem egy irányban, talán — már ezen kijelentésből is kell következtetnem — erre is törenek. (Ugy van! jobboldal.) Azzal pl. amit a törvénykezés terén lehozott és a bíróságok kezeési nyelve szempontjából ideállított, a t. képviselő ur nem bizonyított a maga lefogásának jogosultsága mellett semmit. A t. képviselő ur hivatkozott az 1868: XLIV. törvények 7. és 13. §-aira és azt állítja, hogy ezen szakaszok értelmében nem helyes úgy, amint ma van, mert a bír. bíróságoknak ügykezelési nyelve nem lehet a magyar.

Lindner Gusztáv: Nem mondtam!

Szöll Kálmán miniszterelnök: Az 1868. évi XLIV. t. cikknek 23-ik szakasza azt mondja, amelyről azt panaszolja, hogy végrehajtva nincsen, hogy a törvénykezés terén a n. elv használatát a jelen törvény 7. és 13-ik szakaszi szabályozzák. Ez a törvény tételes rendelkezése, amely fennáll és amely semmiképpen, semmitse utótörvényvel ér ntvincsen. A 7. szakasz pedig azt mondja: (olvassa): Az ország minden lakosa azon esetekben, amelyekben ügyvéd közebeötte nélkül akár telperesi, akár apereisi, akár tolamodok minőségben szeméyesen vagy megbízott által veszi és veheti igénybe a törvény otmát és a bír. segítségét a saját községi bíróság előtt anyanyelvét, b) más községi bíróság előtt az illető község ügykezelési, vagy jegyzőkönyvi nyelvét, c) saját járásbírósága előtt saját községének, ügykezelési, vagy jegyzőkönyvi nyelvét stb. használhatja. Kérdem én a tisztelt képviselő urat hogy ez a törvény nincsen végrehajtva? A községi bírásoknál nem használja-e mindenki a maga anyanyelvét. Nincsen ez ellen semmi panasz. En leg- alább nem hallottam helytálló panaszt ez irányban, mert minden községi bírásokban ennek a törvénynek a rendelkezése végre van hajtva. A 13. §. pedig azt mondja (olvassa): „Az államkormány által kinevezett minden bíróságok hivatalos nyelve kizárólag a magyar.”

Ez a két cikk szabályozza tehát a bíróságok hivatalos nyelvét. Már most ennek a törvénynek a végrehajtása, a bíróságok ügykezelési nyelvéről, legyen azoknak a dolga. En nem látom azt, hogy a t. képviselő ur ezen szakaszok alapján mily joggal követelheti a fennálló törvényes gyakorlatnak a megváltoztatását? (Általános helyeslés.)

Amde ezek olyan kérdések, amelyekkel mért

nem hozakodott elő a t. képviselő ur akkor, amikor a költségvetésnek részletes vitája folyt. (Igaz! Ugy van! a jobboldalon.) Most az appropriációs vitánál ilyen részletes kérdések fejtegetésébe belemenni talán már egészen helytelen dolog lenne. (Általános helyeslés.) Ennek, úgy látszik, mégis csak az a tendenciája, hogy ennél a vitánál, amely lezárni van hivatalra egy négyhónapi kimerítő hosszú tárgyalást, és amelyben minden ember elmondotta mindazt, ami a szívén fektűt és ami ezen a világon elmondható és talán még azon kívül is. a vita végén el akarja megkoronázni a maga úgynevezett nemzetiségi programjának és hitvallásának az egészét. (Halljuk! Halljuk!) Ezzel a bizonyos oda-szegezéssel annak, hogy nincs meglegedve azzal az állapottal, amely ebben az országban uralkodik, nincs meglegedve azért, mert nincsen végrehajtva a nemzetiségi törvény, mert nem váltotta be ez a nemzet, amit a nemzetiségeknek ígért, és mert ezután akar még a nemzetiségi kérdés megoldására törekedni, engem arra a lejtőre és abba az uttészőbe, amelyet a t. képviselő ur a maga fejtegetéseinek harmadik pontjában kiszegezett, én a magam részéről nem fog rávinni, mert én ebbe nem vagyok hajlandó belemenni. (Helyeslés jobboldal.) Ha a t. képviselő ur abba akar engem belevinni, hogy egy új nemzetiségi kérdésnek az ön fellegása szerint, amely abban jellemezhető legjobban, hogy ez az ország nem teljesítette az ígéreteleit a nemzetiségek iránt, fejtegetésébe becsákozom bele, abba engem belevinni nem fog. (Élénk helyeslés a jobboldalon.) De nem fog belevinni abba senkit sem, aki a magyar állam eszméjét tartja szem előtt. (Helyeslés a jobboldalon.) Es habár eltérők is utaink és nagy eltérések támadhatnak egyes kérdésekre nézve köztem és a t. tudólat között, mégis azt hiszem, hogy abban az egyben ennek a Háznak minden tagja egyetért, hogy ebben a kérdésben tranzakciónak nincsen helye. (Általános helyeslés.)

Ajánlom a törvényjavaslatot elolgoadásra. (Élénk helyeslés és tetszés a jobboldalon.)

Lindner Gusztáv azt hiszi, hogy más anyanyelvű polgár is lehet jó hazafi. A Királytűdön működő bíróságok. (Nagy zaj a szélsőbaloldalon)

Bakonyi Samu: Nincs Királytűd!

Nesi Pál: Csak Magyarország van!

Lindner Gusztáv: Ismétli, hogy a bíróságok nem mindig tartják tiszteletben a nemzetiségi törvényt.

A Ház előfogja a törvényjavaslatot általános-ságban.

(Részletek.)

Pichler Győző a 2. §-nál konstataálni akarja, hogy a miniszterelnök oly ügyesen gruppozta beszédét, hogy a vége általános helyeslést aratott.

Szöll Kálmán miniszterelnök: Ez vico!

Pichler Győző: Kérdi, mi van a helységnevekről szóló törvényvel? Mikor fog az életbe lépni? Már három éve lett ez szentesítve. Másrészt konstataálni kívánja azt is, hogy ma először használja a mindkét fél jelzőt. Mikor kormányra lépett, akkor kijelentte, hogy a *Badeni-kiegyezéssel él és bukkik.* Most már módosításokról beszél. Az osztrák pártok Körber jelenlétében szövetkeztek ellenünk, Körber pedig a tárgyalások eddigi részleteit a piacra dobta és ezzel látit ellenünk. Azt várta, hogy a szabadelvűpárt is sikra fog szállni az appropriációs tárgyalásánál, a nemzeti jogok mellett. Elhelyett néma halak únek a tudólatok s csak egy tintahal, Krisztóffy József jelentkezik s bezsigatja a vizet.

Rakovszky István rosszalja, hogy a miniszterelnök nem tájkoztatta a Házat. Nagyon érti a szabadelvűpárt hogy nem demonstrál, mert nem tudja, mi mellett demonstráljon. A pártok egyöntetűségére volna nálunk is szükség. De nálunk erről szó sem lehet, mert a miniszterelnök homályban hagyja a házat. Nem esoda, hisz annyi terhek visei a vállán. Nem lehet küll-bel, kereskedelmi és hadügyminiszter egyszerre. *Válsághirekről* hallott. Kérdi, mi igaz ezekből? Nem fogadja el a törvényjavaslatot.

Élnök a vitát bezártá.

A kiegyezés.

Szöll Kálmán miniszterelnök: T. Ház! Nagyon sajnálom, hogy ebben a késő időben a t. Ház türelmét igénybe kell vennem; de oly élesen állítottak fel kérdések és oly aktuálissal, hogy vétenék azon költeles figyelem ellen, melylyel a t. kérdző képviselő uraknak tartozom, ha ezen nagyon aktuális kérdésekre való válaszadással holnapig várakozunk. Ezért talán meg fogják nekem engedni, ha én ma szót kérek. (Halljuk! Halljuk!)

(A válság.)

Azt mondja Rakovszky képviselő ur. — mert rajta kezdem — feleljek arra, *van-e krízis?* Erre egyszerűen azt felelhetem, hogy az én tudtommal *Magyarországban kabinet-krízis nincs. Hogy van-e Ausztriában, arra talán a képviselő urnak ott fognak felelni,* hogyha megkeresi azon tájékozott utakat, melyeken ilyen kérdésekkel oda lehet térközni, mert hiszen *hivatalosan nem lehet oda kérdést intélni.* Nincs is okom, hogy hivatalos kérdést intézzek aziránt Koerber miniszter urhoz, van-e nála krízis.

Rakovszky István: Csak Magyarországról kérdeztem!

Szöll Kálmán miniszterelnök: Erre feleltem. Tudtommal nincs; hogy tudtomon kívül ki hieszteli a krízist, arra én is kíváncsi lennék. Talán azok, akik

a krízis minél előbbi beálltát óhajtják és sóvárognak utána? (Mozgás a szélsőbaloldalon.)

(A közvélemény tájékoztatása.)

Azt mondja képviselő ur, hogy nem jól vitte a miniszterelnök a kiegyezési kérdést. En azt hiszem, nincs igaza. Vártam, mivel lesz ez a vád igazolva. Azt mondja, mert nincs időközben a közvélemény és nincs előkészítve szakításra esztére a vámtarifát előkészítésére szolgáló intézkedések egész sorozata.

Ami az elsőt illeti, szeretném tudni, mennyivel lennének tovább, ha én mindazokat az eltérési pontokat, amelyek ma tárgyalás alatt állanak és amelyekre nézve eltérés fog lenni a magyar és osztrák kormány között, előre elmondtam volna és ide terjesztettem volna? (Mozgás a szélsőbaloldalon.) Egyáltalában egyezkedésről, vagy mondjuk, tárgyalásról — mert hiszen tárgyalni csak köteles vagyok az osztrák kormánynyal, ezt csak nem kifogásolják az urak, — lehet-e előre azoknak bejelezése előtt részletes előterjesztéseket tenni. És tovább megyek, lehet-e állítani, hogy nem is sejtjük, miről van szó, homályban vannak teljesen akkor, mikor a tárgyalási alapok meg vannak adva, mert hisz a tárgyalás kiindulási pontja a ma fennálló egyezség, a ma fennálló vámtarifa képezi, az a tarifa, melyet újjal kell kicserélni. Ebben vannak az ipari vámok és az agrár vámok, amelyekre vonatkozólag általában álláspontomat nem egyszerű, de legalább húszszor kifejtettem a Házban, valahányszor ez a kérdés tárgyalás alatt volt. E részben még többet mondani, mint amennyit ismételve mondtam ebben a Házban, hogy tudniillik az országnak sem ipari, sem gazdasági termelési érdekeit feladni nem fogjuk, hanem olyan vámtarifát fogunk akarni csinálni, amelyben mindkettő lehetőleg egyeztetve van. De egyeztetve a másik állam hasonló érdekeivel, amint a törvény rendel, részletekbe bele menni a tárgyalás ideje alatt teljes lehetetlenség. Ezt soha semmiféle kormánytól nem követelték és egy képtelen és a helyzetet lélelmert kormányának deklarálán a magam részéről azt, amely a parlament akármelyik részének követelésére idő előtt, tárgyalás alatt lévő kérdésekben nyilatkoznék. (Igaz! Ugy van! jobboldal.) Ez lett volna a legnagyobb ügyetlenség, mert abban a peroben az egyezkedés tökéletesen lehetetlennek. (Igaz! Ugy van! jobboldal.)

(A vámtarifa.)

Ami azt az argumentumot illeti, hogy a szakítás esetére intézkedések minosenek: ezen meglátjuk, hogy ez ugyisólván hájánál fogva van odahúzva, főleg olyan valaki részéről, aki eddig azt mondta, hogy a közös vámtarifát híve.

Bakovsky István: Igenis!

Förster Ottó: Igenis!

Szóll Kálmán miniszterelnök: Förster képviselő urnak már többször mondtam, hogy nagyon szívesen meghallgatom, hogyha megmondja hangosan, amit gondol, de nem valami kellemes, ha folyton közbeszólásokkal vitázik. A képviselő ur nem is közbeszól, hanem akkompagníroz!

Rákosi Viktor: Hangosan gondolkozik!

Szóll Kálmán miniszterelnök: A Házban a nyugodt tárgyalások egyik első feltétele, hogy valaki tudjon magában is gondolkozni.

Azt mondja a t. képviselő ur, nincsen semmi előkészítve. En erről a kérdésről egy korrekta felelet kérdés alapján nyilatkoztam már a pénzügyi bizottságban és akkor kijelentettem, hogy semmi aggály az iránt, hogy ha az ország jónak fogja látni és a törvényhozás törvény által el fogja határozni az önálló vámtarifának felállítását, — mert hiszen anélkül nem lehet — hogy akkor minden intézkedés arra az időre minden mulasztás nélkül megtörténhessen annak foganatosítására. A vámtarifa olyan módon van ágyurva, keresztül rágra és átöntve, hogy a t. képviselő urnak nyugodtak lehetnek, hogy ezen átdolgozott tarifát négy-hét alatt egy önálló vámtarifát alapjára helyezett tarifára lehet átválttatni. Hosszantartó élénk tetszés és helyeslés a bal- és szélsőbaloldalon.)

Bakovsky István: Helyes volt mégis az a kérdés!

Szóll Kálmán miniszterelnök: En csak köszönettel veszem ezt az elismerést, megvallom igazán, mégis csodálkozom rajta, mert olyan egyszerűnek, olyan természetnek, magától értetődőnek tekintem. . . (Nyugtalanlás és közbeiktatások a néppártón.) A t. képviselő urnak már, mondhatták, kórusban válaszolnak onnan. Hát vitatkozás ez, kérdem a t. képviselő urnakat. Hallatlan!

Zboray Miklós: A miniszterelnök ur is közbeszól!

Szóll Kálmán miniszterelnök: Egészen más, ha engem személyesen bántanak. En nem bántom az urakat; én objektív érvekkel válaszolok.

Zboray Miklós: Mi sem bántjuk a miniszterelnök urat!

Szóll Kálmán miniszterelnök: Nem bántanak, hanem folytonos közbeszólásokkal zajognak. Zboray képviselő ur egyike azoknak.

Azért csodálkozom rajta, mert ezt a nyilatkozatot, ha jól emlékszem, már ezelőtt öt-hat hónappal tettem — még a mult esztendőben, amikor a pénzügyi bizottságban tárgyaltunk — Barla Odön képviselő urnak egy hozzászólásánál kérésére. A lapok másnap a bizottsági tárgyalások resuméjében közölték is. (Igaz! Ugy van! jobboldal.) Ebben tehát valami új dolgot nem mondtam. De ha nem mondtam volna, még akkor is magától értetődőnek.

Hanem a t. képviselő ur azt mondja, hogy olyan terheket vállalok magamra, amelyeket egy ember el nem bír és ebből áll a késelem. Hát a t. képviselő ur talán nem nem hiszi, akik engem közlebről ismernek, elhiszik, hogy ez — szerénytelenség nélkül legyen mondva — joggal mondom, hogy a kiegyezés és a kiegyezési tárgyalások azért, mert én nemcsak a miniszterelnöki tisztet és állást töltöm be, hanem a belügyi tárca állását és tisztjét is betöltöm, egy percnyi késelem nem szenved. Ez az egyik.

A t. képviselő ur azt mondja, hogy a kereskedelmi tárcát is viszem. Hát időleg kellett vinnem, de ha azon idő alatt, amidőn üres volt, ami azonban csak harmadfél hétre terjedt, az ügyeibe belolytam, ez késelemet nem okozott, mert ez két-három heti dolog volt, ami némi késelemet okozott, az a bekövetkezett csapás, a volt kereskedelmi miniszter elhunyt. Hát nem történt az volna bármikor, lenne kiegyezés, nem lenne kiegyezés, belügyminiszter lennék, vagy nem lennék, hogy mikor a sors csapása egy miniszterrel megleszt és a másik miniszter: rög-tön, mint deus ex machina még sem jöhet elő, hogy abban a két-három héten a miniszterelnöknek kell vállalkoznia erre, de ez késelemet nem okoz.

(A belügyi tárca.)

De nem is ez bántja a képviselő urat hanem a belügyminiszteri tárca. No hát én kijelentem, akármily nézetben van a képviselő ur, én a belügyi tárca kezelését és vitelét, bármily terhes is legyen reám nézve, ez idő szerint a kezemből ki nem adom. (Élénk helyeslés a jobboldalon.) Nem akarom pedig egyszerűen azért, — megmondom ebben a Házban nyilvánosan — nem a hatalom kérdése vezet engem, hanem én arról a politikáról, amelyet inauguráltam, igenis arról a rendszerről, amelyről már szóltam és — bárhol akarják eljertetni — amelyet ebben a Házban megismertelve, az országban keresztátlítottam, a közigazgatásnak minden ízébe tölem telhetőleg igyekeztem bevitni. (Igaz! Ugy van! a jobboldalon. Zaj a néppártón.) No hát hiszen csodát nem kívánhat senki senkitől sem: arról a szellemről és arról a rendszerről én felelőseget csak akkor vállalok, annak az egységüllynek és összhangnak fenntartásáról, amelyet én az ország politikai és közigazgatási szellemének nevezek és amelyet bevittem az ország köztudatába, csak akkor felelek, ha azt magam kezében tartom. (Élénk tetszés és helyeslés a jobboldalon.)

Azt mondja t. képviselő ur, hol van a szabadelpvüpart? Hát ne keressék a t. képviselő urnak nagyító üveggel, nincs rá semmi szükség. . .

Rákosi Viktor: De keressük lámpással!

Szóll Kálmán miniszterelnök: Lámpással sem. A szabadelpvüpart itt van és mert a szabadelpvüpart ebben az appropriációnális vitában hallgatott helyesen cselekedett. Hiszen a mult héten azt vetették a szabadelpvüpart szemére, hogy a szabadelpvüpart húzza a vitát négy hónapon keresztül, most meg az a hiba, hogy még az appropriációnális vitát nem húzza. (Tetszés jobboldal.) Engedelmet kérek, az önk kedve szerint nem lehet elintézni a dolgokat, nem is igyekeztünk, mert mi elintéztük ezeket a házi kérdéseket, — mert ez az, nem az ország kérdése, ott számolnom kell az ellenzékkel, mindig számoltam is, — már a magam feloldása szerint és azt állítom, hogy igenis helyesen cselekedett a szabadelpvüpart hogy ebben a vitában széles keretben nem vett részt. (Helyeslés a jobboldalon.)

(Az osztrák körök tömörülése.)

Wessl Pál: Bécs ellen jó lett volna!

Szóll Kálmán miniszterelnök: Már most ami a tömörülést illeti és hogy Koeber miniszterelnök kollegám tömörítette ellenem a pártokat, hát erre egyszerűen azt mondhatom, hogy én arról a tömörítésről nem tudok semmit. Hogy tömörülve vannak az osztrák körök az ugynevezett osztrák-magyar, — amint ők nevezik — vagy a magyar kiegyezés ellen. erről tudomásom van, de ez már régen így van. És sajnos, sok ott az elfogult vélemény. És hogy a belpolitikai kérdések is bejatszanak ebbe. Ott nem volt szüksége Koeber ur különös nagy ügyeskedésének, hogy az osztrák pártokat arra nézve, hogy minél kevesebbet kell a magyaroknak az egyezségnél engedni és minél többet kell az osztrákoknak a maguk számára kivívni, tömörítse. En ezt a tömörítést: már öt, vagy hat esztendő óta látom (Ugy van a jobboldalon.)

és nem is csökkent, de nem is nagyobbodott az utóbbi időben. Vegyük a dolgot úgy, amint van. Hát engedelmet kérek, én arról meg vagyok győződve ebben a Házban, mert hiszen a t. ellenzék szónokainak beszédei győztek meg arról, hogy ők úgy gondolkodnak, hogy az ország érdekeit meg kell védeni nekik is. Ugyanaz tudom a szabadelpvüpartról, mert hát közöttük élek, ők meg tudják rólam, mert én is azt vallom. Hát mi szükség van itt bővíteni tömörítésre? Azt én egy igazán szükségtelen, csak provokáló és demonstratív, de tartalom nélküli manővernek tekintem. (Helyeslés a jobboldalon.), amelyre semmi szükség nincsen. Mert aztán a tömörítetéseket az a módszerrel, amelyet Pichler képviselő ur tényleg csinált, amikor azt prédikálja, hogy tömörüljünk, de engem megvádol minden lépten-nyomon a szavaimnak nem helyes odaállításával, hogy majd szövetségessel vádol, majd meg azzal vádol, hogy ma más mondom, mint mondtam ezelőtt, hát engedelmet kérek hogy ha csak ilyen eredménye és sikere lett volna annak, hogyha önköt én magam mellé tömörítem, akkor én sokkal jobb szeretem, hogy önköt nem tömöríttem ide. (Tetszés és helyeslés a jobboldalon.) Ami pedig azt a heves, igazságtalan és elfogult hírlapi harcot ületi ellenem, az nem Koeber urtól származik mert töle nem származhatik. En azt a harcot sajnálom, de nyugodtan fogadom; az engem semmilyen sem tántorit meg, nem is érint se keményebbé, se engedékenyebbé nem tesz. Arról pedig misze tudok, hogy Koeber miniszterelnök ur a mi tárgyalásaink menetét a pártokkal közölte.

(Magyar érdekek és osztrák érdekek.)

Azt mondja Pichler t. képviselőúrassam és ez a földolog, a mire válaszolnom kell, hogy én ma más-ként beszélek, mint a hogy azelőtt nyilatkoztam. Hát ez ellen egészen határozottan tiltakozom és kérek minden elloguatlan embert, igen röviden fogom kifejezni, tiltejen a felett, hogy nekem van-e igazam, vagy neki? (Halljuk! Halljuk!) Hiszen ma tovább mentem mint eddigi nyilatkozataimban, mert ma Nessi Pál képviselő ur kérdése, aki nem elégedett meg azzal, amit tegnap kijelentettem, hogy meg akarom óvni az ország összes érdekeit minden irányban tölem telhetőleg, hanem azt kérdezte, hogy engedni fogjuk-e? Tegnap kijelentésemben nem nyugszik meg, hogy majd akkor fogjuk megmondani, amikor az előterjesztéseket megtesztjük, hogy melyik miniszterelnök, vagy melyik kormány engedett eredeti kiindulási pontjából, az-e, vagy mi.

Nessi Pál képviselő ur azt mondotta, hogy ez nem elég, hanem mondjam meg most általában, hogy engedek-e? En erre továbbmenve, eddigi nyilatkozataimban tul is, megmondottam, hogy azt az álláspontomat pedig, amit eddig odaállítottam, hogy csak olyan egyezséget csinálók, amelyben az ország gazdasági érdekei, azoknak mindegyike, a földmívelési, a termelési és ipari érdekei meg vannak telhetőleg óva, nem adom fel és fenntartom, csak oly egyezsége megyek bele, amelyben az ország gazdasági fejlődésének életfeltételei, csorbultak nem szenvednek és amelyben az, ami ennek az országának gazdasági életéhez feltétlenül szükséges, fenn van tartva. Különben azon igyekeztünk, mert egyezségről van szó a másik félel, hogy méltányos egyezkedés és kiegyenlítés alapján végre-valahára kompromisszumra és egyezsége jussunk. Kijelentettem, hogy álláspontom ugyanaz marad és ma is és azért azt mondan, hogy ma máséket nyilatkoztam, nem lehet, mert tegnap is ezt mondtam.

Azt mondja t. képviselő ur, hogy eddig én csak a magyar állam érdekeiről szóltam és nem szóltam a másik állam érdekeiről is. Eddig csak a magyar gazdasági érdekekről beszéltem, ma pedig beszéltem a két állam érdekeiről. És ebben őt elterest lát.

Hát nézze, t. képviselő ur, én nem akarok semmiféle éles ríposztal élni. Csak azt mondom, téved és egész lojalisan hívom fel, hogy abban ne lásson eltérést, mert abban eltérés nem szándékolatott, de eltérés nincsen is. Az egész kiegyezésre nézve felállítottam tételemet legutóbb ebben a képviselőházban, abban a közmondásossá vált a gazdasági kérdések és helyzet apológiájának nevezett harmadlétrás beszédemben — és az akkor tetszett Pichler Győző t. képviselő urnak — amikor azt mondtam, hogy igyekezni fogok megvédeni és megőrizni Magyarország gazdasági érdekeit mindkét irányban. Tehát magyar érdekeket, a magyar gazdasági élet érdekeit. Hát ezt mondtam mindig és ezt mondom ma is. Csak azokat, ha akarja, amint az osztrák miniszterelnök is első sorban az övét védi. Már most tegnap is, ma is a két államról, a két államnak érdekeiről akkor beszéltem, amikor az egyezkedésről volt szó és amikor az ország érdekeiről az egyezkedéssel összefüggéssel beszéltem. Mert ha önk azt kérdezik tölem, hogy az egyezkedés meglesz-e, és arra kell felelnem, akkor csak számba kell vennem a másik felet is. (Igaz! Ugy van! a jobboldalon.) És én az egyezkedésre való tekintettel és az arra való vonatkozásban beszéltem a két állam érdekeiről, hogy igenis, mert egyezkedésről van szó, meg kell óvni a mi érdekeinket első sorban, de ha vámközösséget akarunk, igyekezni kell a másik félel méltányos alapon egyetértésre jutni.

Különbön egyetértés nem jöhet létre, mert azoknak szintén vannak érdekeik. Egyszerűen a törvényt emlegettem: a törvényt mit mond? A törvény — amelyről pedig, ha ellenem vélték valamit belőle kiolvashatni, eddig nem sikerült — azt mondja: a külüldédel megkezdődő tárgyalások előtt az autonóm vámtarifát új autonóm vámtarifával helyettesítendő, amely mindkét állam mezőgazdasági és ipari érdekeit egyaránt védi. Hogyan lehet állítani, hogy nem szabad a két állam érdekeit beszélni és hogyan lehet rámm fogni, hogy mást mondtam, mint azelőtt, mikor a törvény is ugyanazt mondja, amelynek alapján állunk és amely ellen kifogás nem emeltett, sőt amelyet joggal garanciának ismerek el. (Helyeslés jobbfelől.) És azt talán nem lehet kifogásolni, hogy egyezséget csak mindkét fél érdekeinek kölcsönös kiegyenlítése és megvédése mellett köthetünk. De hát szolgáljon Pichler képviselő ur megnyugtatóására, hogy ezt a törvényt nem úgy érti, hogy ezzel a magyar állam érdekei is leledatnak és én sem értem így, mert első sorban igenis az ország gazdasági és anyagi érdekeinek védelmének kell az egyezségben biztosítani, amikor szerződés megkötéséről van szó és arról, hogy közösségben egyesítsük gazdasági életünket vámszövetség formájában, a dolog természeténél, ami helyzetünknek logva és saját érdekekben sem szabad elzárkózunk a másik fél érdekeinek méltányos figyelembevételére elől, mert olyan lakonikus szerződést, amely csak az egyik félre van tekintettel, soha sehol sem kötött egy állam sem. Mindig beszélnek Németországról, amely nincs reánk tekintettel, vámtarifájával neki is számba kell venni a mi érdekeinket is, ha szerződni akar. Hogyan egyezkedjünk Németországgal, ha azt a tételt állítjuk fel, hogy csak a magyar érdekeket biztosítsuk és nem szabad a másik fél érdekeire tekintettel lenni.

Engedelmet kérek, ilyen képtelenséget a képviselő ur nem akarhat, senki sem akarhat és nekem sem lehet ilyen imputálni. (Élénk helyeslés jobbfelől.) Én ma sem mondom mást, mint a múltban és e tekintetben semmiéle eltérést konstatálni nem engedek. (Helyeslés a jobboldalon.)

(A mérleg.)

A másik kérdést illetően a képviselő ur még fogásosabb modorban állítja fel a dolgot és azzal engem sarokba akar szorítani. (Halljuk!) A képviselő ur azt mondja, hogy én ma azon hoztam intézett kérdésre: *fenntartom-e a mai állapotot?* kijelentem, hogy a mai állapotnak olyan módosulását, amely Magyarország gazdasági érdekeinek sérelmét jánna el nem fogadom. És azt mondom, hogy ez eltérés attól, amit eddig mondtam. Eddig ugyanis azt mondtam, hogy szó szerint és betű szerint ragaszkodom amaz állapothoz, abból egy betűt sem engedek, azzal állok és azzal bukom.

Hát, engedelmet kérek, tessék beszédeimben utána kutatni és én prémiumot költök ki a t. képviselő urnak, ha megtalálja azt a passzust, ahol azt mondom, hogy mindenha betű szerint, az utolsó betűig ragaszkodom a mai állapothoz és csak ahhoz. Azt én soha sem mondtam, mert ilyen abszurdumot nem is mondhattam. *Egyes apró módosítások történének*, talán a mi érdekekben is, de a fődolog az, hogy alapvető, lényeges, eszenciális részeiben és tartalmában a mai állapot ne legyen érdekeink lényeges sérelmével megrovta.

Es tovább megyek. A képviselő ur nem objektív, bocsanatot kérek, ha azt mondom, ezzel a nem objektív feltevéssel az erős tévedés is párosul. Vannak, kik e Házban emlékeznek, — talán két évvel ezelőt történt, mikor először volt az új egyezségről szó, — hogy én hosszasan nyilatkoztam kifejtettem nézetemet in specie erről a kérdéssel és azt mondtam, hogy igenis *kiindulási pontnak* lényegében és fő alkitrészeiben és igazi tartalmában a mai állapotnak a fenntartása, de megmondtam, — ezt tessék rámcitálni és nem azt, amit számba ad, hogy az utolsó betűig egy jottát sem szabad változtatni, hogy annak, ami a mai állapotnak *végmérlege* az ország érdekeire nézve, annak a mérlegnek nem szabad megromolnia a maga lényegében, hogy *egy-egy kisebb jelentőségű módosítások történének*, de part et d'autre — talán szóról-szóra nem ezt mondtam, de arról jótálok, hogy ezt a gondolatot tettem bele, — hogy apró javítványok, új dolgok belejöhettek, mert hiszen olyan egyességről van szó, amely 1908-tól újabb tíz évre terjedne és az idő haladt, fejlődik — az természetes s azt mondtam, mindazonkét kölcsönösen szem előtt tartva, a míg az új alkunak pénzügyi és gazdasági mérlegek végeredményei lesznek, az új alku lényegében *pénzügyi és gazdasági végmérlegben nem ronthatja meg a mai állapotot*. Ezt mondtam akkor, ezt mondom ma is. Semmiéle új alkunál, semmiéle új egyezkedésnél sem lehet azt mondani, betű szerint azonosnak kell maradni. Magára *tarifára nézve*, hiszen a törvényt maga azt mondja,

hogy azt kicserélendő újjal, tehát nem lehet a ma fenn tartani.

Pichler Győző: Az más dolog!

Széll Kálmán miniszterelnök: Nem is ezzel érveltem. Ezt csak hozzáteszem. Ennek az új tarifának létesítése, amelynek kicserélését rendeli el a törvény, miután abban mi érdekeinket megvinni akarjuk, valamint az osztrákok is megakarják övni a magukét és összeegyeztetni igyekszünk a kettőt és talán kölcsönös módosításokat vonhat esetleg maga után egyik, vagy a másik kérdésben. *A feladat az, hogy az ország anyagi érdekeire a maguk végösszegében abból az alkuból romlás és veszély ne kerüljön ki.* En ezt felvilágosítólag, megnyugtatólag mondtam, nem is debattéri élel és számdékkal, hanem azzal az intencióval, hogy a t. képviselőhöz lássa, hogy komolyan, nyíltan és becsületesen járok el az ország ügyeiben. (Élénk helyeslés a jobboldalon és a közepén.) Ha előre nem találók elő dologokat, amelyek még nincsenek készen, az nem azért van, minthogyba a t. képviselő urakat homályban akarnám talán hagyni, hanem azért, mert a dolog természeté, az alku menete és mai stádiuma azt abszolúte kizárja. (Élénk helyeslés a jobboldalon.)

A Ház el fogadja a szakaszt.

(Házaszabályvita.)

Elnök: Következik a 2. §. (Zajos felkiáltások: Holnap!)

Széll Kálmán miniszterelnök: T. Ház! Legyünk egymással szemben méltányosak. Itt csak a napokban hallottam panaszt az iránt, — nem reflektáltam rá, mert nem tartottam lényegesnek — hogy volt egy eset, amidőn a delegációknak, mert sietett, reggel 10 óratól délután 3-ig egyfolytában kellett tárgyalnia. (Mozgás a szélsőoldalon.) Azután rövid félbeszakítással, megint pár órát tárgyalat. Ez rendkívüli dolog, de néha megesik, ha az idő rövid, és a feladatok sűrűsek. En elmondhatnám, hogy azt amit itt mint iszonyu gravamen hozott fel és ami csak egyszer történt meg, én körülbelül az évnek 365 napján át naponta megeseleksem annak a pár nyári hétnek a kivételével. (Ugy van! Ugy van jobbfelől.) De hát én a Házról nem is kivánom ugyanazon fizikai munka teljesítését, amelyre engem a kötelesség megró. Nem is dicsekvésből, avagy szemrehányásképpen mondtam ezt. De vannak rendkívüli idők. Méltóságok figyelembe venni, hogy a delegáció is most ülészik.

Kijeletem, hogy nem szándékozom a t. Házat arra kérni, hogy az appropriációról szóló törvényjavaslat tárgyalása után ez idő szerint mást is vegyen tárgyalás alá, hanem pár heti szünetet akarok proponálni. Ha nem tejezzük be a tárgyalást, akkor holnap kell befejeznünk és holnapután is ülést kell tartanunk. Legyenek tehát méltányosok a t. képviselő urak; (Helyeslés és szélsőoldalon) hiszen annyit beszéltünk már pro és kontra; tejezzük be ma a tárgyalást, hogy holnap aztán teljesen befejezhessük ezt a tárgyal. (Altaános élénk helyeslés.)

Elnök: A Ház elfogadja a többi szakaszokat részleteikben. A javaslat harmadik olvasását holnapra tűzi ki.

BELFÖLD.

A kiegyezés. A krakói *Czas* a kiegyezési alkudozások állásáról azt írja, hogy Ausztriában is nagyon jól tudják, hogy a magyar kormány nem lenne képes a magyar országgyűlésben egy megváltoztatott kiegyezést keresztülvinni. Ezért nem is ez teszi a differenciálkényeztet, hanem főleg arra vet sulyt az osztrák kormány, hogy keresztülvihesse az állategészségügyi egyezmény megváltoztatását és arra, hogy a vám- és kereskedelmi szövetségben foglalt intézkedések szigorúan betartassanak. A beavatott osztrák politikai körökben az a vélemény, hogy a konfliktus nem fog kormányválsággal végződni, mert hiszen más kormányelnöknek az egész akciót ismét kezdetől fogva kellene keresztülvinnie. Koerber pusztán kötelességét teljesíti, amikor feltételeihez szívesen ragaszkodik és azoknak keresztülvitelére mindent megtesz. A magyar kormány szintén ragaszkodik álláspontjához. Magyar körökben az a felfogás, hogy Magyarországának könnyebben sikerülne Németországgal kereskedelmi szerződést köthetni, ha egyedül köthetné meg azt és nem kellene az osztrák ipari érdekeket figyelembe venni.

Bécs, május 15.

Széll Kálmán miniszterelnök mai beszédének az a kijelentése, hogy az önálló vámtarifák akképpen van kidolgozva, hogy 4—5 hét alatt átalakítható és annak alapján megtörténhetik az önálló vámtarifa berendezése, a parlament pártok körében nagy feltűnést keltett. Élénk vitakezés folyt e felől és több oldalról szóváltatták, hogy a kijelentéssel szemben az osztrák képviselőhöz részéről akciót kell indítani. A mai ülés folyama alatt még nem érkezett meg a magyar miniszterelnök beszédének hiteles szövege s azért elhatározták, hogy a holnapi ülés közben fognak dönteni a felett, vajon mennyiben és mily módon adja meg a magyar miniszterelnök a kijelentésére a választ az osztrák képviselőhöz.

Megsemmisített választás. A Kuria első választási tanácsa ma hirdette ki az ítéletet *Enyedi Lukács tápai mandátuma ügyében*. A Kuria a mandátumot megsemmisítette etetés-ítatás címén. A vizsgálat során, az ítélet szerint bebizonyult, hogy tiz függetlenségi választót etetéssel és itatással térítették a kormánypárti zászló alá. A Kuria ettől a tiz szavazattól megfosztotta *Enyedi Lukácsot*, aki ilyenformán az ítélet szerint kisebbségben maradt. Ez volt az első eset arra, hogy a *szavazatlansági* választás is alkalmazta a Kuria. A függetlenségi jelöltet, *Kelemen Bélát* még sem jelentette ki képviselőnek, mert az ő szavazatából is leszámított hármat a Kuria, s így *szavazatlansági* esete forog fenn.

Az ítélet megokolása szerint *Eszes Máttyás*, *Enyedi Lukács* 16kortese a választás előtt azzal az ürügygel, hogy misét mondat a gűböltyjárás kápolnában, összegyűjtötte a választókat s mise után meghívta őket *Huszár Gergely* tanyájára. Olyan emberek is voltak ott, akik soha nem jártak Huszár házában, ettek-ittak s egy fillért sem fizettek. A lakomat az *Enyedi-párt* rendezte s *Eszes Máttyás* maga 170 liter bort fizetett. Lakoma közben *Enyedit* etették a mulatózókat, akik aztán a kormánypártira is szavaztak. Miután így tiz választóknak az etetése és itatása be volt bizonyítva, a mandátumot megsemmisítette a Kuria s *Eszes Máttyás választói jogát hat hónapra fel-függesztette*.

A *Kelemen Béla* ellen elrendelt vizsgálat eredményeként bebizonyult, hogy *Kelemen Béla* három embernek aranyakat kínálgatott s így a *Kelemenre* adott szavazatokból is leszámított hármat a Kuria.

Mivel a kuriai ítélet szerint *Kelemenre* rábizonyult a vesztegetés: ellene meg lehet indítani a *bűnvádi eljárást* és e célból az iratokat elküldik az igazságügyi miniszternek.

A dévai választás. *Barcsay Kálmán*nak *Hunyadvármegye* tőispánjává történt kinevezése folytán megüresedett *dévai* választókerület szabadalvúpartja a mandátumot grófi *Thoroczkay Miklósnak* a szabadalvúpart e régi, munkás tagjának ajánlotta fel. *Thoroczkay* a kerületet már bantazta s mindenütt a legszivesebb fogadtatásra talált. A programbeszéde alkalmából megtartott pártértekezlet meleghangú üdvözlő sürgönyt küldött egy a miniszterelnöknek, mint a szabadalvúpart elnökének.

A miniszterelnök ekképp válaszolt:

Ij. dr. *Demkő Pál* kir. közjegyző urnak *Déva*. Képviselőjelöltek értekezletükről hoztam intézett táviratukat, amelyben ragaszkodásuknak és bizalmuknak adnak kifejezést, örömmel vettem. Fogadják őszinte köszönetemet.

Széll.

Az országos szabadalvúpart elnöke, báró *Podmaniczky Frigyes* a következő sürgönnyel válaszolt: Nagyságos *Demkő Pál* királyi közjegyző urnak *Déva*.

Kiváló megelégedéssel veszi tudomásul a szabadalvúpart grófi *Thoroczkay Miklós*, régi elvű és munkás tagja a szabadalvú pártnak ma történt egyhangú jelölését. Összetartás és elvűség fogja a dévai szabadalvúpart győzelmét biztosítani. Eljen grófi *Thoroczkay Miklós!*

Podmaniczky.

A tengerészeti gyakorlatok. A *Pol. Corr.* jelenli ma Bécsből, hogy ő felségével *Ferenc Ferdinánd* tőherceg is jelen lesz augusztus végén az osztrák-magyar haditengerészet idei gyakorlatainak utolsó részén.

A décsi választás. *Deesen* ma volt a képviselőválasztás. A szabadalvúpart báró *Dániel Tybort*, báró *Dániel Ernő* fiát léptette föl, míg a függetlenségi párt hívei *Rády János* köré sorakoztak. A választás mindvégig rendezben folyt s eredménye az lett, hogy báró *Dániel* 570 szótöbbséggel képviselővé választották.

A szerb kongresszus. *Temesvárról* táviratozzák: A szerb kongresszusi képviselők választása tudvalóleg nem közvetlenül hanem választási kiküldöttek által történik. A temesvári szerbek tegnap választották ezen kiküldötteket, amely alkalommal valamennyi liberális jelöltet megválasztották, a radikálisok kisebbségben maradtak. — A *nagyikindai* kongresszusi választók nagygyűlése a minap üdvözölte *Széll Kálmán* miniszterelnököt és hálás köszönetét fejezte ki az egybehívásért. Ezt a feliratot, mely közzétüket és hálájukat tolmácsolta, ma küldték a miniszterelnöknek.

Az abrudbányai mandátum. *Róth Ferenc* és társai abrudbányai választók megbízásából ma dr. *Tetléri Armin* budapesti ügyvéd petíciót nyújtott be a Kuriahoz *Rosenberg Gyu* a abrudbányai képviselő mandátuma ellen. A petíció vesztegetés, etetés, itatás miatt kéri *Rosenberg* mandátumának megsemmisítését.

A delegáció.

Budapest, május 15.

A magyar delegációnak ismét két albizottsága ülésezett ma. Délelőtt a tengerészeti albizottság fogott hozzá a munkájához, délután pedig a hadügyi folytatta a magáét. A tengerészeti költségvetés tárgyalásának két kérdése volt a vezérmotívuma. Az egyik az a skrupulus, amelyet kormányparti részről vetettek fel, hogy lehet-e az unjoneclétszám felemelésének költségeit megszavazni addig, míg a parlament meg nem szavazta magát a létszám felemelését? Ebben a kérdésben az összes felszólalók egyetértettek, de függőben tartották a tárgyalását addig, míg Széll Kálmán, aki ma a Házban volt elfoglalva, módja lesz erre nézve a delegáció előtt nyilatkoznia.

A másik nevezetes kérdés, amelyre nézve szintén nem volt nézeteltérés a bizottság tagjai között, a magyar iparnak a tengerészeti szükségletek beszerzésében való nagyobb részesedése, amire nézve sajnálattal nélkülöztek a tengerészeti vezetés megnyugtató nyilatkozatát. Ellenben szívesen jegyezzük fel, hogy a magyar ifjaknak a tengerészhöz való juthatásának megkönnyítése érdekében felhangzott kívánások irányában báró Spaun tengernagy előkezénységét tanúsított és az állapotok javulására való törekvést helyezett kiállításba.

A bizottság holnap folytatja és előreláthatólag be is fejezi a budget tárgyalását.

A hadügyi albizottság letárgyalta ma a hadügyminiszternek hátralevő válaszait, amelyek közül a magyar ipar részletéről szóló provokált élénkebb vitát, majd hozzáfogott a rendes költségvetés különböző részeit tárgyalásához.

Tengerészeti albizottság.

A magyar delegáció tengerészeti albizottsága ma délelőtt 10 órakor Pallavicini Ede úrgróf elnöklése mellett ülést tartott, amelyen a haditengerészet 1903. évi költségvetését és a haditengerészet részére szükséges póthiteleket vette tárgyalás alá.

Jelen voltak a közös kormány részéről: Goluchowski Agenor külügyminiszter, báró Kriegerhammer Odón hadügyminiszter, báró Spaun Armin tengernagy, a tengerészeti osztály vezetője, Heleparth János tengerészeti vezérbiztos, lovag Jedina Lipót sorhajókapitány, Görts Szilárd sorhajókapitány, Linhardt János tengerészeti főbiztos, báró Hauser János és Sényi Péter sorhajóhadnagyok.

A magyar kormány részéről: Gróf Széchenyi Gyula király személye körüli miniszter, báró Fejérváry Géza honvédelmi miniszter.

Először az ülést megnyitván, átadja a szót az előadónak.

Gróf Teleki Sándor előadó: Ismerteti a haditengerészet költségvetését, s a haditengerészet 1903. évi költségvetését általánosságban elfogadásra ajánlja. Egyszerűsíti azt az indítványt terjeszti elő, hogy a tengerészet jelenlegi vezetőivel szemben ódaadó tevékenységért bizalmát és köszönetét fejezze ki az albizottság.

Rosenberg Gyula: Rámutat arra, hogy a sokszor igen nagy összegű póthiteleket nem is számítva, kerek számban 50 milliót költünk évenként haditengerészetünkre.

Az a kimutatás, amelyet a tengerészeti vezetés előterjesztett, igazolja, hogy a tengerészetre fordított kiadásokból nem egészen 10% százalék térül meg. Ily körülmények közt jogosult aggodalommal kell a költségvetés folytonos emelkedésére tekinteni.

A szónok azután a matróz-hadtest tényleges létszámának tervezett felemeléséről foglalkozik. Amelyet nemcsak költség szempontjából, hanem közjogi és aggályosnak tekint. Itt nem az egyes legyvernemek arányának eltolásáról, tehát nem arról van szó, hogy ezentul kevesebb ujonc fog a lovassághoz beosztani és több a tengerészhöz, mert hiszen ebben az esetben a létszám költségeinek megfelelő leszállítását kellene megtalálni a szárazföldi hadsereg költségvetésében, hanem arról van szó, hogy többen köteleztesse, 3 esetleg 4 évi tényleges szolgálatra, mint amennyien az 1889. évi V. t.-c. értelmében erre kötelezték, ami törvény értelmében nem lehetséges. Kéri tehát a tengerészet vezetését, honnan számdézokzik ezt a több embert venni? Kérdése, megszavazhat-e a delegáció olyan létszámfelülmelés számára már most költségeket, amely létszámfelülmelés törvényben megszavazva még nincs. Nézete szerint ez a dolog logikai sorrendjének felrojtása volna.

Szóvá teszi ezután a kínai zavarok folytán állott tulkiadások számára kért póthitelek kérdését. A költségek megszavazásánál a mérvadó összeg nem az a lehet, hogy mit fogunk mi esetleg Kínától 89 évi részletekben kapni, hanem az, hogy az expedíció költségeit mit adunk ki tényleg és mi használtatott el az expedíció alkalmával, amit helyreállítani, vagy újabb beszerzeni vagyunk kénytelenek. A 3,622,856 koronányi téltel zárszámadásilag ismerjük, arra tényleg szükség volt, de ez a téltel magában is foglalja az összes effektív kiadásokat. A tengerészet többi póthitelével szemben azonban teljes sötétségben vagyunk, hogy mily összeg erejéig függenek össze a kínai

expedícióval. Fölvilágosítást, illetőleg részletezést kér a tekintetben, hogy az 1901. évi rendes költségvetésben kért 1,875,000 korona és 1902. évi költségvetésben mire költötték el? Különbösen eldobja a bizalom kifejezésére vonatkozó indítványt.

Okolicsányi László: Nézete szerint az osztrák-magyar monarchia tengerészetének nem feladata, hogy azon a határon túl fejlesztések, amelyet partjaink és kikötőink megvédeése igényel. Nem hajlandó megszavazni a költségvetést még azért sem, mert nem találja kielégítőnek azt az arányt, amelyben a tengerészet a magyar közgazdaságot részesíti megrendeléseiből. A közös hadügyminiszternek országos határozatot folytat a delegáció elé terjesztett kimutatásból azt látjuk, hogy a tengerészetre fordított költségekből megtérül Ausztria részére 68 százalék, míg ellenben Magyarország részére csak 10% százalék. Felhívja a tengerészet vezetését, hogy nagyobb mértékben részesítse Magyarországot a megrendelésekben, mert Magyarországot a kvótá arányában több, mint háromszor akkora részesedés illeti, mint amilyenben tényleg részesül.

A költségvetés emelkedésének legfőbb tényezőjét az unjoneclétszám felemelése okozza. Eltekintve attól, hogy ez a költségemelés állandó természetű, mert a felemelt létszám a jövőben is lenni fog maradni, sőt tekintettel arra, hogy még hat hajó van épülőlében, valószínűleg tartja, hogy a költségvetésben előirányzott létszámfelülmelését nem fogunk megállapítani, hanem mikor az új hajók elkészülnek, tovább létszámfelülmelés fog a közös kormány kéri. Azok után, amiket a haditengerészet feladatáról és az ország gazdasági helyzetéről mondott, nem tartja megengedhetőnek az unjoneclétszám felemelését sem most, sem a közel jövőben. Most a költségeket a felemelt unjoneclétszámra nem lehet megszavazni a parlament budgetjogának megsértése nélkül, mert az 1897. XII. tc. értelmében az itt megszavazott költségek a parlamentek által a mennyiség tekintetében többé nem vitathatók. Az alkotmányos felhatalmazás és a budgetjog szempontjából tiltakozik tehát az ellen, hogy a törvényhozás által még meg nem szavazott unjoneclétszám költségeit itt megszavaztassanak, aminek következménye az lenne, hogy a törvényhozás elé a kormány azzal lépne, hogy a költség már meg lévén szavazva, az változatlanul beállítandó a költségvetésbe s az unjoneclétszámának felemelése nem ütközik többé financiai akadályokba.

Nem szavazza meg a kínai örökülönítmény részére kért 229,000 korona külön póthitelt, valamint azt az 5,926,000 korona póthitelt sem, melyet a kínai expedíció által okozott károk megtérítésére kér a kormány. Általánosságban kijelenti, hogy ezek a költségek, valamint a tengerészet egyéb többletei is főleg onnét származnak, hogy a tengerészet irányában nagyobb követelményeket támasztanak, mint amelyek annak feladataival összhangban állanak. A krétai expedíció, valamint a kínai örökülönítmény létesítését is indokolatlan, kalandos vállalkozásoknak tekinti, amelyek miatt azonban nem a tengerészeti vezetésnek tesz szemrehányást, hanem a külügyminiszternek. Ennélfogva kérdést intéz a külügyminiszterhez, hogy mive indokolja a krétai és kínai expedíciókat és különösen mivel indokolja a pekingi örökülönítmény felállítását? Sem a költségvetést, sem a póthiteleket nem szavazza meg.

Gróf Teleki Sándor előadó: Tagadja, hogy a haditengerészetről szomorú képet tessen. Nem áll az, hogy a haditengerészet túlterjesztésével állunk szemben, mert a tengerészeti vezetés csak arra törekszik, hogy a tengerészet a meglevő kereteken belül a lehető legjobb, a kor követelményeinek megfelelő és feladatai magasztalan álló legyen.

Gróf Wileczek Frigyes: A költségvetést általánosságban sem fogadja el, érveit különben a plénumban fogja előadni. Itt csak annyit jegyez meg, hogy az unjoneclétszám emelésének kérdésébe itt nem lehet bele, mert az nem tartozik a delegáció hatáskörébe.

A haditengerészet anyagbeszerzésére vonatkozó követeli, hogy a megszavazott költségek a szállításknál kellő arányban visszatérüljenek Magyarországra.

Kubinyi Géza: Okolicsányinak azt a nézetét, hogy a haditengerészet kizárólag partvédelmi célra használtassék, magáéval nem teheti, mert ha ez állna, az esetben még súlyosabban érintené az, hogy 12 év alatt a haditengerészet költségvetésének több, mint kétszeresre emelkedett. Nézete szerint a monarchia külügyi politikája rálepett arra a helyes irányra, hogy gyarmati politikát inaurál, amit bizonyít a kínai expedíció alkalmával elért eredmény is.

A helyes gyarmati politikát egyik hatalmas lépés az, hogy a kivándorlás által elvezített emberanyag s annak tevékenysége az országra nézve megmenthető legyen. Mind az az emberanyag, amely a létentartás szempontjából ma Amerikába kivándorolt, s amely így összes tevékenységét egy idegen állam felvirágoztatására fordítja, hazánk részére lesz megmenthető helyes gyarmati politikát mellett. Osztya Rosenberg és Okolicsányi kifogásait a miatt, hogy az 1867-iki törvények rendelkezése ellenőre létszámszaporítás vételettel a költségvetésükben és minden bizalma dacára is, amelyvel a tengerészeti vezetés iránt viselkedik, kijelenti, hogy ha a tekintetben megnyugtató nyilatkozatot nem kapna, ezen tételt eldobja nem hajlandó. A költségvetés felülmelését általánosságban megszavazza.

Bolgár Ferenc hangsúlyozza, hogy amikor a múlt években a hajóépítési költségeket megszavazta, illetőleg hozzájárult, hogy a használatban hajók helyett éppen annyi új építessék, ezt kizárólag csak azért tette, hogy a partvédelem kellőleg szervezhetőssék. A mi tengerészetünknek a feladatát egyáltalában csak a partvédelem képezi; de azok a hajók, amelyeket építünk, természetesen kell, hogy jók legyenek és minden modern követelménynek megfeleljenek; inkább

kiegészítendőleg legyen, amely jó, mint nagy tengerészetünk. Amely nem egészen megeléged.

Most a tengerészeti vezetés is kér egy bizonyos létszám-emelést. Ez roppant fontos kérdés. E tekintetben az albizottság mindenesetre csak akkor mondhatja véleményét, ha a magyar kormány nézetét ez irányban ismerné. A legegyszerűbb utat itt az volna, hogy ha a két országgyűlés megszavazja az unjoneclétszám felemelését, hívják össze újabb a delegációkat, amelyek azután határozhatnának. Hiszen ezek két rövid nap alatt a munkát elvégeztetheték és ha az országgyűlések megszavazták az unjoneclétszám felemelését, a delegációk sem támasztanak ez irányban nehézségeket. De legalább is a delegáció határozatában kifejezésre kellene annak jutnia, hogy ezek a költségek csak akkor folyosíthatók, ha a törvényhozás az unjoneclétszám felemelését engedélyezte. Kéri tehát ezt a tételt mindaddig, míg az irányadó körök felülmelését nem ismerhetjük, függőben tartani.

A szónok ezután állást foglal a Kubinyi Géza által lancirozott gyarmatosító politika ellen; neki gyarmatosító politika határozottan nem kell, de jó tengerészetet akar, de ha gyarmatosító politikát akar, annak költségvetését nem szavazza meg. Végül figyelmébe ajánlja a tengerészeti kormányának a magyar ipar támogatását, hogy a tengerészetre hozott áldozatok paralizálhassanak.

Előzők: Tudatja a bizottsággal, hogy a miniszterelnök tudomására hozta előzetesen az elnököségnek, hogy ha e pont tárgyalás alá kerülne, a miniszterelnök nyilatkoznia akar; miután azonban a miniszterelnök most a képviselőházban van elfoglalva, kérdezi, hogy folytatassék-e a tárgyalást, vagy nem?

Bolgár Ferenc: Csak folytassák a tárgyalást, de ezt a pontot hagyjuk függőben, míg a miniszterelnök nyilatkozata megértődik.

Előzők: Kijelenti, hogy a tárgyalás e pont függőben tartásával tovább folyik.

Báró Dániel Ernő kijelenti, hogy elfogadja a költségvetést. Kéri a tengerészeti kormányt, tegyen lehetőleg intézkedéseket arra nézve, hogy a magyar elem nagyobb mértékben vehessen részt a tengerészetben.

Okolicsányi László: A tengerészeti akadémiába való fölvetélnél szerinte a magyar elem azért van hátrányban, mert a felvételi vizsga nem simul a magyar tanrendhez. Ezen segíteni kell.

Báró Spaun Hermann tengernagy, a tengerészeti osztály főnöke: Rosenberg delegátusnak kérdéseit megválaszolja az unjoneclétszám szaporítására vonatkozóan; erre a pontra nézve a tárgyalás felülmelését, erre a tengeragy ezáltal nem nyilatkozik. Okolicsányi bizottsági tagnak megjegyzi, hogy az utolsó években épült hajók csak a régiék pótlására szolgálnak; e hajóknak már építési rendszere is arra vall, hogy azok csak a hazai partok védelmére vannak hivatva. Az aknavető hajóra vonatkozó hitel meghosszabbítása iránti kérelem oka az, hogy a tengerészeti vezetés mindenféleképpen azon volt, hogy e hajó építése hazai gyárnak jusson; e gyárnak változtatnia kellett berendezését amiód a fahajók építéséről acél- és vaszerkezeti hajók építésére tért át; ez természetesen hosszabb ideig tartott; ezenkívül az anyagszerzés bonyolultsága tekintetében is némi nehézségek merültek fel.

Ami Wileczek grófnak azt a kívánságát illeti, hogy a külüldön beszerzett husz százalek erejéig is az anyagszerzésből szerzették be, a tengeragy biztosítgatja a bizottsági tagokat, hogy a magyar ipar részletetését tölje teltetőleg elő öhajja mozdítani, de bizonyos esetekben, például midőn a hajó messze tengeri útra megy, elkerülhetetlen az, hogy anyagszerzés külföldön szerzesse nek be.

Okolicsányi Lászlóknak a tengerészeti akadémiába való felvétel nehézségeire vonatkozó megjegyzéseire előadja, hogy a bajok orvoslását előkészítő éviolyam behozatalától reméli. Hogy a felvételi vizsga a magyar tanrendhez is simuljon, ezt a kívánságot mindenesetre figyelembe fogja venni; annak okát azonban, hogy a tengerészetben kevés a magyar elem, főleg abban is látja, hogy a magyarok a révívaltolónak, vagy a kereskedelmi miniszteriumban igényeiknek inkább megfelelő állásokra tehetőven szert, bizonyos idő múlva a testi fáradsámal tekintetében kétségben lenni fogják igényeket támasztó hadi és tengerészeti tényleges szolgálatól megváltnak.

Gróf Goluchowski Agenor közös külügyminiszter: Okolicsányinak azzal a megjegyzésével szemben, hogy a mi részvételünk a kínai expedícióban kalandos természetű volt, első sorban tavalyi expozíciójára utal. Hangsúlyozza, hogy részvételünk a legszűkebb határok között mozgott.

Kubinyi Géza utal, hogy gyarmatosítást kellene szerzeszünk. A külügyminiszter ezt célszerűnek nem tartja, mert ez a monarchia közjogi struktúrájával összeegyeztethető nem volna és mert más államok a kolonizációra alkalmas területeket már annyira elfoglalták, hogy mi olyanokat ma elkéve alig szerzhethetünk.

Ezután a részletek tárgyalására tértek át.

Az első című, a gépészmérnökök tételénél Rosenberg Gyula szóba hozza az osztrák és magyar mérnök-egyesület memorandumát a gépészmérnökgyakornokoknak a tiszti étkészébe való kizárása és a nemdiplomás gépészek közé való beosztása tekintetében.

Báró Spaun Hermann tengernagy: Kijelenti, hogy gondoskodik fog a megfelelő orvoslással.

Okolicsányi László kérdéseire Sényi Péter sorhajóhadnagy megadja a kívánt felelősséget.

A tárgyalás folytatását holnap délelőtt 10 órára halasztották.

Hadügyi albizottság.

A magyar delegáció hadügyi albizottsága ma délután 4 órakor gróf Szapary Gyula, utóbb Ernusz Kelemen elnöklete alatt folytatta a közös

minisztérium 1903. évi költségelirányzatának tárgyalását.

A VII. határozatnál (a magyar ipar részvételére a felszerelési és ruházati cikkben):

München Aurél előadó előterjeszté a választ, amelynek értelmében a magyar ipar számára fenntartott rész a jövőre is annak jut, továbbá: ez idén, az 1900-iki zárszámadásokkal kapcsolatban először terjesztette elő a hadügyminiszter a delegációknak egy korábbi határozata értelmében a kimutatást arról, hogy a hadügyi és a tengerészeti kiadásokból mennyi költegetett Ausztriában és mennyi Magyarországon. A válasznak tudomásul vételét és a dolog folytonos figyelemmel kísérése érdekében a határozat megújítását ajánlja.

Hegedűs Sándor részben megelégedik tartja az eredményt. A tengerészetre nézve a dolog továbbfejlesztését élnék óhajtja, de a mi leginkább meglepte, ez az, hogy a nyerstermények beszerzésében is a magyarországi beszerzések a kvótán túl maradnak, holott jóval meg kellene haladniuk a kvótát. Kérdezi a minisztert, nincs-e valami tévedés a kimutatásban.

Határozati javaslatot terjeszt be, melynek értelmében a hadügyminiszter válasza tudomásul vétetik és megállapítatik, hogy Magyarországnak a hadsereg és a haditengerészeti kiadásaihoz nem térül meg annyit, amennyit az ország a hadsereg létszáma, sőt a hadsereg kiadásaihoz való hozzájárulásához képest méltán elvárhatna. Utasítja tehát az országos bizottság a minisztert, hogy tegyen oly intézkedéseket, amelyeknél fogva a hadsereg és haditengerészeti szükségleteinek szállításában a hazai nyerstermelés és ipar is megfelelő arányban részt vehessen és hogy Magyarországot azon iparágakban, amelyekben az ország versenyképes, ne csak a kvóta arányában részesítse, hanem oly arányban hogy kárpótolja az országot az azon ellátási cikkekre fordított összegkéért, amelyekből a megrendelés Magyarországon éppen nem, vagy nem a kvóta arányában történhetik.

Hieronymi Károly elvben hozzájárul Hegedűs határozati javaslatához. Megjegyi azonban, hogy ha a megszállott tartományokban és a külföldön történt beszerzéseket figyelmen kívül hagyjuk, az arány némileg kedvezőbb alakul Magyarország részére (32%). de így sem éri el a kvótát.

Ernusz Kelemen hozzájárulva Hegedűs határozati javaslatához, kérdi, hogy 1900. óta változtak-e a viszonyok e részben?

Miklós Ödön hozzájárul Hegedűs Sándor határozati javaslatához; de a haditengerészetre nézve különösen nagy aggodalmak vannak, hiszen az országunk egy-két kiváló gyártelepe van, ahonnan a tengerészeti szükségletei fedezhetők; főleg az állam tulajdonában levő díós-gyári gyár a legelső rangú minőségnek is képes megfelelni, ha bizton számíthatna megrendelésekre.

Okolicsányi László Hegedűs határozati javaslatát eldobja, de kiegészíténi kívánja annak megállapításával, hogy az építkezések feltűnő kis mértékben történnek Magyarországon.

Krieghammer hadügyminiszter: A beszerzések felosztásáról szóló kimutatás elkészítésénél a hadügyi kormány minuciózus pontossággal járt el.

Arra nézve, hogy a megszerzett pénzeszközök felhasználására nézve a kvóta magassága, hanem az ujoncok szám nagysága legyen irányadó, megjegyi a hadügyminiszter, hogy ennek keresztülvitele valószínűleg nehezegebbé ütközik a monarchia másik állama részéről.

Ami a bevásárlásokat illeti, a hadügyi kormány kénytelen ezeket ott eszközölni, ahol a termékek vannak. Így pl. a lóvásárlás tulajdonképpen részben Magyarországon történik a lóvásárlásokra fordított 6-5 millió koronából, pl. Magyarországon 5-3 millió koronát adnak ki. A csapatok élelmi cikkeinek beszerzésére nézve a hadügyi kormány egyenes beállítás nem gyakorolható, mert erről a csapatoknak elhelyezési helyükön maguknak kell gondoskodniuk. A csapatoknak igyekeznie kell arra, hogy a lehető legjobban a lehető legolcsóbban kapják és a hadügyi kormány erre nézve csak a felügyeleti jogot tartja fenn magának.

Azután megjegyi a miniszter, hogy mielőtt szállítást iránának ki, mindig megkeresik az illető kereskedelmi minisztériumot arra nézve, hogy adjon felvilágosítást a megfelelő ipartelepekről, azoknak üzem- és versenyképességéről.

Azt a körülményt, hogy a képzőintézetek szükségletéből többet szereznek be a monarchia másik államában, azzal okolja meg a miniszter, hogy a legtöbb hadapród-iskola ott van. Ugyanez áll a műszaki tüzérség szükségletére is, amelynek legnagyobb része a bécsi arzenálban van elhelyezve.

A delegáció előtt tekvő kimutatás számadatai az 1900-iki évi zárszámadásra vonatkoznak. A miniszter azt hiszi, hogy minthogy a legutolsó két évben Magyarországon a gyárak száma többlet növekedett, ennek következtében a kimutatásban kitüntetett arányszám Magyarországra nézve bizonyára kedvezőbben fog alakulni.

A katonai építkezések dolgában megjegyi a miniszter, hogy arra nézve a hadsereg tényleges szükséglete és elhelyezése irányadó.

A természetben való ellátás biztosítására nézve megjegyi a hadügyminiszter, hogy az mindig területileg történik, amennyiben minden hadtestnek magának kell a kerülete számára való szükségletet beszereznie. Ami külföldön a 15. hadtest szükségletét illeti, (a boszniai hadtest) úgy rúmatat a miniszter arra, hogy ezen sergést számára a nyersterményeket, nevezetesen pedig a lisztet legnagyobb részben Magyarországon szorzik be.

Hegedűs Sándor kijelenti, hogy határozati javaslatát a kvóta-alapítól nem kíván eltérni.

München Aurél előadó kimutatja a jelenlegi költségvetésből, hogy abban az építkezési arány sok-

kal kedvezőbb. Teljes készséggel csatlakozik Hegedűs Sándor és Hieronymi Károly intencióhoz, de úgy tartja, hogy a határozati javaslat második része túlló a célon, azonkívül a kvóta arányának, mint alpnak határozott hangsúlyozását óhajtja.

Okolicsányi László fenntartja, hogy aránytalanul csekély mértékben történnek az építkezések Magyarországon.

Bolgar Ferenc előtt is feltűnő az, hogy minden magyarországi építkezésnél Ausztria is részesedik, míg megfordítva nem igen van rá eset.

Hieronymi Károly a határozati javaslatra nézve abból az okból, mert csak egyévi kimutatás fekszik előttünk, hozzájárul ahhoz a szövegezéshez, amelyben az előadó ajánlja elodagásra a határozati javaslatot, hogy tudniillik az eredmény megállapításával kapcsolatosan egyszerűen utasítsák a hadügyminiszter, hogy tegyen olyan intézkedéseket, hogy a hadsereg ellátásában és felszerelésében a hazai termelés és ipar a kvóta arányában részesüljön.

Szentiványi Árpád: A Hegedűs-féle határozati javaslatot eredeti szövegében pártolja.

Végül az albizottság a hadügyminisztert jövőre is hasonló kimutatás előterjesztésére utasítván, a Hegedűs-féle határozati javaslatot fogadja el a következő szövegezéssel:

Midőn a bizottság a kimutatást tudomásul veszi, egyuttal konstátálja abból hogy Magyarországnak a hadsereg és a haditengerészeti kiadásaihoz nem érve annyit, mint amennyit a kiadásokhoz való hozzájárulási arányánál fogva méltán megvárhat. Utasítja tehát a közös hadügyminisztert, hogy tegyen oly intézkedéseket, hogy a hadsereg és haditengerészeti ellátásában és felszerelésében a hazai termelés és ipar a kvótának megfelelő arányban részesüljön, és hogy Magyarországon azon iparágakban, amelyekben versenyképes, ne csak a kvóta arányában részesüljön a megrendelésekben, hanem olyan arányban, amely kárpótolja és kiegészíti a kvótát azon ellátási és felszerelési cikkekre fordított összegek után is, amelyekből megrendelés Magyarországon éppen nem, vagy a kvóta arányában nem történik.

A VIII. határozatnál (egyévi önkéntesek)

München Aurél előadó ismertetvén a választ, az észrevételei nélkül tudomásul vétetvén, a határozat megújítatik.

A IX. határozatnál (a műgyetemi hallgatók ösztöndíjai megosztásáról)

München Aurél előadó ismertetvén a választ, utal arra, hogy a katonai építkezésmérnöki tantárgyak bevélni, a műgyetemi hallgatók részére szánt ösztöndíjak fokozatosan beszűntetnek, amiért is a választ tudomásulvétel mellett ajánlja, hogy a határozatot a bizottság meg ne újítsa, illetőleg e részben több kimutatást ne kívánjon.

Okolicsányi László és báró Krieghammer Ödön hadügyminiszter felszólalása után az albizottság az előadó javaslatát értelmében határoz. A többi választ szintén tudomásul vette az albizottság, azután rátért ama kimutatás tárgyalására, amelyet a hadügyminiszter tegnap ígértéhez képest a magyar alapítványi helyekről előterjesztett.

München Aurél előadó ismerteti a kimutatást, amely szerint a közös hadügyminiszterium kezelésében a reálisokikra és akadémiákra állami alapítványi hely van 150, amelyek közül az 1902-3. tanévre 11 hely ürtül meg. Ezekre nézve az ajánlasi jog a magy. kir. honvédelmi miniszternek van fenntartva. Azután van a magyar pénzügyorséghes tartosó egyének fia részére 12 alapítványi hely, amelyek a magyar pénzügyminiszter ajánlataira töltetnek be és 40 magánalapítványi hely, amelyeket vármegyék, községek és egyesek alapítottak, a katonatiszti leányképző-intézetek részére a soproni műgyetemi részéről van tizenötöly ilyen alapítvány, tíztek, leánygyermekéi részére kapitánytól lefelé. A kadetiskolákban van állami alapítványi hely 100, melyek közül a legközelebbi tanévben 26 kerül betöltésre, 7 megyei alapítványi hely. Azonkívül vannak még alapítványi helyek, amelyek a honvédelmi miniszter kezelése alatt állanak. Megjegyi az előadó, hogy a magánalapítványok többletszeregeről és arról szóló kimutatások, hogy ezek miéy értékben vannak elhelyezve, még nem voltak beszerezhetők, de legközelebb be fognak szerezettni.

Tallán Béla a kimutatások kiegészítését kívánja, különösen oly irányban, hogy ki adományozza ezeket az alapítványi ösztöndíjakat, hogy az alapítványok milyen értékpapirokban vannak elhelyezve és hogy mily jogcímen kezelik ezeket az alapítványokat a hadügyminiszter; szoló ugyanaz tartja, hogy ezek az alapítványok tulajdonképpen a magy. kir. honvédelmi miniszter által volnának kezelendők.

Okolicsányi László egyenesen közjogellenesnek tartja, hogy a közös kormány kezeljen magyar alapítványokat.

Hieronymi Károly kívánatosnak tartja, hogy a kimutatások arra is kiterjeszkedjenek, hogy az osztrákok rendelkezésére álló alapítványok száma milyen arányban áll a magyarok rendelkezésére álló alapítványokhoz.

Báró Krieghammer közös hadügyminiszter késznek nyilatkozik, hogy a kimutatásokat a felmerült kívánalmaknak értelmében kiegészítő, a jövő évben újra előterjeszse.

Az albizottság ezt tudomásul véve, áttért a rondes költségvetés különbözőségeinek tárgyalására és ezek 1-4. tételét München Aurél előadónak a felmerült apróbb észrevételekre is kiterjeszkedő felvilágosítás alapján tartogyalta. Az 5. tételét (többbizottság a tábori és hegyi tüzérség újjászervezése alkalmából 4,300,734 K.) a tárgyalás folytatását holnap délelőtt 11 órára halasztották.

Szűkebb bizottsági ülések. A magyar delegáció elhelyezési szűkebb albizottsága holnap, pénteken délután 4 órakor, élemezési szűkebb albizottsága pedig holnapután, szombaton délután 4 órakor tart ülést.

KÜLFÖLD.

A szerb kormányválság. Szerbiában, mint tegnapi röviden jelentettük, kormányválság van, mert a skupstina pénzügyi bizottsága az összes szavazatokkal egy ellen elvetette a kormány kölcsönterveletét. Milovanovic pénzügyminiszter ugyan késznek nyilatkozott arra, hogy a hitelezők csoportjától a kölcsön feltételeinek enyhítését kieszközli, de a bizottság hajthatatlan maradt. A kormány már kezdte lemondását. A pénzügyi bizottság jelentését holnap olvassák fel a skupstinában s állítólag ezzel egyidejűleg teszik közzé a Vuickabínei lemondását. Vuicost valószínűleg Paicost követi a miniszterelnök székében.

Svédország a sztrájk jegyében. Svédországban, különösen pedig Stockholmban általános munkássztrájk készülődik, amely máris érezteti hatását, amennyiben a kormány kénytelen a fenyegető veszedelemmel szemben nagyszabású intézkedésekre folyamodni. A hatóságok elrendelték Stockholm belső részeinek elzárdását s megtöltötték, hogy a közönség közvetlenül a zárvonalon tartózkodjék. Egy nagyon népes munkásgyűlésen Branting szocialista országgyűlési képviselő azt mondta, hogy az országgyűlés hangulata bizonytalanságra és tanácsatlanságra vall. Arra a kérdésre, hogy a jelenlevők akarnak-e sztrájkolni, hangos igen volt a felelet. Néhány szómonk rendre és nyugalomra intette a munkásokat. Upsalában a munkások elhatározták, hogy három napra megszüntetik a munkát. A pékek is csatlakozni fognak a sztrájkolókhoz. Malmöben holnapról kezdve nem jelenik meg újság, amíg a sztrájk tart. A vendéglők és kávéházak egyelőre zárva vannak. A malmöi államvasúti műhelyek munkásai szintén csatlakozni fognak a sztrájkolókhoz. A stockholmi gáztársaság közlése, hogy a holnap kezdődő sztrájk miatt a legközelebbi napokban nem szolgáltat gázt. A kormány a sztrájkra való tekintettel a vidéki helyőrségekből csapatokat rendelt a fővárosba.

Dél-Afrika. A mai nap nevezetes fordulót jelenthet Dél-Afrika történetében. Mára hívták össze a boer vezéreket a vereenigingbe, hogy ott döntsenek béke és háború felett. A boer vezérek mindegyike bejárta az utóbbi hetekben a kommandóit és utasítást kért a fegyverben álló boer néptől: minő feltételek mellett hajlandó a háborus állapotnak véget vetni. E mandátumokkal gyűlnek össze a vezető férfiak s lehet, hogy a gyűlést, amelyre nagyban készülődtek, még ma megnyitják. Londonban erős optimizmusmal tekintenek a kongresszus tanácskozásai elé, mert here jár, hogy Beyer parancsnok, a boer vezérek egyik legnyakasabbika, most már szintén békére hajlik s ő is elutazott a kongresszusra.

Egy ma érkezett brüsszeli távirat szerint vasárnap Kitchener, Milner és Schalk-Burger fontos tanácskozásra ülnek össze. A konferencia tárgya a békefeltételek megállapítása lesz.

London, május 16.

A Reuter-ügynökség pretóriai tudósítója jelenti: A mennyire a boer vezérek és a harcoló burgherek között eddig folyt tárgyalásokból meg tudható volt, semmi sem történt, amit az elleneskedés hamaros befejezése szempontjából kedvező momentumnak lehetne tekinteni. A béke legjobb garanciája még most is a háború erőlyes folytatása. Az angol nemzet ne bizakodjék nagyon abban, hogy a mostani tárgyalások a béke hamaros megkötését jelentik.

Köln, május 16.

A Kölnische Zeitung londoni levelezője táviratozza: Illetékes helyen nem várják a békétárgyalások gyors befejezését, mert megelőzőleg hosszas megbeszélés lesz az egyes csoportok képviselői között. Azután megtörténik a szavazás az elvi kérdések felett, még pedig oly módon, hogy nem az egyes képviselők fognak szavazni, mint meghatalmazottak, hanem bejelentik, hogy csoportjukban hányan szavaztak az egyes főfeltelet mellett és ellene. Csak azután indul meg a pretóriai képviselők között a végtárgyalás. A képviselőknek Pretóriában tudtukra adták, hogy teljesen óétalan visszatérniök, hanem hoznak magukkal végleges felhatalmazást a megállapodások megkötésére.

Amsterdam, május 16.

Itteni illetékes helyen megütköznek a Standard cikkén, amely fennhéjázással írja, hogy az angol kormány a boeroktól feltétlen megadást követel és nem is áll velük szóba a feltételek tekintetében. A boer hadsereg megerősödve ra-

gaskodik a függetlenséghez és kész tovább harcolni, ha Angolország nem tágít. Vasárnapra bekövetkezik a döntés. Millner és Kitchener magatartása a legelénkebb éafolat az angol sajtóval szemben.

Cuba libre. A mai napon szabaddá, önállódó lett Kuba szigete. A bennszülöttek vágya, amely a Cuba libre jelszóban fejeződött ki, ime beteljesedett. A spanyol-amerikai háború befejezése után az Unio ideiglenes kormányt tartott fenn Kubán, hogy előkészítse a szigetország autonómiáját. Ma, május 15-én vége ennek az amerikai gyámokdának. Ma a Kubán levő amerikai katonaság hajóra száll és Wood tábornokkal együtt elhagyja a szigetet. Az amerikai csillagos lobogó eltűnik és egyidejűleg megkezdődik működését a kubai alkotmányozó testület, élén Palma elnökkel. Az Egyesült Államok kormánya teljesítette ígéretét és a szigetnek teljes autonómiát adott, csakis a külfölddel szemmel tartja fenn a sziget feletti protektorátust. Palma elnök kijelentette, hogy az ország sem flottát, sem hadsereget nem fog tartani, csupán honvédséget szerveznek rendőri szolgálata, azonkívül a fő kikötőket partvédő ágyúkkal fogják ellátni.

Az ausztriai helyzet.

Bécs, május 15.

A képviselőház mai ülésén Daszynski, Pernertorfer és társai sürgősen kérdik a kormánytól, beleegyezett-e abba, hogy a haditerhek tarakok és új ágyúk beszerzésével emeljék továbbá mennyi van előírányozva a tábori ágyúk tervezett beszerzésére és hogyan szándékoznak jedezni az Ausztriára eső részt?

Daszynski megokolja sürgős indítványát, amely, ugymond, nem obstrukció, hanem csak tiltakozás a nép rendkívüli megterhelése ellen, de egyuttal a delegációk intézménye ellen is, amely valóságilag groteszk módon végzi dolgait és semmiféle biztosítékot nem nyújt a lelkiismeretes ellenőrzés tekintetében. A delegációk intézménye nem a népből eredt, hanem rákötötték olyan időben, mikor az ország nehéz válsággal küzdött. A delegáció képtelen a nép jogait megvédeni. A pénzügyminiszter azt a nagy lelkiismeretességet, amelyet a közlekedési vámok megszüntetése érdekében tanúsított, miért nem alkalmazta a militarizmus hatalmas követeléseivel szemben is? Hogyan akarja a pénzügyminiszter előteremteni azt a 38 milliót, amelyet a delegációk megszavaztak és a többi nagy kiadásokat, amelyekre még kiállítás van?

Böhm-Bawerk pénzügyminiszter: Előre akarom bocsátani azt a megjegyzést, hogy az új ágyúk beszerzését évek során keresztül a legnagyobb nyilvánossággal tárgyalták és pedig hivatalosan is. Mint-hogy a közös kiadások megszavazása az alkotmány értelmében nem ezt a Házat, hanem a delegációkat illeti meg, a dolog természete úgy hozza magával, hogy az ágyúk beszerzésére való közös kiadások is a delegációk által való megszavazás előtt nem érintik a költségvetés összeállítását, de a megszavazás után mint belezett dolog igenis érintik.

Schuhmeyer: De honnan vegyük?

Böhm-Bawerk: A kormány semmiképp sem szándékozik formális aggodalomra való tekintetből kivonni magát a felelősségnék reá eső része alól. Nyíltan kimondja tehát: a kormány hozzájárult ahhoz, hogy a hadügyminiszter 38 milliót követeljen új tarakok és hegyi ágyúk beszerzésére.

Schuhmeyer: A kormány beleegyezik és a lakosság fizet. Ez nagyon kényelmes dolog.

Böhm-Bawerk: Ez el nem utasítható technikai szükségesség volt.

Schuhmeyer: Az aggkor- és rokkantbiztosítás is elutasíthatatlan követelés!

Böhm-Bawerk: Bizonyára sajnálmalvaló dolog, hogy még nem élünk abban a jó világban, amelyben a háborús bonyodalmak abszolútum lehetetlenek s amelyben a zavartalan béke biztosítva van.

Malik: Ne játszszunk nagyhatalmat!

Böhm-Bawerk: Minden szövőgyáros, minden cukoriparos tudja, hogy ha gépei egy emberlőn. 25-30 esztendőn át működtek, elavulnak és ha hátra nem akar maradni, anyagi áldozatok árán korszerű új gépeket kell a régiéket kicserélni. Azt a gyárost ezért bizony senki sem fogja tékozlással valódni. Sokkal inkább érthető gános gazdasági szempontból azt, aki tudva hátramarad.

Daszynski: Mi nem vagyunk nagyhatalom!

Pernertorfer: Nagyhatalom? Nevezésges. Néhány év múlva két kis állam leszünk. Még a lengyelek sem fognak ettől megmenteni.

Glewoss: Majd segítünk menteni!

Pernertorfer: Az ágyúkat meg fogják szavazni.

Glewoss: Meg is fizetjük!

Schreiter: De honnan veszik a pénzt?

Glewoss: Maguktól bizonyára nem!

Böhm-Bawerk: Kimondani nem lehet, de érez-

hetik, mit jelent az, ha majd egyszer komoly esetben...

Saits: Nem szabad ilyen esetnek bekövetkeznie, mert nincs pénzünk!

Böhm-Bawerk: ... ha ilyen esetben ifjúságunkat alsóbbrendű fegyverzetellek ellátva ki kellene küldnünk olyan ellenség ellen, amely szolgálatába állította a fegyverkezésnek minden technikai vívmányát és tökéletességét. Ilyen mulasztásért a kormány nem vállalhatna felelősséget s azért járult hozzá a hadügyminiszter követeléséhez.

Schuhmeyer: De honnan vegyük? Vetésről van itt szó, nem érzésről. Az érzés drága kompenzáció!

Böhm-Bawerk: Uram! A szóban forgó pénzügyi szükséglet természetének felel meg's ennek az elvnek a konzekvenciáit nemcsak nálunk, hanem minden más európai államban is levonják, hogy azokat a nagy és a mellet hirtelen beálló szükségletekre nem az illető évek folyó bevételeiből törlesztik, hanem az igen egyszeri rendkívüli kiadásokat rendszerint hitel-művelet útján kell fedezni. (Nevelés a szocialdemokraták soraiban és közbeszólások: Adósságok!) Kérem a házat, hogy ezeket a kijelentéseimet tudomásul venni sziveskedjék.

Zaworka: Államjogi szempontokból ellenzi egy a birodalmi tanács, mint a delegációk intézményét és már azért is vissza kell utasítani a hadügyi kormányzat hallatlan követeléseit, mert a nép körében uralkodó nagy inség mellett minden előteremthető eszközök az inség enyhítésére kellene fordítani. A hármasszövetség szerencsétlenség az egész lakosságra nézve, mert csak a hármasszövetség az oka annak az óriási tehernek, amely a népet agyonnyomja.

Zaworka aztán egy törvényről, amelyet a korona már szentesített, azt mondta, hogy az a törvény a császár által szentesített impertinencia. Ez óriási vihart kellett a házában s az elnök rendreutastotta Zaworkát.

Daszynski végszava után, melyben azt mondta, hogy az igazi honvédelem a hazaszeretet, már pedig az olyan hazát, mely népeinek nem ad jogokat, hanem csak terhekkel rók rájuk, szeretni nem lehet, következett a szavazás, melynek folyamán Schuhmeyer azt kiáltja Treuenfels apát felé:

— Ne öl! De azért új ágyút vehetsz!

A ház végül 99 szavazattal 75 ellenében elvetette a sürgősségi indítványt s azután áttért a földmívelésügyi tárca tárgyalására.

Barbo az osztrák-magyar vámközösség fenntartását elengedhetetlen feltételnek tartja úgy az ipar, mint a mezőgazdaság virágzására.

Giovannelli földmívelésügyi miniszter az osztrák mezőgazdaság nyilvánvalóan válságos helyzetéről beszélt, majd kiemelte, hogy teljesen méltányolja az osztrák államterületnek a közös vánterület keretében érvényesülő jelentőségét, mint fogyasztási piaconak a lajtántulpi mezőgazdasági termelésre nézve és az ebből folyó visszahatást az osztrák viszonyokra. Annál szükségesebb, hogy speciális érdekeiket a leg gondosabban megóvják és azoknak minden feladását a leg határozottabban megakadályozzák. Csakis mindkét fél viszonyainak méltányos figyelembevételre vezethet a dolgok olyan rendjéhez, mely megnyugtató kilátást nyújt a jövőbeli gazdasági fejlődésre.

Bécs, május 15.

Az osztrák delegáció 26-án plenáris ülést tart abban a feltevésben, hogy addig a Reichsrath befejezi a költségvetés tárgyalását. Közben a delegáció ülésbizottságja ülésezeit, hogy 30. és 31-én az urakháza is végezzen a költségvetéssel.

Ma több képviselő Koerber miniszterelnökkel és a kereskedelmi miniszterrel bizalmas tanácskozást folytatott a Duna gőzhajózási társasággal kötéendő új szerződésről, amelyet a költségvetési bizottság fog előzetesen tárgyalni.

HIREK.

Budapest, május 15.

— BUDAPESTI NAPLO. Május 15-én új előfizetés nyílt a Budapesti Naplóra. Kérjük azokat a tisztelt olvasóinkat, akiknek az előfizetése ezen a napon lejárt, méltóztatásuk a megújításról idejekorán gondoskodni, hogy a lapot akadálytalanul küldhessük tovább.

— Kihallgatás a királynál. A király ma délelőtt általános kihallgatást adott, amelyen a következők jelentek meg előtte: Gróf Széchenyi Béla, Cseh Ervin miniszter, gróf Nostitz-Rienek János és Pokorny Hermann lovassági tábornok, tükos tanácsosok, Mihályi Viktor érsek, Semsey Andor főrendiházi tag, báró Dóczy Lajos, Szabó Agost kuriai tanácselnök, Puky József, gróf Pongrácz Jenő és Tabódy József kamarások, lovag Albach Gyula altábornagy, Halassy Pál vezérőrnagy, Micskey Kálmán és Keresztes Károly

tábornok-hadbírák, Ars Artur, Facció-Grimani Amélia, Jandsek Gyula, Pichler Vilmos, Lunda Éde, Vogel Pál. Szalay Károly kertületi csendőrpáncosok ezredesei, Büllig Károly, Eckenberger Károly, Roknicz János és Festl Lehel alezredesei, Ebel Károly főtörzsorvos, Megay Oszkár hadbiztos, Szegény János királyi tanácsos, Liechtenstein József főbíróiokos. Együttessen fogadta a király Fehér Ipoly főapátot, Halibk Ciprián thianyi apátot, Wagner Lőrinc kiscelli apátot, Krolly Miksa priort és Erdélyi László levéltárost.

Jelenlegi budapesti tartózkodása alkalmával utóljára május hó 22-én csütörtökön ad legfelsőbb kihallgatást a király. Előjegyzéseket a kabinetiroda (budai várak) eszközöl.

Az udvari delegacionális ebédek e hó 26-án és 27-én lesznek.

— Benécs küldöttség a királynál. A király a mai kihallgatáson igen kegyesen fogadta budavári palotájában a pannonhalmi Szent Benedek-rend öttagu küldöttségét, melynek élén dr. Fehér Ipoly pannonhalmi főapát tejezte ki rendjének jobbágyi hódolatát a rend visszaállításának 100-ik évfordulója alkalmából s egyszersmind átnyújtotta a rend 12 kötetben készülő történetének most megjelent I. nagy kötetét díszes bőrkötésben. Ő felsége a főapát rövid hódoló szavai után a következő kegyes szavakat intézte a küldöttséghez:

Szívélyesen köszönettel fogadom a pannonhalmi Szent Benedek-rendnek visszaállítására századik évfordulója alkalmából kifejezett hódolatát és a rend történetének most megjelent első kötetét. Meg vagyok győződve, hogy ezen hazafias és tudós rend a jövőben is méltó lesm érdemekben gazdag múltjához és biztosítom önöket és küldöiket változatlan kegyelmem és rokonszenvevről.

A felség azután meleg érdeklődéssel kérdezősködött a rend viszonyairól, elismeréssel szolt működéséről, végül bemutattatta magának a küldöttség tagjait kiknek mindegyikéhez intézett működése körébe vágó kérdéseket. A küldöttség tagjai a főapáton kívül a következők voltak: Halbig Ciprián thianyi apát, Wagner Lőrinc dömölki apát, Krollér Miksa főmonostori perjel és dr. Erdélyi László, a rendtörténet író szerkesztője és az első kötet nagy részének írója.

— Ebéd a miniszterelnöknel. Széll Kálmán miniszterelnök ma este 7 órakor ebédet adott, amelyre hivatalosok voltak: dr. Schlauch Lőrinc bíbarnok, Machmoud Nédim bey török nagykövet, Reversaux de Rouvray ögróf francia nagykövet, Plunkett Richard angol nagykövet, Lobkowitz Rudolf herceg tábornok-nagy, gróf Széchenyi Gyula miniszter, dr. Samassa József érsek, gróf Szápary Gyula tábornokmester, báró Fejérváry Géza miniszter, gróf Csáky Albin főrendiházi elnök, gróf Apponyi Lajos udvarnagy, gróf Andrássy Gyula, gróf Apponyi Albert képviselőházi elnök, Ghika Emil román követ, báró Borchgraeve bolga követ, Claparède Alfréd svájci követ, gróf Lewenhaupt svéd követ, Podewils-Darmia bajor követ, gróf Ahefeldt dán követ, gróf Paraty portugál követ, gróf Rezs Rudolf szász követ, gróf Hardegg Rudolf máltai követ, dr. Chaves Bruno braziliai követ, Manos Gregor görög követ, Christich Koszta szerb követ, Cormick főbort amerikai követ, Jongheer de Weede németalföldi követ, Nobuaki Makino japáni követ, dr. Pomjanov bolgár diplomáciai ügynök, Ferrara Dentice olasz nagykövetségi tanácsos, gróf Wedel német nagykövetségi tanácsos, báró Budberg orosz nagykövetségi tanácsos, gróf Szápary Pál kamarás.

— Zsidó vallású hadügyminiszter. Hivatalosan jelentik Rómából, hogy az olasz király Ottolenghi József tábornokot hadügyminiszterre nevezte ki. Az új hadügyminiszter egy szegény zsidó optikus fia s maga is a zsidó hiten maradt. Ottolenghi tábornok az olasz hadsereg egyik legtanultabb s legtovább generális s hadügyminiszterre kinevezését az olasz hadsereg körében élénk rokonszenvel fogadják.

— Szigeti Imre betegsége. Szigeti Imre, a Nemzeti Színház jeles művésze — mint már jeleztük — hetek óta gyöngéledett. E hét első napján annyira rosszul lett, hogy ágyba kellett tekdnie és kezelő orvosi konstataciók, hogy szívhibából eredő súlyos vesébjaja van, Ettől fogva állapotja egyre rosszabodott és az orvosok tgnap föladtak minden reményt, hogy megmenthetik az életnek. Az este a nagybeteg még fölvette a haldoklók szentségét s pár perre maga agóniába esett. A beteg ágyánál az őjél ott virrasztott felesége Humann Erzsébet, az egykor ünnepeit opera énekesnő, továbbá unokahuga T. Vízvári Mariska, valamint dr. György Gábor. Ma reggel dr. Kéty egyetemi tanár részvételével orvosi konzilium volt a beteg ágyánál. A nagybeteg művész szívbjaja régi keletű és csak nemrég ellene orvosiást Abaziában. Az osztrák főrdőhelyről is betegten tért haza. Művész körökben nagy a részvét a beteg iránt s a Nemzeti Színház tagjai közül ma számosan tettek látogatást a szomorú háznál.

— **Az iskolai értesítők dolga.** Az iskolai értesítők vége felé járván, újra aktuális lett az örök téma, hogy milyen legyen az iskolai értesítő? Bőbeszéd-e vagy szűkszavú, diskkrét-e vagy indiskkrét? A tanács közoktatásügyi osztályában is foglalkoznak a kérdéssel s különösen arról van szó, hogy vajjon benne legyen-e az iskolai értesítőben a tanulók osztályzata is vagy nem. Körülbelül annyian vannak a kalkulások nyilvánosságánál ellenzői, mint a vaskalaposok, akik még mindig azon a vesszőparipán lovagolnak, hogy az iskolánszépség buzgalmára serkentőleg hat az, ha az év végén nyomtatásban látja ki-ki a kalkulust. Mintha bizony a gyerekeknek nem az év utolsó hetében jutna eszébe az, hogy értesítő is létezik. Ez a mulat illéti, de bajos elhinni azt, hogy a jövőben is sokat foglalkozzék a gyerek csapongó kedélye egy olyan telemenyomatottal, aminek az adatait két-három nappal azelőtt megdicsérték vagy elnadrágoták. A gyerek nevére tég napirendre az egy órával azelőtt kapott elnadrágotás fölött is és önértéketben nem valami nagy támaszték a messze jövőben a dícséret, amit kiérdemelt. A tény az, hogy vannak gyerekek, akik szeretnek tanulni. Akik a tudást szomjaznak, éheznek. Ezeknek semmi szükségük sincs értesítőbeli elismerésre. Vannak aztán hétköznapi fiúk, lányok, se nem jó tanulók, se nem rosszak, az átlag. Ezek se sokat törődnek az értesítővel. Nem elég ambíciózusak ahhoz, hogy egy-egy nyilvánosan publikált jobb kalkulust sarkalja őket. Vannak aztán hanyag vagy gyöngye felfogású tanulók, akiknek meg teljesen mindegy az az értesítő is, ami már beszámolt róluk s az is, ami elkövetkezik majd a beszámolásra. — Ezzel tisztában van már minden professzor és annál csodálatosabb az, hogy még mindig vitatkozás tárgya lehet az a kérdés, hogy publikálni való-e a kalkulust nagy nem. Mert ezzel a fölélegességgel szemben fontos, minden kicsinyes argumentumoknál fontosabb érdekek állanak szemben. Az iskolának nem szabad a növendékei felett olyan ítéleteket publikálni, amelyek a növendékre az előmenetelen szempontjából olyan fórumok előtt is károsak lehetnek, amelyeknek semmi közük ahhoz, hogy ki hogyan tanult — éveket azelőtt. Az iskolának az a kötelessége, hogy tanítson s ha ezt a kötelességét jól elvégezte, lemondhat annak a dícséretnek a publikálásáról, hogy hány egyest és hány négyest osztott ki egy esztendő alatt. Azok a tabellák, amelyek nem statisztika van, hanem kifejezése olyan adatoknak, amelyek egyedül csak a szülőre tartoznak, az értesítő nagyképűsége. Tehát semmi szükség sincs rájuk.

— **Háziaszonyok iskolája.** *Wlassics* Gyula közoktatásügyi miniszter, mint értesülünk, azzal a tervvel foglalkozik, hogy a felsőbb leányiskolák mellé, ott ahol erre alkalmas a hely, háztartási és főzőiskolát szervez. A polgári leányiskolákat pedig gazdasági és kertészeti iskolával kívánja kiegészíteni. A miniszternek ezt az újabb, gyakorlatias újítást csak helyeselhetjük. A teljes siker érdekében csak azt tartanók kívánatosnak, hogy ezeknek az iskoláknak az adminisztratív felügyeletét az erre kiválóan alkalmas női kézre bízzák.

— **Japán követ a keleti akadémiában.** *Makino* Nobuaki japán követ Bécsből, aki jelenleg Budapesten tartózkodik, hogy részt vegyen az itteni udvari ünnepségekben, ma délelőtt hosszabb látogatást tett a keleti akadémián, ahol dr. *Kunos* Ignác igazgató fogadta. A japán követ rendkívül érdeklődéssel hallgatta mindkét tanfolyamon az előadásokat. A hallgatók angol és francia nyelven feleltek a különböző földrajzi és gazdasági kérdésekre. Az iskola szervezőtől kért és kapott fölvilágosítások után a követ kifejezte az intézet rendkívül hasznos és célszerű voltát. Érdekes, hogy éppen az időn van az akadémiának egy japán hallgatója, dr. *Siratori* Tokioból, kivel a követ szívélyesen és hosszan beszélgetett.

— **Az ügyvédi kamara iratalt.** Az ügyvédi kamara fegyelmi iratalt címen ma reggel az *Alkotmány* egy cikket közöl, amelyre vonatkozólag a rendőri sajtóiroda a következő jelentést adta ki:

A budapesti ügyvédi kamara feljlesztést tett a rendőrségen, hogy a kamara volt elnökeinek iratalt között olyanok is vannak, amelyek fegyelmi ügyekre vonatkoznak és így hivatalos titkokat képeznek és ezeket egy ódon dász árusítja. Az ügyvédi kamarának ezen jelentésére és kérelmére a rendőrség a kérdéses iratalt lefoglalta.

— **Az ötvenkoros bankjegyek.** Bécsből jelentik, hogy az osztrák-magyar bank főtanácsa ma foglalkozott az új ötvenkoros bankjegyek ügyével. Elhatározták, hogy az új bankjegyek Bécsben, Budapesten, valamint a főiskoláknál május huszonhatodikán kerülnek forgalomba. Az új bankjegyek leírására, valamint az e kategóriába tartozó megrongált bankjegyek beváltására vonatkozó szabályzatot is már a napokban közzé fogják tenni.

— **Robbanás a Ferenclék-terén.** Tegnap este a Ferenclék-terő és a Kigyó-ter sarkán a föld alatt elhelyezett villamos világításra szolgáló ábrát-vezeték ismeretlen felszakították és a környéken levő közvezeték lefoglalták. Baleset nem történt.

— **Az egyetemek kórháza.** Az egyetemi ifjúságnak régen ismert, tündős eszméje valószínűleg megemlékezni. Az *Egyetemi kórházegyletnek* vezetősége már évek óta azon dolgozott, hogy kórházat létesítsen a beteg egyetemi hallgatók részére. Az egyetemi tanács is belátta a kérdés nagyonfontosságát s *Vécsy* Tamás rektor indítványára felkarolta az eszmét s miután a dr. *Wlassics* Gyula közoktatási miniszter által kiküldött bizottság, melynek tagjai voltak: *Tost* Gyula miniszteri tanácsos, *Concha* Győző, *Kordányi* Frigyes, *Kéty* Károly, *Ilosvay* Lajos, *Tóth* Béla, *Klug* Nándor, *Bóhay* János, *Nékám* Lajos és *Tóth* Lajos egyetemi tanárok, az egyesület által ajánlott terveket mindenben helyeselte, a tanács megengedte a kórház létesítését. A kórházat a klinika közelében építik s lesznek benne kórtermek, műtőtermek, társalgó-termek, étkező- és egyéb helyiségek. Az új kórházat a jövő iskoláév kezdetén adják át rendelkezésükre. A rég óhajtott szép terv megvalósulását nagy örömmel fogadták az egyetemi hallgatók s *Vécsy* Tamás rektor, aki az egyetem tanácsának megbízásából ma írta alá a kórházi bérszerződést, lelkes ovációban részesítették.

— **Gotterhalte a templomban.** A szegedi római templomba minden vasárnap misére mennek a népiszoklat növendékei és a Szegeden állomásozó negyvenhatodik gyalogezred legénysége is. A templom egyik felén ülnek a gyerekek, másik oldalán a legénység — s az ezred zenekara állandóan megeselelkezi azt a durva és templomba teljességgel nem illendő tréfát, hogy számba se véve a templom egyéb publikumát, a Gotterhaltét játszsza a mise végén. Semmiféle vitaközléses gondolkodás nem kell ahhoz, hogy ezt a durva tapintatlanságot az ember érdeme szerint elítélje s csak azon csodálkozunk, hogy a népiszoklat gyereknépet mégis elviszik vasárnaponként abba a templomba, amely nyilvánvalóan magasztaláselméremára sajátította ki a katonabanda. Vagy hogy a katonák előtt be nem zárják a templom ajtaját, mert az nyilvánvaló, hogy itt nem csendes áhitatról, imádkozásról van szó, hanem a Gotterhaltéről, amit rá kell erőszakolni a magyarra, török, szakad. Ilyenformán ne csodálkozzanak a katonai irányadó körök azon, ha olyan elkéseredett hangok emelkednek a Gotterhalte ellen, mint ahogy legutóbb és ma is beszéltek erről a máskülönbben csakugyan nagyon szép melódiáról a Házbán. A mi gyermekeink csak tanulják meg mindenekelőtt a Kölcsey Himnuszát.

— **Az adóemelés.** *Gassner* Pál királyi adófelügyelő ma megjelent a terevárosi adónivaltalban, hogy személyesen győződjék meg arról, hogy az adóemelést miatt hangoztatott panaszok jogosultak-e. Az adófelügyelő a kerület képviselőjének, dr. *Vássonny* Vilmosnak jelenlétében átvizsgálta a kéréses javaslatokat s azok egyrészt már most lezárították, a tárgyalásokra néve pedig azt az utasítást adta a kincstári előadóknak, hogy tulhajtásoktól tartózkodjanak és különösen a kisebb existenciákat kíméljék. *Vássonny* Vilmos különben az adóemelések tárgyában tegnap kihallgatáson volt a pénzügyminiszternél, aki kijelentette, hogy az adóemelést utasítást nem adott. A képviselő arra is kérte a pénzügyminisztert, hogy jövőre minden adózót külön hívjanak meg adójának tárgyalására és a meghívóban közöljék a kincstári adójavaslatot is. Együttal tanácsosnak tartaná, ha a polgárok kioktatására az adókönyvek hátlapjára kinyomatnák az egyenes adótervények legfontosabb szakaszait. A pénzügyminiszter megígérte, hogy a javaslatokat fontolóra veszi és esetleg rendelettel intézkedik.

A *Ferenccsári Társaság* és „Az Iparosok; Kereskedők, Gazdák Köre” ma délelőtt *Hock* János képviselő vezetésével felkereste a fővárosi adófelügyelőt, hogy a polgárságra sérelmes adóemelések ügyében orvoslást kérjenek. *Gassner* távollétében *Békffy* tanácsos fogadta a küldöttséget és kijelentette, hogy ha ilyen egyes sérelmek csakugyan előfordulnának, ezeket a konkrét eseteket mutassák be, hogy a legjobb indulattal intézkedhessenek. A válasz a küldöttséget megnyugtatta és elhatározták, hogy a nyilvánosság útján hívják fel polgártársaikat, hogy ha az adókvetésnél visszasságok vagy sérelmek fordulnának e. s. adataikkal a Ferenccsári Társaság (Üllői-út 58. sz.) helyiségében jelentkezzenek, ahol naponta délután 5—6 óra között a kör titkára a szükséges felvilágosításokat szívesen megadja.

— **Órult betörés.** *Gottfried* Béla 24 éves pinóer — mint megírtuk — április 30-án megsejőkött a lipótmerei tébolydából, de előbb feltörte a ruharaktárt és kellelőg kistafroztta magát. A szőkevény örült azóta a fővárosban bolyongott, míg végre tegnap egy Rök Szilárd-utcai ház pincéjében elvették. Egy cseledeány bukkant rá egy sötét sarokban és rögtön rendőrt hívott. *Gottfried* a VIII. kerületi kapitányságon azt vallotta, hogy az osó elől menekült a pincébe. Azonban ellene vall, hogy több pincelakat fel volt törve, nála pedig egy nagy osomó tolvajkulcsot találtak. Letartóztatták.

— **Bártfa veszedelme.** A napokban pusztító tűz áldozata lett Bártfa városának háromszáz épülete. Egy óráig tartott mindössze az elemek tombolása, de e kis idő alatt is temérdek élelmiszert s sok egyéb értéket emésztett föl a tűz. A kivándorlás réme amugy is megtizedeli a városnak és környékének lakosságát s a társadalom segítségére ezen a helyen valóban nagy szükség van. Szívesen adjuk tehát közre Bártfa város tanácsának hozzákn intézett fölívását s kérésüket azzal a bizalommal ajánljuk a magyar közönség figyelmébe, melyet oly sok esetben tanúsított áldozatkészsége növesztett meg bennünk.

A felhívás így hangzik:
Városunk legszegényebb osztályát e hó negyedikén súlyos csapás érte. Pusztító tűzvész ütött ki és alig egy óra alatt több mint háromszáz épület esett a lángok áldozatául. Elvesztett két emberélet, temérdek élelmiszert, háziállat, ruha és butor. A nyomor égbe kiált! A társadalom, a hatóságok és kormány sietnek segíteni, de ha a segély nem lesz kielégítő, még nagyobb mérvet fog ölteni a kivándorlás és romban maradnak a leégett hajlékok, mert nem lesz, aki felépítse. Kérjük a magyar közönséget, segítsen a város rettenetű nyomorán s áldozatilléreiből segítsen gyógyszerrel vennünk sebeinkre!

— **Egy külön asszony halála.** *Bécsben* a második kerület egy fogadóiban halva találták *Bohrweg* Idát, egy hetvenéves asszonyt, akit különkódéséről mindenfelé ismertek. Az agg asszony negyven év óta lakott abban a fogadóban és éveken át senkivel sem beszélt. Szállásán negyedmillió koronányi értékpapírokat találtak. Huszonhárom megkezdett végrendeletet hagyott hátra, de valószínű, hogy egyik sem érvényes. Örökösei állítólag Budapesten laknak. Férje, akitől régen elvált, százados volt az osztrák-magyar közös hadseregben.

— **Scheinberger Mór.** Ez a név valamikor sokat szerepelt. Az aradi adóhivatal panamájának hőse viseli ezt a nevet s a világ bizonyára elfeledte már régen, Scheinberger Mór pedig leülte a bűneit a váci fogházban. Kiszabadulása után Aradon, majd pedig Soborsinban telepedett meg s itt kereskedni kezdett. Nagy vonalammal viseltetett egy régi barátja iránt, akinek a napokban elmondta, hogy még mielőtt Bács Nándor volt aradi adópénztárnok sikkasztása napjányra került, a Bács Nándor által gyümölcsözötetés végett neki adott pénzt, mely körülbelül nyolcvanezer forintot tett ki, s mely költségeik folytán lepadt negyvenezerre, a soborsini Süveg-hegyen ásta el. Elmondotta barátjának, hogy másban nem bízik, egyedül ő benne. Fél egyedül felmenni a hegyre, idegent pedig nem akar titkára avatni, hátha megöli. Barátja kétkedve fogadta Scheinberger szavait, bár Scheinberger váltig erősítette, hogy a hegyen van a pénz elásva s biztosítania barátját, hogy ha fel jön vele, dusan fogja megjutalmazni fáradságát.

A jó barát látszólag beleegyezett a dologba, de titokban figyelmeztette a csendőrséget, hogy a Süveg hegy milyen kinosret rejti. Mikor aztán másnap reggel Scheinberger elakart indulni a hegy felé, a csendőrök letartóztatták. A soborsini őrsvezető Scheinberger letartóztatása után azonnal jelentést tett az aradi ügyészségnek, de az ügyészség utasította az őrsvezetőt, hogy *Scheinbertert késedelem nélkül helyesse szabadlábra*. Scheinberger ámult-bámult, mikor letartóztatása után alig negyedóra tudára adta az őrsvezető neki, hogy az ügyész szabadlábra helyezette. Jogászörökben élénk feltűnést kellett s megbeszélés tárgyát képezte Scheinberger letartóztatása. Helye volt-e egyáltalán a letartóztatásnak vagy sem? Általános a vélemény, hogy letartóztatásra ok nem volt. Azért szüntette meg a kir. ügyész azt azonnal, mert Scheinberger elszervezte már büntetését. Ha az adóhivatali panamából van megtakarított pénze, őt újól megbüntetni, elzárni nem lehet. Az államnak, melyet Bács Nándor és társaival megkorsítottak, meg van az igénye és ezen igénye harmarokt évig áll fenn Scheinberger ingó és ingatlan vagyonára, hogy kártalanítsa magát azon közel százezer forintért, melyet Bács Nándor és társai elszikkasztottak.

— **Felozlatott színpártoló egyesület.** A temesvári színpártoló egyesület, amely közel két évtizeden át állott feon és ez idő alatt 41.600 koronát áldozott a magyar színészetre, ma tartotta *Telbis* Károly polgármester elnöklétevel utolsó közgyűlést. A gyűlés június 30-ával felozlatást mondta ki és 21.500 koronára vagyonát Temesvár városának adja, kizárólag magyar színészeti célokra.

— **A „szerkesztő ur” szennyese.** *Kis-Jendröl* táviratozók: Hideghúti *Bittera* Béla, a *Kis-Jendöl Erdőhegy* és *Vidéke* című újságnak öt hétig volt szerkesztője a László-szobor alapja javára rendezett hangverseny bevételével és többrendbeli adósság hátrahagyásával megszűkött. *Bittera* köröztesét elrendelték.

— **Egy milliós hiány az osztrák Lloyd-nál.** Az Osztrák Lloyd-Társaságnak, egy trizsiti telegramm szerint, nagy rendelkezéseknek jöttek a nyomára. Olyan visszaélésekről van szó, amelyek révén a társaság körülbelül egy millió koronával károsodott meg. A telegramm kissé szűkszavú. Nem tudni, hogy miről van szó voltaképpen. Sikasztásról-e, vagy csak kezelési rendelkezésekről. A társaság kereskedelmi igazgatója, Janni tanácsos Londonba helyezték át a társaság képviselőre a többi osztályok igazgatóit is elszórták a külföldön mindenfelé. Báró Rinaldini tanácsos lemondott igazgatói állásáról s ez a lemondás szintén a gyöngéd nyomásnak tulajdonítható, amit felülről gyakoroltak a báró urra. — Azt a hírt, hogy a társaságnál akármicsoda hiány volna, egy hivatalos telegramm megerősölte. A cáfolatnak azonban ellentmond a sok lemondás, áthelyezés, szóval az a nagy kavarodás, ami el nélkül egy nagy társaság igazgatásában nem szokott bekövetkezni.

— **Merénylet egy érsek ellen.** Rómából jelentik, hogy *Vasillera* kardinális, veronai érsek ellen tegnap este merényletet követtek el. Az érsek veronai villájának erkélyéről nézte a tűzijátékok, amelyet tiszteletére rendezett a lakosság. Egyszerre lővés dördült el s a golyó az érsek feje fölött a falba fúródott. Sem ő, sem a mellette álló *Di Rudini Starabba* márkiné nem sérült meg.

— **A Szent István-Társulat közgyűlése.** A Szent-István-Társulat ma délelőtti tartotta meg rendes évi közgyűlést saját palotájának dísztermében. A közgyűlést *Vasary* Kólos díboros hercegprímás helytett, aki egészségi állapota miatt Balaton-Füreden tartózkodik. *Csaszka* György kalocsai érsek elnökölt s mondott nagyhatású megnyitó-beszédet. A közgyűlést szent mise előzte meg a Jézus Szent Szíveről nevezett Mária-utcai templomban. A közgyűlésen jelen voltak: *Wlassics* Gyula vallás- és közoktatásügyi miniszter, *Csaszka* György kalocsai érsek, gróf *Cedky* Máriaóczy és *Szabó* János szomszójvári püspök, gróf *Zichy* Nándor, gróf *Esterházy* Miklós Móric, gróf *Zichy* Akad. *Kisfaludy* A. Béla társulati alelnök, dr. *Timon* Alajos miniszteri tanácsos, *Várady* L. Béla címzetes püspök, *Szabó* Jenő főrendiházi tag, *Bitta* Dezső, dr. *Margalits* Ede, *Mihályfi* Gyula, dr. *Dobánszky* Péter egyetemi tanár, *Büschel* Antal prépost és mások. Az elnöki emelvényen *Csaszka* György érsek, mint elnökhelyettes, továbbá a világi elnök, *Kisfaludy* A. Béla alelnök és *Kaposi* József igazgató foglaltak helyet.

Az elnök mindenkéül felolvastatta *Vasary* Kólos hercegprímásnak hozzá intézett levelét, amelyben felkéri, hogy az elnökségben helyettesítse Elhatároztak ezután, hogy a pápán kívül üdvözölt táviratot intézzen a hercegprímáshoz is. Gróf *Zichy* Nándor köszönetet mondott a kalocsai érseknek, amiért a közgyűlést megnyitását elvállalta és *Wlassics* közoktatási miniszternek, amiért a gyűlést személyes megjelenésével kiültette.

Ezután *Kisfaludy* A. Béla társulati alelnök terjesztette elő jelentését a társulat tavalyi működéséről. Megemlékezik a társulatról kiszélesedett működési köréről, a pápának az idén leolyt jubileumáról, majd felsorolja a társulatról tavaly elhunyt tagjait s fölemlíti a múlt évben kivézett új püspököket, akiket a társulat melegen üdvözölt. Jelentése végén bejelenti, hogy alelnöki megbízása ma lejár, s a további hat évre szóló esetleges megbízást el nem fogadhatja s ezért kéri hivatalától való lementését.

Gróf *Zichy* Nándor az alelnök elhatározásán mély sajnálatának ad kifejezést, s kéri, hogy legalább további intézkedésig maradjon meg hivatalában. Ezt az alelnök meg is ígerte. *Kaposi* József, a társulat igazgatója tette meg ezután jelentését.

Végül dr. *Notler* Antal helyettes titkár adta elő titkári jelentését. E szerint most egy éve 4355 tagja volt a társulatrak, azóta belépett 230, kilépett 209 tag, a szaporulat tehát csekély.

Gróf *Zichy* Nándor indítványára elhatározta a közgyűlés, hogy a pápának az idén, a jubiláris évre való tekintettel, a szokásos Péterfőliek kétszeresét küldik.

— **A közgyűlés imádsággal ért véget.**

— **Az orosz kémkedési affér.** Varsói lapok közlik, hogy Kalis közelében egy nagykereskedő-cég ügynökeit letartóztatták, mert az a gyanu ellentük, hogy ők juttatták az osztrák és a német kormányhoz azokat az erődítményi terveket, amelyeket Grimm alvezetés elárult. A letartóztatás a kereskedők körében nagy felzúdulást kelt.

— **Halálozás.** *Königstädler* Emil e hó 12-ikén 21 éves korában Abbázában elhunyt. Temetése ma délután ment végbe Ujvidéken.

Székességhérvárról mely részvételt kelt dr. *Ródey* József orvos hírtelen halála. A köztisztletben álló orvos ma egy beteghez sietett, amikor egy kőben megbottolt és esésében agyrázkódás érte, ez okozta tragikus halálát. Gazdasszonya, a huszonhárom éves *Süveges* Julia ura halálán annyira elszomorodott, hogy bánatában megmérgezte magát. Most a kórházban utolsó percét éli.

— **Összedült állvány.** Nagy szerencsétlenség történt Ó-Budán. Az ottani Gerber-féle sörház építésénél a felületesen összeállított állvány a második emeleten leszakadt s rázuhant az első emeleten és a földszinten dolgozó munkásokra. A szerencsétlenség színhelyén megjelentek a hatóságok kiküldöttjei s az orvosok s amikor a romokat szétszedték, látták, hogy összesen tizenhárom munkás, részint férfi, részint nő

szuhant le. Közülük öt súlyosan sebesült. Egy munkásnak a gerendák fejtét, mellét összeroncolták s így belső vérzését szenvedett, míg más hét ember állapota kevésbé veszedelmes. A megindított vizsgálat után *Major* Jakab építőmestert vonják felelősségre.

— **Házasság.** Fényes népszünetpály színhelye volt ma délelőtti a VI. kerületi előjáróság emeleti díszterme. *Resofszky* Béla budapesti gyáros köztűt házasságot *Gelleri* Margittal, *Gelleri* Mór királyi tanácsos, az Országos Iparegyesület igazgatójának leányával. Rendkívül nagy számú és igen előkelő közönség töltötte meg zsúfoltság s tágas termet, jelölt annak a kivételesen nagy tiszteletnek és népszerűségnek, amely az örömapát, a közéletnek e kiváló munkáját körülveszi.

A házasságkötésnél a tanúk tisztelt gróf *Zichy* Jenő és *Matlekovits* Sándor titkos tanácsosok teljesítették. Násznagyok voltak: *Glück* Frigyes, *Thék* Endre és *Vérő* György; nyoszolyalányok: *Gelleri* Jolán, *Hesvi* Angela, *Ligeti* Juliska, *Sasvári* Piroksa, *Singer* Lonka, *Vézi* Jolán és *Vézi* Margit. A közönség soraiban igen számosan voltak jelen közéletünk jelesei, az Országos Iparegyesület vezetők férjai, a közgazdaság, irodalom és művészet munkatársai. Ott voltak a funkcionáriusokon kívül: *Vézi* József, *Sándor* Pál, *Pichler* Győző, *Wolner* Tivadar országgyűlési képviselő. *Halmos* János polgármester, *Moravosik* Ernő egyetemi tanár, *Neuschloss* Marcel kir. tanácsos, *Radocza* János, harasztí Jelinek Henrik, *Weisz* Károly vezérigazgató, tóvárosi *Fischer* Ignác, *Auer* Róbert, *Bakonyi* Kálmán és *Richter* Antal ívsz. bírák, *Mauthner* Adólf, dr. *Kovács* Gyula kir. tanácsos, dr. *Feléki* Béla dr. *Gyulai* Béla isk. igazgató, *Schweiger* Márton, maróti *Fürst* Bertalan, botfai *Hüvölcs* József, *Kubinyi* Zsigmond, *Hesvi* József, *Szokolay* Kornél, dr. *Schreyer* Jakab, *Czettel* Gyula, *Szatmári* Mór, *Lovik* Károly, *Fodor* Ferenc, *Sámuel* Ferenc, dr. *Sollész* Adólf, *Keszthelyi* Ernő, *Konczar* Kálmán gyárigazgató, *Ponger* Pál m. a. v. főfelügyelő, *Amstein* Henrik gyárigazgató stb.

A törvényes aktus befejezése után *Közdry* László anyakönyvezető hangulatos szép beszédet üdvözölte az ifjú házaspárt. Az üdvözölt táviratok száma az ezert meghaladta. Az új párt személyesen számosan üdvözölték az Országos Iparegyesület dísztermében.

Dr. *Vértessy* Ferenc fővárosi ügyvéd ma délelőtti 11 órakor esküdött örök hűséget *Kmethy* Irénnek. *Kmethy* István Orsz. Nőképzőintézeti tanár leányával a Jézus szent szive templomban. Násznagyok voltak a menyasszony részéről *Polonyi* Géza ügyvéd, a vőlegény részéről *Eckert* Elek barszmegeyi pénzügyigazgató.

Kubelka Ferdinánd 7-ik lovas-üteg-osztálybeli és kir. tüzérhadnagy május 22-én déli 12 órakor esküszik örök hűséget az aradi ágostai templomban *Vas* Anna kisasszonynak, dr. *Vas* Sándor leányának.

Moskovits Lázár szobrászti kereskedő eljegyezte *Feigenbaum* Abraham földbirtokos leányát, *Rózsikát*, *Guttorban*, Pozsonymegyében.

Glücksman Henrik ügyvédség eljegyezte *Herceg* Hermin kisasszonyt Budapestről.

— **A belvárosi templom és az esketéri híd.** Ez alatt a cím alatt lapunkban megjelent közleményre vonatkozólag magától a *Hidépítési vesztőbizottságtól* a következő értesítések kaptak:

A már huzamosabb idő óta legmondosabban végzett mérések és megfigyelések alapján minden kétséget kizárólag meg van állapítva, hogy a pesti híd fő helyzete változatlan. Nem áll tehát az, hogy a híd fő megmozdult s így az sem, hogy a hídfejlőrt a templom felőli oldalon támasztó falazatban levő repedésnek a híd fő elmozdulása lenne az oka.

Ez már azért is teljesen ki van zárva, mert a kérdéses támasztófal, — amely különben nem is a hidépítés, hanem a kapcsolatos városrendezési munkák keretében épült, — a híd fővel nem lett összefalazva s általában azidő semmiféle összefüggésben nincsen. A kérdéses repedés tehát nem a hidépítésben, hanem magának a támasztófalnak egyenlőlen ülepedésében és az uttöltés által reá gyakorolt nagy földnyomásban keresendő.

Ami pedig a belvárosi templomról levő repedést illeti, ez a hidépítéssel összefüggésbe szintén nem hozható, mert a templom a hídfejlől oly távolságban van, hogy arra a híd fő alapozása egyáltalában semmiféle befolyással nem lehetett.

— **Meghalt egy huszár.** Feljebbvalóinak kegyetlenkedése most ismét halálba kergetett egy katonát. Szegedi tudósítónk írja, hogy *Lukács* József közhuszár tegnap délután karabélyával az ottani lovassági kaszárnya udvarán mellbelölte magát. A súlyosan megsebesült katonát be szállították a honvédségszolgálatba, hoi megállapították, hogy állapota reménytelen. A megindított vizsgálat kiderítette a halálra szánt katona tettenek okait. A közhuszárt *Horváth* György szakaszvezető tegnap délután — miután egyik büntetését kiállotta — rögtön „készültségre” rendelt ki, csak hogy az amugy is elcsigázott fűt megkinozza. *Lukács* erre végleg elkeseredett, s a „készültségre” éles tölténnyel ment, hogy mielőtt magát kivégezi, kintzóján is bosszút álljon. Ez utóbbi tervre nem sikerült, mert *Horváthot* nem találta, s így

elvonult a kaszárnyaudvar végébe, hogy véget vessen eszenvedéseinek.

— **Le a hugenottákkal!** A francia klerikálisok az imént lefolyt választásokban kudarcot szenvedtek s miután most már nem változtathatnak a dolgon, szenvedélyes vadsággal tüntetnek a protestánsok ellen is. A választások alatt csak az volt a jelszó, a másfélórben se ismeretlen jelszó Franciaországban, hogy: — le a zsidókkal. Legelembb érdekük volt az, hogy ne hívják ki maguk ellen a protestánsokat is. Most azonban leplezetlenül akcióba lépett a gyűlölet s „Le a hugenottákkal!” jelszó alatt dühöng. Különösen a Cevenek vidékén izgatták a fanatizált népet csunya tüntetésekre. *Rocheauleban* 200 fegyveres ember követelte a plébános parancsszavát arra, hogy az „eretnekeket!” elpusztíthassa. Más helységeken petroleummal löntött kecskéket égettek el elevenen magyarakosok. „Egessétek el az eretnekeket! Halál a hugenottákra!” kiáltások között. Minthogy a protestáns lakosság többségben van, csak nyugalmának és türelmének köszönhető, hogy vér nem folyt. A vizsgálat több előkelő állású környékbeli embert kovert gyanuba.

— **A Kassai diákkongresszus.** Szokatlan élnökséget hozott a ma megnyílt diákkongresszus *Kassa* város ünnepelesen esendes utcába. Tegnap az alakuló gyűlés volt, amelyen *Idvantsy* Bélát (*Kassa*) és *Hoffmann* Ottót (Budapest) választották meg elnökökké. A kongresszus előtt mise volt a híres székegyházban s azután diszgyűlés a vármegyeház termében. Dr. *Rakovszky* Endre alispán a törvényhatóság nevében üdvözölte az ifjúságot, dr. *Takács* Menyhért prelátnus, diszelnök pedig a gyűlés célját esetezte. Az üdvözlőtekre *Hoffmann* Ottó elnök válaszolt, mire dr. *Kleiner* Alajos kassai jogakadémiai igazgató az ifjúságot egyetértésre buzdítva, bezárja a diszgyűlést. A vendégek távozása után a kongresszus megkezdte munkásságát.

A kongresszus elején *Péterffy* Tibor visszavonta a béke érdekében az alakulásokor tett azt az indítványát, hogy a kolozsvári egyetemi kör elnökét a kongresszus elnökévé válasszák meg. E felszólalás következtében dr. *Bodor* Antal kolozsvári kiktöltött lemondott alelnöki állásáról. Erre *Hoffmann* elnök önkényesen *Sándor* Gábor kolozsvári kiktöltött ajánlja az alelnöki székre, amiből aztán olyan láma kerekedett, amelynek csak proek múltán szakadt vége. Az ifjúság egyrésze kivonult a teremből, akik ott maradtak, tovább tanácskoztak. A kongresszus tiszteletére a város díszbeöltözött, amelyen *Münster* polgármester üdvözölte az ifjúságot. A folytatott tárgyalás sem mult el izgatott felszólalások nélkül, sőt helyi-ely-közzel olyan nagy volt a zaj, hogy egymás szavát sem értették. Este a színházban díszelőadás volt.

— **Titokzatos idegen.** Egy titokzatos idegen ült e hónap eleje óta a toloncházban, akinek személyével egyáltalában nincs tisztában a rendőrség. Egy raggia a kalmával fogták el és mivel sem lakása, sem foglalkozása nem volt, lezárták. Kihallgatásakor *Grünwald* Józsefnek nevezte magát. Elmondta, hogy 1884-ben München mellett egy községben, valószínűleg *Lerhausen*ben született augusztus havában. A keresztelési szertartást *Bajorországban*, *Rosenheim*ben végezték rajta. Izraelita. Münchenben a IV. kerületben levő *Ludwig*-gimnáziumban tanult 1899-ig, onnan Belgrádba került és ez év februárjában jött vasuton Budapestre. Atyja, *Grünwald* József franciaországi, montpellieri születésű rövidúró-kereskedő volt, aki hat év előtt München egyik külvárosában tönkrement. Ezután Marseillebe költözött, ahol 50 éves korában egy kórházban meghalt. Anyja *Veisz* Jurity volt, aki Münchenben 9 évvel ezelőtt 40 éves korában meghalt. Nővére, *Grünwald* Jurity 23 éves, egy müncheni műtésznek, *Dupont* Andrásnak a felesége. Fivére, *Adólf* és *Mór*, valószínűleg Montpellierben születtek, de Münchenben haltak meg. *Grünwald* József mindzeket így mesélte el, de bizonyítani nem tudta. Amikor az írásait kérték tőle, azt mondta, hogy a vonaton ellopták. A rendőrség így nem ad hitelt az ellogott meséjének és megindította a nyomozást személyazonosságának a megállapítása végett. A rejtélyes idegen alacsony, sovány termetű szeme szürke, szemöldöke fekete, haja barna, orra rövid, széles, benyomott, fogai oldalt hiányosak, bajusza, szakállja nincs. Ruházata: világosbarna kockás kabát kétszoros barna ceontgombbal, sötétbarna nadrág, barna kalap, fekete gomboscipó. Gyengeelméjű és előrehajolva jár.

— **Hármas frigy.** Szép családi ünnepe volt ma *Esztorgomban*. *Brusy* János gazdálkodó volt 48-as hónap végéig *Szabó Rács* Annával ma ülte meg aranylakodalmát, mely alkalommal *fiuk*, *Brusy* János törvényhatósági bizottsági tag *Hartman* Teréziával ezüstmenyegzőjét tartotta és az utóbbiak leányát *Gszellát* *Mottler* László megyei ellenőr vezette oltárhoz. A hármass frigyét *Kalocsay* Alán volt országgyűlési képviselő áldotta meg.

— **Hóvihar májusban.** *Budapestből* jelentik, hogy ma reggel óta az egész Cseh-erdőben nagy hóvihar van. A hóréteg délben már husz centiméter vastag. *Frankfurtból* táviratozzák, hogy *Németország* déli és nyugati vidékein erősen havazik és jagy. *Frankfurtban* ma reggel hóvihar volt, *Warthbergben* pedig jagyott.

— **Öngyilkos szocialistavész.** Gróban ma Conduitti József, a szocialdemokrata munkásegylet elnöke kedvesével együtt öngyilkosságot követett el. Mind a ketten vízbeülték magukat. Az öngyilkosságok az az oka, hogy Conduitti ítélté börtönbe ítélték.

— **Az új cím- és lakjegyzék.** A kereskedői, ipari forgalomnak egyik kitűnő segédeszköze az évről-évre tökéletesebb formában, beosztással és könnyebb áttekinthetőséggel megjelenő budapesti cím- és lakjegyzék. A Franklin-Társulat nagy gondossággal, körültekintéssel és potossággal készítette ezt a vaskos kötetet, amely pontosaság jellemző adat például, hogy a könyvben a május 1-jei lakváltoztatások is benne vannak. Tehát tizenöt nap alatt az összes címetket revidáltak és ki is nyomták. A modern technika legbravurósabb felhasználásán kívül a szerkesztő- és kiadó-társulat nagy gondosságot is bizonyítja: többek között e példa. A beosztása minden tekintetben megfelelő és az 1880 oldalas kötetben roppant könnyű eligazodni, akár óget, akár valamelyes egyéb címet keressünk is benne. Ez a kötet a XIV. évfolyam; kilenc fejezetre oszlik. A tízedik Úpest ógeinek, lakosainak címét foglalja magában. A vaskos kötet ára 16 korona, csakély ár azért a rengeteg munkáért, amelyet összeállítására fordítottak és amely oly mértékben sikerült, hogy a cím- és lakjegyzék ma jótórman mindenütt majdnem nélkülözhetetlen.

(x) **Ha üszül a haje,** használja a *Stella* vizet. Ára 2 K. Kapható Zoltán B. gyógytárában, Bpest, V. Szabadság-tér.

(x) **A legkényesebb izlésnek** megélelő, elismert remek kivitelű lényképek készülnék jutányos árban kivül lényképesztü műtermében, Kerespesi-ut 30. Diszes jelmezek díjtalanul. Estü íóivételek is.

(x) **A kedvesőtlen időjárás** mindeddig hátráltatta a n. é. közönséget, hogy székségeit tavaszi ruhákban a hidegség miatt idezhesse. Most azonban ideje már arról is gondoskodni, hogy jó és elegáns tavaszi öltönyökkel lássuk el magunkat. Ne kellessen pedig sok üzletet áttekinteni, legjobb, ha a teljes bizalmat megérdemlő férfi- és fiuruha-kereskedőkhöz, Kohn Heimann és fiai cs. és kir. udvari szállítókhöz fordul, ha a legdusabb választék szabott árakkal található elegáns, finom férfi- és fiú-öltönyökben.

Lovasjáték és lovagtorna.

Budapest, május 15.

A magyar hősiesség minden ragyogása élre kel a főurak lovasjátéka és lovagtornája keretében. A Hunyadiak nagyságának diosd kultusza elevenedik meg holnap és holnapután este a király előtt. Főhercegek, főhercegnők, az arisztokrácia tagjai felöltik a lovagkorszak pazarul pompázó jelmezeit és tízes méneken száguldanak a középkor st.lusában díszített porondon. A Klotild Szeretetház javára lesz a holnapi és holnaputáni ünnepség a Tattersallban. Fényes sikerűnek ígérkezik a két est; a drága helyeket már megvették jólére és így remélhető, hogy a főhercegek és a főurak nemes buzgólkodása a jótékony oét jelentékeny mértékben fogja szolgálni. Ez eredmény mellett külön siker a színes, tarka világ pompázatának életrekelése, amiben különösen gróf *Andrássy* Tivadarnának és gróf *Bathányi* Lajosnak, az ünnepség két előzőnek van kiváló érdeme; az ő kezdeményezésük és buzgóságuk révén támadt főuraink között az a nemes vetélkedés, amelynek a fényes sikerét képrázatos színekben vetette elő a ma esti íópróba. Ott főherceg vendégei vettek részt a ma esti íópróban, amely a rendezés minden részletének pontos betartásával íójt le. A csodaszép íólvonulások, a gyönyörű jelmezek, a remek játékok és a tündérmesébe illő színek hatása alól alig bír kibontakozni a közönség.

A holnapi est a király jelenlétében zajlik le. Alább adjuk röviden, a próza halványosságával a vázát a lovasjátékoknak, a műsört, amelyhez kellő szint parletta és eszet sem adhat. Auguszt főhercegnő és Erzsébet főhercegnő mellett Ottó, József Ágost és Ferdinánd Károly főhercegek képviselik a királyi családát a lovasjátékokban. Az arisztokrácia előkelőségei között dominál az *Andrássy*-család. A lovasjáték rendezésének érdeme így oszlik meg: A selymást betanították gróf *Széchenyi* Imre és *Bacsák* Zsigmond huszárezredes; a lovas-táncot *Ghyczy* Albert honvéd-huszárezredes; az udvari négyest *Rohoncay* György altábornagy. A negyvennyolc huszár négyesét betanították: *Bacsák* Zsigmond huszárezredes és *Merhall* huszárnagy. A lovagtornát semsei *Semsey* László rendezte. A lovasjátékokat kísérő zenét dr. *Molnár* Géza a zeneakadémia jeles tanára nagy zenehistoriai tudással és finom íléssel állította össze. A mimikai részeket *Vidor* Dezső rendezte.

A lovasjáték lefolyása a következő:

I. **Bevonulás.** A lovasjátékok összes szereplői bevonulnak. Megnyitja a menetet nyolc kúrtós, négy herold és huszonnégy huszár. A négy selymáskocsit hajtják: *Ottó* főherceg, kocsiján ül *Erzsébet* főhercegnő, gróf *Szapáry* Pál, kocsiján ül *Telesi* Tiborné grófné, gróf *Csáky* György, kocsiján semsei *Semsey* Lászlóné, *Dessewffy* Rolla grófné, *Jan-*

kovich-Bésán Gyula kocsiján ül *Zichy* Margit grófné. A nyolc selymáskocsit két oldalán jobbról-balról nyolc selymásk-hölgy és nyolc selymásk-ur löhötnek. *Selymásk-hölgyek:* Auguszt főhercegnő, *Széchenyi* Imréné grófné, *Apponyi* Adél grófné, *Csáky* Györgyné grófné, *Hadik-Barkóczy* Endréné grófné, *Czirák* Margit grófné, *Wenckheim* Mariska grófné, *Karácsony* Mária grófné. *Selymásk-urak:* József Ágost főherceg, *Ferdinánd* Károly főherceg, *Ghyczy* Albert honvéd-huszárezredes, gróf *Telesi* Tibor, báró *Edelsheim-Gyulai* Lipót, gróf *Szapáry* József, gróf *Andrássy* Géza, báró *Bencz* vezérkari százados. *Udvari hatos fogat,* kiállította gróf *Szapáry* Pál, a fogatot diszruhás csatlósok vezetik, a kocsin a következő hölgyek ülnek: gróf *Károlyi* Lajosné, gróf *Pestetich* Mária és *Alexandrina*, gróf *Lipthay* Frigyesné. *Udvari négyes fogat,* kiállította gróf *Karácsony* Jenő, diszruhás csatlósok vezetik, ülnek rajta: gróf *Karácsony* Jenőné, *Széchenyi* Jella grófné, *Révay* Margit báróné.

Az *udvari fogatok* két oldalán jobbról-balról középkori jelmezen löhötnek a következő dámak és urak lovagolnak. *Hölgyek:* *Andrássy* Tivadarné grófné, *Andrássy* Maricza grófné, öz. *Almássy* Györgyné grófné, *Karácsony* Margit grófné, *Andrássy* Gézáné grófné, *Wenckheim* Mariska grófné, *Karácsony* Irma grófné, *Keglevich* Ilona grófné, *Czirák* Mária grófné, *Lipthay* Vera báróné, *Lónyay* Margit grófné. *Urak:* Gróf *Andrássy* Sándor, báró *Piret* Lajos, gróf *Bathányi* Gábor, gróf *Apponyi* Gyula, herceg *Esterházy* Miklós, báró *Walterskirchen* Flórid, gróf *Zselénkszy* Róbert, gróf *Csáky* Lajos, gróf *Andrássy* Tivadar, gróf *Szirmay* Andor. Tizenhat lovag középkori jelmezen: *Miklós* Aladár huszárezredes, *Bacsák* Pál vezérkari százados *Ulrich* Rezső vonatapatbeli százados, *Forster* László honvéd-huszárezredes, *Sándor* Árpád huszárezredes, gróf *Scherb-Thoss* huszárezredes, *Fakh* Leó lovag huszárezredes, *Monasteriotti* Ferenc huszárezredes, *Wieland* Adorján huszárezredes, *Sohmahl* János tüzérezredes, *Woot* Miksa huszárezredes, báró *Durneiss* Géza huszárezredes, *Keresztes* Gyula huszárezredes, *Szentkirályi* Gyula huszárezredes, *Hampel* Vince huszárezredes, *Pászthy* Kálmán huszárezredes.

Huszonnégy huszár középkori jelmezen zárja be a menetet. A porondon együtt van: száznegy lovas, hat fogat, tizennégy csatlós és pecér gyalog. Az udvari páholytal szemközti állanak föl és egyszerre hódolnak. Tisztelet után a menet megindul, körüljárja a porondot és kivonul.

II. **Selymáskés.** Vágtatva, majd ígetve gyülekeznek a selymáskocsik s a selymásk. A lovas-vadászok vezetőjének, *Ghyczy* Albertnek intésére a selymásk elbocsátanak egy sólymot, amely röptül vadat tűz. A vadászok sebes vágtatással, különböző fordulatokban követik a sólymot. Par pillanatnyi hajtás után lezuhan a préda, egy gém. A vadászok megállnak. A vezető le szokik lováról s a gém legzebb tollát ányujtja az egyik vadász-amazonnak, *Auguszt* főhercegnőnek. A pazar képből betegeség miatt nem vehetett részt *Semsey* Lászlóné, a kitűnő urlovasnő, akiknek az ez alkalomra készült toaletteljei öltönyt keltettek. A selymáskésben a következők szerepelnek:

Ottó főherceg, kocsiján ül *Erzsébet* főhercegnő, gróf *Szapáry* Pál kocsiján ül *Telesi* Tiborné grófné, *Jankovich-Bésán* Gyula kocsiján ül *Zichy* Margit grófné.

Selymásk-hölgyek: *Auguszt* főhercegnő, *Széchenyi* Imréné grófné, *Apponyi* Adél grófné, *Csáky* Györgyné grófné, *Hadik-Barkóczy* Endréné grófné, *Czirák* Margit grófné, *Wenckheim* Mariska grófné, *Karácsony* Mária grófné. *Selymásk-urak:* József Ágost főherceg, *Ferdinánd* Károly főherceg, *Ghyczy* Albert honvéd-huszárezredes, gróf *Telesi* Tibor, báró *Edelsheim-Gyulai* Lipót, gróf *Szapáry* József, gróf *Andrássy* Géza, báró *Bencz*.

III. **Heroldok négyese.** Belovagol ótszürke ménen a bécsi udvari spanyol lovaglóiskolából négy lovas, *Meixner* főlovász vezetésével, középkori herold-jelmezen. Mutatványuk, amelyet magas iskolalovaglásnak hívnak, csodálatos. *Meixner* főlovász egy mént vezet elő szabadon, a lovaglás igazi bravurjával.

IV. **Lovas-tánc.** Tizenhat katonatiszt remek lovasjátéka ez; a viaskodás után gátugrás, majd lovas-tánc következik. Résztvesznek ebben:

Miklós Aladár huszárezredes, *Bacsák* Pál vezérkari százados, *Ulrich* Rezső vonatapatbeli százados, *Forster* László honvéd-huszárezredes, *Sándor* Árpád huszárezredes, gróf *Scherb-Thoss* huszárezredes, lovag *Fakh* Leó huszárezredes, *Monasteriotti* Ferenc huszárezredes, *Wieland* Adorján huszárezredes, *Schmahl* János tüzérezredes, *Woot* Miksa huszárezredes, báró *Durneiss* Géza huszárezredes, *Keresztes* Gyula huszárezredes, *Szentkirályi* Gyula huszárezredes, *Hampel* Vince huszárezredes, *Pászthy* Kálmán huszárezredes.

V. **Udvari négyes.** Négyesével, két hölgy és két ur egyszerre lovagol be, egymásután hat oszlopban tizenkét dáma és tizenkét lovag korhú jelmezen. A négyes táncot hatodik figurájához hasonló formában lovagolnak hullámvonalban. Lovagolják:

Első oszlop: *Auguszt* főhercegnő, *Andrássy* Tivadarné grófné, *Ottó* főherceg, *Ferenc* Károly főherceg. *Második oszlop:* *Hadik-Barkóczy* Endréné grófné, *Andrássy* Mária grófné, gróf *Andrássy* Sándor, gróf *Piret* Lajos. *Harmadik oszlop:* öz. *Almássy* Györgyné grófné, *Wenckheim* Mária grófné, gróf *Bathányi* Gábor, gróf *Apponyi* Gyula. *Negyedik oszlop:* *Andrássy* Gézáné grófné, *Karácsony* Margit grófné, *Esterházy* Miklós herceg, báró *Walterskirchen* Flórid. *Ötödik*

oszlop: *Karácsony* Irma grófné, *Keglevich* Ilona grófné, gróf *Zselénkszy* Róbert, gróf *Andrássy* Géza. *Hatodik oszlop:* *Vay* Gáborné grófné, *Czirák* Mária grófné, gróf *Andrássy* Tivadar, gróf *Szirmay* Sándor.

VI. **Negyvennyolc huszár négyese.** A tizenhatos huszárok, az első honvédezred és a tüzérezrednek negyvennyolc altiszte remek játékkal szerepel. A Hunyadiak hollós-címere díszlik az első oszlop pajzsain. Három sorokban nagyhatású mutatványokat végeznek a magyar fiuk, valamennyi pompás lovas; ügyes játékos.

Második szakasz. A második szakasz lényes lovagtorna. A íólvonulásban részt vesznek az összes szereplők és a porond pazar színekben virít. A hölgyek az emelvényen foglalnak helyet, körülöttük a lovagok s kezdődik a címerpróba. Nyolc kúrtós, címeres, országos heroldok, a tornakiráj, bírák, a tornavezér vannak a porondon. Egymással szemben a mérkőző dalák. A bajvívók harsónajára összecsapnak. A lánctaló után megbírálják a viadalt, aztán a nyerteseket *Auguszt* és *Erzsébet* főhercegnők megkoszorúzzák. Az impozáns lovagtorna csupa fény és ragyogás, méltó befejezése a pazar játéknak.

A lovagtornában résztvesznek a következők: A várkapitány: *Jekellausy* Zoltán, a várnagy: *Manászy* György, vasas vítező: *Vidor* Dezső, a tornavezér: gróf *Széchenyi* Imre, két nemes apród: gróf *Pejácsevich* Márk, gróf *Pejácsevich* Elemér. A választott hölgy: *Auguszt* főhercegnő. A címeres herold: gróf *Pappenheim* Szigrid; az országos herold: id. báró *Szentkereszthy* Béla; a tornakirály két zászlósa: *Miklós* Ödön és ifj. báró *Szentkereszthy* Béla; a tornakirály: *Ottó* főherceg, apródok: *Csáky* Béla és *István* grófok. A torna íóbrája: gróf *Csekonics* Endre, tornabírák: *Esterházy* Miklós herceg, *Zselénkszy* Róbert, *Széchenyi* Bertalan, *Thorozkai* Miklós grófok, *Ferenc* József branzalai herceg, gróf *Andrássy* Gyula.

Kihívók. Első csoport: Gróf *Andrássy* Géza, *Zászlós:* gróf *Andrássy* Károly, *Segédek:* dr. *Kosztka* Emil, gróf *Draskovich* Iván, gróf *Piret* Gyula. **Második csoport:** *Kihívó:* *Rohoncay* Gida, *Zászlós:* *Rohoncay* Lőrinc, *Segédek:* *Rohoncay* Lőrinc, *Rohoncay* György. **Harmadik csoport:** *Kihívó:* gróf *Andrássy* Sándor, *Zászlós:* báró *Radvánszky* Antal, *Segédek:* báró *Solymossy* Ödön, gróf *Wimpfen* Szigrid. **Negyedik csoport:** *Kihívó:* gróf *Széchenyi* Géza, *Zászlós:* gróf *Széchenyi* László, *Segédek:* gróf *Széchenyi* István, gróf *Czirák* László. **Ötödik csoport:** *Kihívó:* gróf *Andrássy* Tivadar, *Zászlós:* *Sztankovics* Imre, *Segédek:* gróf *Zichy* Béla, gróf *Hadik-Barkóczy* Endre, apród: gróf *Bathányi* Gyula.

Kihívottak. Első csoport: *Kihívott:* *Ghyczy* Albert huszárezredes, *Zászlós:* *Pászthy* Kálmán honvéd-huszárezredes, *Segédek:* *Forster* Kálmán honvéd-huszárezredes, gróf *Szirmay* Sándor. **Második csoport:** *Kihívott:* *Salamon* Andor, *Zászlós:* *dabasi* *Halász* Zsigmond, *Segédek:* *Fakh* Leó lovag, huszárezredes, *Beniczky* István. **Harmadik csoport: *Kihívott:* gróf *Károlyi* Lajos, *Zászlós:* *Kvassay* István, *Segédek:* gróf *Apponyi* Gyula, báró *Bencz*, vezérkari százados. **Negyedik csoport: *Kihívott:* gróf *Bethlen* István, *Zászlós:* gróf *Telesi* Pál, *Segédek:* báró *Lipthay* Frigyes, gróf *Almássy* Imre. **Ötödik csoport: *Kihívott:* gróf *Esterházy* Ferenc, *Zászlós:* gróf *Zichy* Jakab, *Segédek:* gróf *Piret* Lajos, báró *Edelsheim-Gyulai* Lipót.******

A lovasjátékban és lovagtornában résztvevő családok címerrel díszítik a nézőteret, amelynek egyik oldala *Vajda-Hunyad* várának szép mása. A várral szemben vannak az udvari páholyok.

St. Pierre végromlása.

Budapest, május 15.

Még mindig forrongnak a földalatti hatalmak s az Antillák rombadöntött városaiban mentésről szó sem lehet, csak arról, hogy a sok ezernyi áldozatot valamiképpen eltemessék. A francia matrózok életveszedelem közepette végzik ezt a szomorú munkát. *St. Pierre* óriási temetővé változik. S talán hasonló a sorsa *St. Vincent* angol sziget egy részének is.

Ugyanakkor, amikor *Páris*ba a martiniquei nagy pusztulás híre megérkezett, jutott el oda értesítés azokról az ünnepi készülődésekről, amelyekkel *St. Pierre* közönsége egy kivül, elhunyt szenátorának szobrát akarta leleplezni. *Vaselőt*, aki ezt a szobrot készítette, a katasztrófa napján kapta kézhez *St. Pierre* kormányzó-tanácsosának következő levelét:

Schücher szenátornak, a rabszolgaság ellen folytatott harc vezérének szobra ide szerencsésen megérkezett. Ezer köszönet a remek alkotásért! *Martinique*-et tehát kiváló földimennek, *Josephine* császárnének szobrán kívül ez a második műremek is díszíteni fogja. A leleplezés után este a néppünnyélyen óriási színes lángugarakkal fogjuk társjátékokban bemutatni az ön szobrának mását, ami bizonyára mindenkit gyönyörködtetni fog.

Az óriási színes lángugarat időnek előtte és programon kívül — a *Pelee* kráterre ontotta *St. Pierre* falaira. S az ünnepélyből temetés lett.

*St. Pierre*t most katonák szállják meg, mert a városban és környékén számtalan halottfogszagtól és egyéb csövesektől tartózkodik. Egy európai és öt négert, akiknél rengeteg sok ékszer találtak, letar-

tóztattak s egy amerikai cirkálóhajón Fort de Franceba szállították. A St.-Joseph de Cluny-kolostor összes apácai és növendékei elpusztultak. Az odaváló olasz konzul fölismerte a halottak között a nővére holttestét. Egészségi okokból elhatározták, hogy az életben levőket a sziget déli részére szállítják. A vulkán földsálati moraja még nem szűnt meg. Sokan azok közül, akik a st.-pierrei katasztrófából megmenekültek, csónakon igyekeztek Dominica szigetére jutni, de a legnagyobb részük a tengerbe fulladt.

A katasztrófa rohamosságát illusztrálja, hogy francia katonák egy szálló étkező-termében számos holttestet találtak, amelyek helyzetét azt mutatja, hogy a szerencsétlen embereket reggelizés közben érte utól a halál.

Knigh amerikai szenátor, aki a Foyer-Quartier kábelhajón 800 embert mentett meg, a következőket mondja el: A *Pelee-vulkán még mindig tüzet hány*. A mentés óriási nehézségekkel és életveszéllyel jár; a romok közt csak bányászfelszereléssel lehet járni, mert a főlzálló mérges gázok megölik az embert. A Foyer-Quartier hozzáfogott a kábel helyreállításához. Az elpusztult hajók közt van a *Sacro Cuore*, amely Nápolyból és a *Nord-Amerika*, amely Castellamareből jött Martinique alá. Tizenhárom család megmentettek.

St.-Pierre sorsára jutott St.-Vincent angol gyarmatsziget több községe is. Csak most derült ki, hogy ezen a szigeten is több ezerre tehető az áldozatok száma.

A Soufrière vulkán még mindig rendkívül sok lávát és hamut hány ki. St.-Vincent sziget északi része valóságos lángtenger. Kingstown városa még áll, bár folytonosan szakad rá a hamus. A segítségére rendelt Dixie iskolahajó ma indul el New-Yorkból s hat nap múlva érkezik rendelkezési helyére.

Egy londoni távirat szerint Olivier gyarmatügyi államtitkár kijelentette, hogy az angol kormány a St.-Vincentet fenyegető katasztrófa miatt azzal a tervvel foglalkozik, hogy a szigetet egészen kiürítse és lakosságát részben Guyanában, részben pedig Trinidad és Jamaica szigeteken telepítse le.

A francia tengerészeti miniszter négy hadihajóból álló hajórajt küldött Martinique szigetére. Vilma királynő pedig elrendelte, hogy egy hadihajó Curacaoból Martinique szigetére menjen s elsősegélyt vigyen a katasztrófától sújtott embereknek. St.-Pierre háromnapos járásnyira van Curaçotól.

Éjjel még a következő távirati jelentést kaptuk:

Berlin, május 15.

A városi képviselőtestület vita nélkül elfogadta azt az indítványt, hogy az Antillákon szerencsétlenül jártak részére 40.000 márkát juttatnak.

A százmillió család nálunk.

— Jelenet. —

(Mielőtt a tárgyra térnék, egy kis bevezetéssel kell szolgálnom. Kedves, szives, nyárias és hű olvasóink bizonyára ismerik a híres párisi százmillió család részleteit. Itt csak annyit jelezek, hogy ez az ügy olyantórnán kezdődött, hogy egy hölgy egy szép napon ezt híresztelte Párisban: „Száz milliót örököltem egy amerikai gróftól”. — Most lássuk, az ilyen kijelentés mily következményekkel járna nálunk.)

A szédelő: Jó napot, Samu. Képzeld csak, öregem, száz milliót örököltem egy amerikai gróftól!

Samu (mereven néz rá): Igazán?

A szédelő: Igazán.

Samu: Mit evett maga tegnap?

A szédelő: Marhahúst, szószszal.

Samu: Nem volt az a szósz véletlenül gombaszósz?

A szédelő: Nem. Nagyon téved, ha azt hiszi, hogy bolond vagyok. Komolyan és ismételtelen kijelentem, hogy száz milliót örököltem egy amerikai gróftól.

Samu: Nem hiszem.

A szédelő: Pedig úgy van. Nemsokára megérkezik a pénz.

Samu: Hiszi a pszit.

A szédelő: A pszit? Na ez furcsa.

Samu (kis gondolkodás után): Várjon csak egy kicsit... (rendőrtől szalad.)

A szédelő (bemeleg egy öltöbe): Kérem szépen, én száz milliót örököltem...

(A segéd a hátsó ajtón rendőrtől szalad.)

A szédelő (egy halkkéréshez): Hallja, Stefi, vigyien ki a ligetbe... száz milliót örököltem...

(A kocsis gyanakodva néz rá és a rendőrséghez hájt.)

És így tovább.

FŐVÁROS.

(*) Az új miniszter és a főváros. Láng Lajos kereskedelmi miniszter ma tudatta a fővárossal, hogy állását elölgialta. A miniszter arra kéri a fővárost, hogy őt a fontos közérdekű feladatok teljesítésében, törvényes hatáskörében támogassa.

(*) Az új eskütéri ház. A Belvárosi Polgári Kör közügyi bizottsága elhatározta, hogy a belvárosi polgárságot egy nagy értekezletre hívja össze, amelyben arról fognak tanácskozni, milyen módon volna elérhető az eskütéri hid minél előbb való megnyitása és ezzel kapcsolatosan a belváros rendezése. A gyűlés napját közelebb határozzák meg.

(*) Pályázat tanító állásokra. Ma déli 12 órakor járt le a pályázat határideje a fővárosnál ujonnan szervezett s megüresedett több igazgató-tanítói, tanári, tanítói és tanítóúri állásra. Már ma délig is mintegy 800 folyamodás érkezett be, azonban a Budapest és vidéken postára tett kérvényekből még holnap és holnapután igen sok várható, úgy hogy a kérvények száma bizonyosan elérni az ezret, holott a betöltésre váró állások száma a várható üresedésekkel együtt csak mintegy ötvenre tehető.

SZÍNHÁZ, ZENE.

** Vigaszínház. A széleslyes szinpad szerenese a Vigaszínháznak olyan ritka siker dobott az évad végre az ölébe, mely egyenesen irigyléreméltó. Mikor a színházlátogatás kedve csökkenni kezd, a színházaknak valóságos kell édesgetni a közönséget a színházak nézőterére s ezt a beédesgetési eszközt találta meg a Vigaszínház Mars és Keroul bohózatában, *Az őrnagy urban*. Ma érte meg ez a bohózat huszonötödik előadását — huszonhárom nap alatt, ami csak ugyau párauan áll a színházi sikerek krónikájában. Nem hinnék, hogy ez a ritka siker egyesgedül annak tulajdonítható, hogy ez a francia bohózat a legborosabbak ijtajából való, mert a Vigaszínház kitűnő ensemble-je nemsak nem használja ki, de ahol csak lehet, élet veszi az erősebb helyzeteknek diskkrét, finom játék által. *Mars és Keroul* bohósága, eltekinve caviarszerű voltólól, csupa derű, szokatlanul nagy vonzóerejét. A darabnak ezt a boldogság jökdévté aknázza ki teljes erővel a pompásan öszszevégő, gyorsan pergő előadás. A darabot természetesen még jobban játszótták ma este, mint az első, bemutatás előadásán s a szereplők, *Szerémi, Tapolcazi, Fenyvesi, Vendrei, Bónaszéki, Góth, Nikó Lina, Haraszthy Hermin, Nógrádi Jován, élükön a két főszereplővel, Hegedűssel, a „rózsaleány-őrnaggyal” és Varsányi Irénnel, a finom pikáns Paulettel, tudának és tehetségök legjavát adják szerepeikben. Természetesen a jubilális előadás is egészen telt nézőtér előtt folyt le, mely csakugy barsogott a nevetéstől. Végre említést kell még tennünk a darab kis énekes „clou”-járól. A *Rózsabimbó és a méh* című románóról, mely a huszonöt előadás során a cipészinasok lütyös ajkáiig terjedő népszerűsége vergődött s amelyet Varsányi Irén, mint nem énekesnő, pompásan és zajos hatással énekel. (M—s.)*

** Városligeti Színház. A szellős városligeti színház is megnyitotta ma kapuit és az idén a pontos megnyitási idő betartásával megelőzte egy kissé a nyarat. Mert hívő volt odakünn a zöldelő fák között és benn a színházban is, de azért nagy lekeséssel üdvözölté a díszes és nagy közönség *Feld Zsigmond* igazgatót és jeles társulatát. Horst és Stein bohózata, a *Sohse halunk meg* került színpadra *Heltai Jenő* pompás átdolgozásában és az egész estén nagy volt a kacagás, sok és lelkes a taps. A mai estén mutatkozott be a társulat ideai primadonnája, *Csongori Mariska* is. Kedves, megnyerő a játéka és temperamentumosan, esinos hangon énekelte a dalait, amelyekkel nagy sikert aratott. Úgyes táncait is megisméltették. *Feld Irén* bájosan és diskkrét művészettel játszotta a darab egyik főszerepét. *Várady Jován, Étsy, Csizsér* is ügyesek voltak. A férfiak közül *Pásmán Ferenc*, a Népszínház talentumos fiatal tagja tűnt ki, aki bőséges humorral játszotta egy grámoltalan ifjú szerepét. *Püredi, Morvay és Szentés* jeles játéka is fokozta az est sikerét. Kihívásokban, tapsban nagy része volt az öszszes közreműködőknek.

** Ahol unatkoznak. Pailleronnak a múlt év óta nem adott kedvelt vígjátéka: *Ahol unatkoznak* szerdán, május 22-ikén kerül újra színpadra a *Nemzeti Színházban*. Az előadás érdekességét fokozza az, hogy Reville hercegnő szerepében *Prielle Kornélia* lép föl.

** Miss Duncan az Uránában. A szép kaliforniai táncosnő ma este is zsulolt háznak mutatta be klasszikus táncait. Legnagyobb tetszést ezúttal is a *Méztolvaj* aratótt, mely vidám és szellemes pajzánsgaival a szó szoros értelmében elragadta a közönséget. Nagyon tetszett *Marciszusa* is, ez a finom árnyalatokban annyira gazdag ábrázolás. A holnap és holnap-

utáni előadásra már szintén nagyszámmal történtek előjegyzések.

** Hírek a Nemzeti Színhásból. A *Nemzeti Színházban* holnap, pénteken, *Echegaray* nagysikerű drámája: *Folt, amely tiszti* kerül színpadra, Mathilde szerepében *P. Márkus* Emiliával; *Enriquetót R. Maróthy Margit*, *Donna Concepcion* *Helvey Laura* fogja játszani. A főszerepeket játszóak továbbá: *Mihályfi, Ivánfi és Szacsay*. — Szombaton a *Constantin* abbé kerül újra színpadra, amelynek minden előadását telt ház nézte végig. — Pünkösd vasárnapján az *Ember tragédiáját* adják elő, hétfőn pedig *Bartók Lajosnak* rég nem adott történeti drámája: *Thyrán Anna* kerül színpadra, amelyben a címszerepét *P. Márkus* Emilia adja, *Mutter Anna* szerepét pedig *Jászay Mari*. Az öreg *Thyrán* szerepét ezúttal *Gál Gyula* először fogja játszani. — *Jászay Mari* kedden *Sudermann Otthon* színművének *Magda* szerepében fog újra fellépni. — Az e hétről elmaradt *Fernande* repertize pénteken — május 23-án — lesz. *Sardounak* ezt az új betanulással és szereposztással színpadon régi színművét háromszor egymásután adják: pénteken, szombaton és vasárnap. Hétfőn — május 26-ikán — *Romeo és Julia* előadása következik.

** A berlini Deutsches Theater a Vigaszínházban. A berlini *Deutsches Volkstheater* ensemble-je, mely a múlt évadban a legelőbbkel színvonalon álló előadásaival nagy művészi sikereket ért el, az idei színházi évadban ismét vendége lesz a Vigaszínház-nak. A berlini színház ezidőszent nemsak Németország, de a kontinens első színházát s minthogy a *budapesti* vendégjátéktól távol áll minden germanizáló törekvés s művészi cónak szolgál, nincs ellenünk, hogy *Németország* legelső művészi gárdája, néhány előadás után, bemutatassa művészetét a magyar fővárosban is. A berlini színház művészgárdája, nagyhírű igazgatójának, dr. *Brachmann* vezetés alatt látogat el hozzánk és tíz előadást rendez a Vigaszínházban. A társulat, amely a múlt évben *As újuság, Elsüllyedt harang, Henschel fuvaros, A kisbetelek, A segédánér és A prames kabát* című darabokat mutatta be mintaszerű előadásban ezúttal is magas irodalmi színvonalon álló műsort állapított meg. A vendégszereplést június elejére tervezik.

** Műsorváltozás a Magyar Színházban. A Magyar Színház e heti műsora közébejött akadályok folytán úgy változott, hogy szombaton *Fedák Sári* főléptével a *New-York szépe*, vasárnap este pedig ugyancsak *Fedák Sári* főléptével a *Lotti eszedesi* kerül színpadra.

** Fővárosi Nyári Színház. Kreosányi ügyes operette-ensemble-je ma a *Cornevillei harangokban* újból megmutatta, hogy nagyon korrekt előadásokat tud produkálni. Különösen *Perényi Margit* Serpöletteje és *Omlay Blanka* Germaine-je volt hang és játék tekintetében egyaránt igen élvezhető. A többi szereplők is méltán osztokodtak az est érdekében.

** Hangverseny a Telefon Hírművészetben. Előfizetőink és hallgatóink szórakozására ma este 10 órakor házihangverseny rendez a Telefon Hírművészet. Közreműködőket a hangversenyre megígérték: *Fuchsán Vándóra* Irma, *Lichtenstein Dóra* és *Dominica Springer* Szidónia úrnok, *Balla Miklós, Csemmer Lajos, Odrý Zsuzsá, Oldh Lajos* és *Szemédy Lajos* urak. A hangverseny bevétele után az est folyamán érkezett legújabb híreket és táviratokat olvastatja fel a beszélő újság, majd annak bevételeivel 11 óráig még cigányzene lesz hallható a kágyiokon keresztül.

MŰVÉSZET.

□ Az aradi kulturpalota. Aradról táviratozzák, hogy a kulturpalota tervpályázata ügyében ma döntött a Kölcsey-Egyesület jürje. *Urban Iván* főispán elnök javaslatára egyhangulag a Pantheon jellegű pályatervet fogadták el, azzal a megszorítással, hogy a nyertes pályamű tervezőjének csak az 800 koronás második díjat adják ki, mert az épület emelésére szánt költségeket a tervezet túlhaladja. Szerzők *Wagner József* és *Lajos* budapesti építészek. A jury megvételre ajánlja 200 koronáért a Libertás, a Vörös Kereszt, 13 oszlop és *Kegelev* jellegű terveket, ha a tervezők ennyit eladni hajlandók. A kulturpalotát a kitiüntetett és megvásárolható tervek kompozíciójából építik fel. A Pantheon jellegű pályatervet a budapesti mérnökök-egylet és az aradi jury albizottsága ajánlotta.

□ A király képvásárlása. A király megvásárolta *Révész Imrénének* az est ideai tárlaton kiállított nagy képét, az *Alföldet*. A felség a művész munkájáról nagy elismeréssel nyilatkozott.

□ Erzsébet királyné emlékszófoga. Erzsébet királyné emlékszófoga újabb pályázatot fog hirdetni az országos bizottság, mely a napokban már meg is állapította az új pályázati föltételeket. A bizottság három első díjat s több kisebb díjat tűzött ki. A föltételeket legközelebb hivatalosan közölnétek. A bírálóbizottság tagjai ugyanazok maradnak, akik az első pályázatnál voltak.

EGYESÜLETEK

(Köszvény.) A Pesti Izraelita Nőegylet ma délután tartotta meg Herzl Antainé előnköztelén az idei XXXVI. rendes közgyűlést. A felolvart részletes évi jelentés első sorban felel meg az új árva-ház építésének befejezését. Az építési és berendezési ösztönzők lezárására megjelölt építési költségek fel, melyből jelenleg még 26,878 korona kiegyenlített. A lefolyt évben rögtön segélyezésére: 301 koronát és kiadási segélyeként 1.455.— koronát összesen tehát: 74.437.— koronát osztott ki segélyek címén. Az egyület leányárva-házában a lefolyt igazgatási évben 54 teljesen elarvult gyermek, az árvaemhelyben pedig 60 léleg elarvult gyermek nevelkedett. Mindkét intézet kiadásai, valamint a részben külsők, részben rokonainkál elhelyezett 67 árvaal együtt az egyesület által gondozott 181 árvaal fenntartási költségei: 44.742 korona és 45 fillért tetten. A népkönyvtárban múlt évi április 1-től 10-ig 1-éig összesen 162.826 személy érkezett valláskülönbség nélkül. Ezek közül 20.466 személy, többnyire szegény tanulók egészen ingyen. Ezenfelül december 15-iktől március 15-ikéig 85-12 éves iskolásgyermekek, köztük 1048 gyermek teljesen ingyen. A népkönyvtár kezelési költségei 41.793 K. 10 f. volt. Az egyesület jótékonyági ágának és általános igazgatásainak ösztönzői 202.241 korona 61 fillért tetten, tehát legnagyobbak voltak az egyület fenntartása óta, melynek lezárására csak 176.075 korona 16 fillér bevétel volt. A kezelési hiányt, mely 27.165 korona 45 fillért tesz, a megfelelő egyes alapokból való leírás útján letezik. A jelentés felsorolja továbbá a múlt évben belolyt alapítványokat melyek az új árva-ház javára létesítettek, ugyancsak a lefolyt hagyományokat és adományokat, melyek lehetővé tették, hogy e nagy kezelési hiány ellenére is az együleti vagyon a lefolyt évben ismét gyarapodott. A közgyűlés kegyeletteljesen emlékezett meg volt tisztelbeli tagjai: borosjenői Tisza Kálmán és Ehrlich Mózes elhunytairól, valamint az egyület első választmányában működött Goldstein Rezsóné, született Wahrmann Róza urnó haláláról. A jelentést a közgyűlés jóváhagyólag vette tudomásul és a választmányt a lefolyt igazgatási évről a jelentést megadta. Végül hevesi Búcs Lajos, budai Goldberger Berthold, Leipziger Vilmos és baranyavári Utimann Adolf a számvizsgáló-bizottság tagjaira újból az egyhangulag továbbá Fopper István, Seirmai Oszkár és csepeli Weiss Manired tisztelbeli tagokká választottak.

SPORT.

*. A budapesti lóversenyek eredményét mindazok, akik nem mehetnek ki a versenyterre, a Telefon Hírmondó után tudhatják meg leghamarabb, mert a Hírmondó kétutamonként, az egyes versenyek lefutása után azonnal részletes tudósítást olvasat fel a versenyek eredményéről. A lóversenyeredmények felolvasására kétszeres radjójellel hívja fel az előfizetők figyelmét a Telefon Hírmondó.

Budapesti lóversenyek.

— A Budapesti Napló tudósítójától. —

Budapest, május 15.

Május, május!

Verődiényesnek, üdének és napsugarasnak neveznek a poéták, pedig fagyos, felhős, hideg és kellemetlen vagy. A totalizátor hatalma ma is ezeket csalt ki a versenyterre, akik fogvacogva és dideregve nézték a küzdelmeket.

A Károlyi-memoriálra megjelent családjával József Ágost lóherceg is, s valóban gyönyörű finishben volt része. A hatalmas mezőny egyik legelhanyagoltabb lova, a még sötét Ibea verte gyönyörű küzdelem után Liút, amely pedig már bizonyos nyerőnek látszott.

A papirforma különben is tótágot állott ma és egy-két verseny kivételével csupa outsider győzött. A részletes eredmény a következők:

I. Árok-új. Díj 3000 korona. Távoiság 2000 méter. Báró Springer Gusztáv Perhapse (Adams) első, Arriviste (Bonta) második, Dynamit (Tarál) harmadik. Azután Cheque. Totalizátor: 10: 88, helyreloagadások: I. 50: 120. II. 50: 74.

II. Eladóverseny. Díj 2000 korona. Távoiság 1800 méter. Magyar Gy. ezredes Rialtoja (Smejd) első, Pánlika (Bonta) második, Hajnalka (Maimo) harmadik. Azután Gondí, Ariman, Don Diego, Széltoló, Karmester, Schwajdnitz, Olympia. Totalizátor: 10: 115. Helyreloagadások: I. 50: 94. II. 50: 70. III. 50: 70.

III. Gódi-handicap. Díj 4000 korona. Távoiság 1600 méter. Dreher A. Retour-ja (Cleminson) első, Mary Diamond (Southey) második, Count Niki (Vetter) harmadik. Azután: Catcher, Vánagy, Maculani, Galium, Sájó, Biztos, Midas és Ugyanaz. Totalizátor: 10: 52. Helyreloagadások: I. 50: 96. II. 50: 110. III. 50: 130.

IV. Gróf Károlyi Gyula emlékverseny. Díj 32.000 korona az elsőnek, 6000 korona a másodiknak, 2000 korona a harmadiknak. Távoiság 1000 méter. Báró Springer Zsófia (Michaels) első, Lili (Tarál) második, Ézeregyjé (Gray) harmadik, azután Sorrento, Jakobinus, Ex-lex II., Frankó, Micheline, Julian, Belle oi Hernalis, Túrelmes, Majoránna, Piszlosar, Serenade. Totalizátor: 10: 172. Helyreloagadások: I. 50: 220. II. 50: 388. III. 50: 808.

V. Nyeretlen kétévesek versenye. Díj 8000 korona. Távoiság 1000 méter. Hg. Taxis M. E. Bal-

lád-ja (Bonta) első, Valus (Van Dusen) második, Kintornás (Gray) harmadik, azután Speranza Katca, Marietta, Csurgó. Bubi, Bonanza, Nitalov. Totalizátor: 10: 26. Helyreloagadások: I. 50: 72. II. 50: 74. III. 50: 154.

VI. Kétévesek eladóversenye. Díj 2000 korona. Távoiság 900 méter. Gróí Trautmannsdorff Reineolauds-ja (Richnovszky) első, Klára (Cleminson) és Baletmádl (Rusell) holtszenyben második. Azután: Frater, Maga, Curieuse, Sula, Kis bögre Gőndör, Mir auch, Szerenese fel, Doboka. Totalizátor: 10: 21. Helyreloagadások: I. 50: 62. II. 50: 114. III. 50: 92.

VII. Handicap. Díj 8000 korona. Távoiság 1000 méter. Szemere M. Bezája (Bonta) első, Csait (Van Dusen) második, Helena (Suthey) harmadik. Azután Royal Flush Maestro, Bence, Petronel, Sempiternal, Product, Campili, Buzaka és Madl Girl. Totalizátor: 10: 805. Helyreloagadások: I. 50: 164. II. 50: 68. III. 50: 98.

Péntek! Minden jó lélek dicsérje hát az urat holnap a versenyterén. Ha valaha voltak meglepetések, úgy bizonyára holnap fizes a totalizátor hallatlan kvótákat s különösen ajánljuk a 13-as számú lovakat. A program legérdekesebb s legértékesebb számai az Allamj és St. Gellért handicap. Az Allamj favoritja Vaga és Count Moritz, tehát ezzel a versenyenyl a derbyre vonatkozólag is tisztának majd a nézetek. Jelöltjeink:

- I. Hans Heiling — Springer-istálló.
- II. Vaga — Count Moritz.
- III. Rose S. — György lovag.
- IV. Wanshire — Fertő.
- V. Orgona — Ballada.
- VI. Rhapsodie II. — Tüppelsgrün.
- VII. Cherry Blossom — Fraterstern.

Nyiltér.

Mohai ÁGNES-Forrás

hazánk legszénsavdúsabb természetes savanyúvize. Tiszta, kellemes asztali víz s a Budapest főváros részére való külön háztartási töltés olcsóbb a szódaviznél s jobb minden mesterségesen készített szénsavval telített viznél. 1°/₁₀ lit. palack 36 fillér, üres palack visszavételi ára 8 fillér.

Kapható minden fővárosi fűszerkereskedésben.

Főraktár: ÉDESKUTY L. Budapesten,
os. és kir. udvari szállító,
ásványvíz-nagykereskedő.

Szolyva-Hársfalva
MAGYAR GLEICHENBERG.

(Berég-megyében, vasuti állomás.)

Gyógyeszközök hidegvizgyógyintézet, vasas és égvényes savanyúvíz források, sós és fenyőlevegőszelvény, villany-massage. Állandó fürdőorvos. Gyógyiszertár. Kifinomult látás és lakás. Mérekkelt árak. Idény májustól-októberig. Prospektussal és egyéb felvilágosítással szivesen szolgál a fürdőigazgatóság.

(Az e rovat alatt közlötteknek sem tartalmáért, sem alakjáért nem felelős a szerkesztőség.)

TÖRVÉNYSZÉK.

§§ Kegyelem Lueger kihívójának. Bécsből jelentik, hogy a királyi kegyelemből elengedte dr. Offenheim szolgálaton kívüli jóhadnagynak egy hónapi fogházbüntetését, amelyre a bíróság Lueger és Neumayer polgármestereknek párbajra való kihívása miatt ítélte.

§§ Hamisított előző. A kultuszminiszternek tavaly beküldték a másolatát egy ajánlóévének, melyet állítólag Wathy Istvánhoz intéztek, s melyben a miniszter a közép- és felsőiskolák igazgatóinak a legmelegebben ajánlja hogy a Wathy által szerkesztett Magyar Diáknaptár-t az ifjuság körében terjesszék. A levél hamisítvány volt, s a kultuszminiszter azonnal megiette Wathy ellen a főjelentést a büntető-járásbírósnál. Wathyt nyolcvan korona pénzbüntetésre ítélték s ő mindazonáltal kiadta a hamis levelet ajánlásképpen az idén megjelent Diáknaptár-jában. Amint a kultuszminiszter erről értesült, megvádoitotta az időközben elhunyt Wathyt az ügyészségnél, kérve a hamis ajánlással megjelent naptár leigazgatását és elkobzását. Az ügyészség a naptár leigazgatása s az elkobzás dolgában vádiratot adott be, melynek alapján a törvényszék mára tüzte ki a tárgyalást. A vádhatóságot dr. Pataki Gyula királyi ügyész képviselte. A törvényszék majdnem két óra hosszai tartó tanácskozás után az elkobzást megtagadta, s elhatározta, hogy az ügyet a büntetőjárásbíróshoz teszi át. Az ügyész főlebbezett.

§§ Keoskeméthy Győző párbajügye. A kurucbrigád megalapításának első értekezletére a kezdeményező Keoskeméthy Győző meghívta a műegyetemi hallgatók vezető-embereit is, ezek között Perless Dező technikust. Mikor Perless megjelent az értekezleten, megiepetésére antisemita beszédeket hallott s a szónokok azt hangoztatták, hogy a brigád tagjai közt zsidó nem lehet, mert a zsidó nem magyar. Perless felállt s két kért. Alig hogy kijelentette tiltakozását az elhangzott beszédek ellen, az előző Keoskeméthy, aki Per esszt katolikusknak véltve, hitta meg az értekezletre, megvonta a felszóalótól a szót s kiutasította a teremből. Perless e is ment de emenelete előtt ajas gazem-bernek nevezte a Kurucbrigád brigadérosát, az előző Keoskeméthy Győzőt, aki ezért másnap provokáltatta Perlasszt. A karpárbajban Perlassz sebesült meg. A büntetőjárásbírósnál ma tárgyalta ezt a párbaj-ügyet Székács albiró. A tárgyaláson Keoskeméthy Győző, aki időközben félmillió adópénzt lopott el a főváros adópénztárából s megszökött, természetesen nem jelent meg, így csak ellenlélet írhette el a bíró párvialdal véiségeért 4 napi államfogházra. Keoskeméthy ellen a bíróság ez ügyből kiolyólag szintén körözö-levelet fog kibocsátani.

§§ Weiszlovits Gyula fogságban. Weiszlovits Gyulát, a párbajban megölt Pallay ellenlélet tudvalóleg azért tartoztatták le, mert apja, Weiszlovits Adolf eleme sikasztás, illetőleg záróérésért teljelen-tést tett. Az apa ma a fia ellen tett zsarolást illetőleg életveszélyes tenyegetés miatti teljelenléssel egyült ezt is visszavonta és kérte a törvényszék vatanacsát, hogy fát szabadon bocsassák. A vatanács a kérest elutasította, mert a bűntettek hivatalból üdőzendők. Így Weiszlovits Gyula a tábla döntéséig fogságban marad.

TÁVIRATOK.

Közgazdasági táviratok.

New-York, május 15. (Terményfossde.) (Zárlat.) Gyapot: New Yorkban helyben 9 1/2 (9 1/2). Májusra 9.21 (9.26). Augusztusra 9.69 (9.74). New-Orleansban helyben 9 1/2 (9 1/2). — Petroleum: Stand white New-Yorkban 7.40 (7.40). Stand white Philadelphianban 7.35 (7.35). Refined in Cases 8.50 (8.50). Credit Balances at Oil City 1.20 (1.20). — Zsr: Western steam 10.75 (10.80). Rohe és Brothers 10.90 (10.90). — Temperi iránzata engedő. — Májusra 69 1/4 (70.—). Juliusra 67 1/2 (68 1/4). — Szept-re 66.— (66 1/2). Buza iránzata engedő. — Piros ősz helyben 80 1/2 (80 1/2). Májusra 81.— (81 1/2). Juliusra 81.— (81 1/2). Szept-re 79.— (79 1/2). Dec-re 80 1/4 (80 1/2). Gabona szállítási díja Liverpoolba 1 1/2 (1 1/2). — Ávó: Iair Rio 7. sz. 5 1/2 (5 1/2). Májusra 5.05 (5.05). Augusztusra 5.80 (5.25). — Liszt: Spring Wheat cears 2.95 (2.95). — Cukor: 2 1/2 (2 1/2). — On: 29.02 (29.—). — Res: 12 1/2 (12 1/2). — (A záró-jelben lévő számok a tegnapi árakat jelzik.)

Chicago, május 15. (Terményfossde.) (Zárlat.) Buza iránzata engedő. — Májusra 75.— (75 1/2). — Juliusra 75 1/4 (75 1/4). — Temperi iránzata engedő. — Szept-re 61 1/2 (61 1/2). — Zsr: Májusra 10.85 (10.40). — Juliusra 10.35 (10.42). — Szalonna short cear 10.30 (10.20). — Sertesius: Májusra 17.30 (17.45). — (A záró-jelben lévő számok a tegnapi árakat jelzik.)

KÜLÖNFELEK.

Két koszoru.

— Vékony Pál fordítása. —

Virágfakasztó tavasz reggelén
Együtt bolyongtunk erdős rejtekben
Bármerre néztünk, minden csupa fény!
— Az élet, ah, mi büvös költemény! —
S mi oskba futunk szép szerelemesem.

Te himes szárnyu pillét könnyedén
Ütél kacsagva, vőgyön, herkeken
Majd gyöngyvirágból, — akkor szedtem én, —
Koszorut fontál; úgy jöttél elém,
Mondva: menyasszony-koszorud leszen...

Elmúlt egy év... Im, itt a kikelet!...
Minden a régi: berek, napsugár...
Csak én vagyok más: orám beesett,
Olyan vagy, mint kis madár, beteg,
Mely dült fészékére sírva visszajár...

Ó, ringjátok csak, virág levelén
Bohó pillék... Miért elszállnotok?...
— Az élet, ah, mi sivar költemény!
— Könnyezve gyöngyvirágot tépek én:
Holt kedveseimnek koszorut fonok.

Lenau.

— A Mount Everest megmászása. A Himalaya-hegység híres csúcsát, a Mount Everestet, amelyet tudvalevőleg a föld legmagasabb hegycsúcsának tartanak, egy svájci vezetőkből, turistákból és tudósból álló társaság meg akarja mászni legközelebb. Ez a társaság, amelynek tagjai között van: Crowley, Knowles, Eckenstein, dr. Pfannel, dr. Wessely és dr. Jacot, már utban is van India felé. A Mount Everest tudvalevőleg Nepál és Tibet határán fekszik, éjszakra a tulajdonképpeni Himalaya-láncolatától s magasságát a távolból trigonometriailag 8887 méterben állapították meg. Délről tekintve, körülbelül százötven kilométernyire jelentékenyen kiemelkedik a többi hegycsúcs közül, de hogy nincs-e Nepál és Tibet között még egy Indiából nem látható nagyobb hegycsúcs a Himalayában, ezt nem lehet semmiképpen sem véglegesen kimondani, sőt a Mount-Everest-csoport pontos helyzetét is meg kell állapítani. A hegycsúcs fölfedezésétől, Wanghtól kapta a Mount-Everest nevet 1866-ban, a tibetiek Csingopamorinak hívják. A hegymászó társaság először Kasimírba megy, hogy a Mount Godwin Austent, amely 8610 méter magas, megmásszák s ha ez sikerül, akkor következik a Mount Everest. A legnagyobb magasságot a Godrin Austen szomszédságában eddig a Workman-expedíció érte el 1899-ben, 6000 méteres volt ez a magasság. A most utban lévő társaság nagy dologra vállalkozik, de ha elérni a célját, érdekes és fontos adatokkal gyarapodhatik a földrajzi tudomány.

— A szivarfűst elemzése. A frankfúri kémiai társaság legutóbbi ülésén dr. Paradies bemutatta Habermann értékesítést a szivarfűst vegyi összetételéről. Habermann a szivarfűstöt bizonyos időközökben felkészítéssel állította elő, amelylyel a dohányzó emberek szivarzását utánozta s azután a vegyi vizsgálatnál főként a szénoxidre, kénhidrogénre és kéksavra volt tekintettel. A kénoxidet és kénhidrogént kimutathatta, a kéksav megállapítása egyelőre nem sikerült még. A mennyiségi meghatározásnál ki-tűnt, hogy többnyire négyszer annyi szén-sav van a szivarfűstben, mint kén-oxid. A legintenzívabban tartja Habermann azt a megállapítást, hogy a nikotinnak csak egyhatodrésze megy át a fűsbe, míg Kiszling állítása szerint a nikotinnak nagy része található meg a szivar fűstjében.

— Mágneses szirtek. A cornvallisai part köz-elében szirtek vannak, amelyeket manole-nek hívnak, s nagyon ismeretesek a hajósok előtt. Az Egyesült-Államok felé vezető hajónal mellett fekszenek s szomorú a jelentőségük, mert több hajókatasztrófának voltak már az okozói. Ott pusztultak el a Mohican és Paris nevű nagy oceánjáró gőzösök. Azt állítják, hogy ezek a szirtek zavaró hatással vannak az irány-túra s a hajók, ha nem vigyáznak, könnyen eltéved-hetnek ennek következtében. A dolgot behatóan ta-nulmányozta Preece híres angol elektrotechnikus s arra az eredményre jutott, hogy az olyan hajó, amely Cherbourg-tól Kap-Lizard felé megy s a kapitánya nem ismeri azokat az eltéréseket, amelyeknek az iránytű az utolsó öt-hat évben ki volt téve, — nagy veszedelemben van, mert a legkönnyebben neki me-het a manoleknek.

KÖZGAZDASÁG.

Ipar és kereskedelem.

A Magyar okoripar-részvénytársaság-nak Kornfeld Zsigmond elnöklété alatt ma tartott közgyű-lésén az igazgatóság javaslatához képest határozata ment, hogy az alapszabályszerű leírások fogantatá-sa után fennmaradó 1,935,007 korona 96 fillérrny tiszta nyereségből részvényenként 120 korona vagy 102 német birodalmi márka osztalék fizetessék. 310,000 korona a rendkívüli tartalékalap javára fordították, 289,288 korona 46 fillér pedig új számlára vitessék át. Az igazgatóságnak alapszabályszerűleg meg-ejtendő új választása Abel Rudolf, báró Amelin Viktor, Bauer Adolf, turonyi Biedermann Rudolf, Blaschke Albert, dr. Ozell Vilmos, Deutsch Gyula, báró Harkányi János, Kornfeld Zsigmond, gróf Majláth József, baranyavári Ullmann Elmil és gróf Zichy Andor eddigi igazgatósági tagoknak újbóli megválasztását eredményezte. Végül a felügyelő-bizottság tagjainak újbóli megválasztata: Gróf Szirmay György, Bróza Alajos, Blank Ernő és Szalay Ödön. A közgyűlést követő igazgatósági ülésen elnökké Kornfeld Zsigmond és alelnökké báró Harkányi János ismét megválasztattak.

Kereskedelmi kongresszus. Sopron város rend-kívüli közgyűlése elhatározta, hogy az idén tartandó negyedik országos kereskedelmi kongresszust Sopronba hívja meg és a költségek részbeni fedezésére 2400 koronát szavazott meg.

Vasutak bevétele. A Dél Vasut bevétele e hó-nap első harmadában 2,718,710 koronát (— 76,633 korona), az Osztrák-Magyar Államvasut bevétele 1,508,090 koronát (— 127,222 korona) tett.

Sorsolások. A Magyar Jelzálog-Hitelbank 4%-os nyeremény-kötvényeinek ma történt ötvenegyedik kisorsolása alkalmával a következő kötvények huzat-tak ki: Sorozat 2073 1646 3045 2777 976 3233 2921 1231 3632 2610 1121 2386 8870 2999 808 347 280 3940 1278 8663 2437 1485 2798 3804. A nyeremény-huzásban: Sorozat 383 szám 17, 70,000 korona, sorozat 85 szám 9 8000 korona, sorozat 1025 szám 11 2000 korona, sorozat 2793 szám 55 2000 korona, sorozat 3228 szám 11 2000 korona.

A magyar nyeremény-kölcson sorsjegyeinek 92-ik kisorsolása ma délelőtt ment végbe a kir. lottó-igaz-gatóság hivatalos helyiségében, mely alkalommal ki-huzták a következő 51 sorszámszámot u. m.:

8 25 41 120 457 549 933 993 1074 1248 1433 1402 1690 1778 1883 2020 2148 2654 2739 2824 2902 3028 3036 3107 3156 3163 3205 3225 3239 3332 3437 4034 4079 4182 4222 4225 4329 4467 4528 4814 4859 4965 5443 5466 5505 5554 5677 5842 5876 5961 5990.

A nyeremények kisorsolásában kihuzták a fő-nyereményt 200 000 koronával 1433 sorszámszám 19 nyerőszámmal. 20 000 koronát nyert 3332 sor. 45 sz. 10 000 koronát 120 sor. 15 sz. 2000—2000 koronát nyertek 8—33 25—27 457—48 és 4859—39. 1000—1000 koronát nyertek 1074—41 1402—3 1773—22 1885—39 2902—24 3107—12 3156—12 3205—3 4829—47 4523—26 4523—41 4814—7 4859—43 4859—44 4859—45 4985—11 F443—18 és 5961—26. A ienti sorsozatszámok többi nyerőszámai egyenkint 328 ko-ronát nyertek.

Ma volt a Jászú-sorsjegyek kisorsolása az egye-sület Bályvány-utca 10. szám alatti helyiségében-Gasz-ner Béla kir. közjegyző közbenjöttével. Kisorsoltattak a következő nyeremények:

15 000 forintot nyert: 1816—19 sz.; 1000 forintot nyertek: 6744—93 sz., 789—40 sz., 367—87 sz.; 500 forintot nyertek: 2603—44 sz., 3348—82 sz., 2734—98 sz.; 100 forintot nyertek: 1210—55 sz., 4664—79 sz., 2466—73 sz., 1125—38 sz., 448—23 sz., 251—50 sz., 1744—68 sz.; 25 forintot nyertek: 1641—42 sz., 1792—99 sz., 2560—63 sz., 4732—49 sz., 2838—91 sz., 6416—11 sz., 6969—35 sz., 3382—58 sz., 495—24 sz., 430—16 sz., 7257—91 sz., 1459—5 sz., 4678—35 sz., 1174—36 sz., 7424—16 sz., 1433—9 sz., 3719—65 sz., 4566—89 sz., 250—19 sz., 4844—3 sz., 10—10 forintot nyertek: 5343—97 sz., 6187—22 sz., 2087—89 sz., 7153—30 sz., 5378—92 sz., 6318—10 sz., 2382—4 sz., 447—80 sz., 5608—41 sz., 6187—21 sz., 3994—40 sz., 2965—100 sz., 542—86 sz., 6248—10 sz., 3110—94 sz. Kihuztak ezenkívül még 2104 darab sorsjegyet 2 fros nyereseménnyel.

Szeszarak. A kontingens nyersszesz ára Buda-pestben pénteken 39.— korona, áruban 39.50 korona. Bécsben 37.50, illetve 38.20 korona.

Szivarvasarharvásár. (A budapesti marhavasár-téri vásári pénztár részvénytársaság tudósítása.) Fel-hajtás: Vágómarhák. Magyar ökr 1067 darab, ma-gyar tehén 73 darab, szerbiai ökr — darab, szerbiai tehén — db boszniai ökr — drb, éves tehén 178 drb, bivaly 72 drb, bika 167 darab, összesen 2118 drb. Gazdasági marhák: Igás- és hizlali való ökr 34 darab, tejős tehén 397 darab, igás bivaly 8 darab, tinó — darab, bika — darab, üsző — darab. Eladási árak ezen tudósítás feltárta; vágómarhákért: Ma-gyar hizott ökr, legjobb minőségű 60.— K-tól 66.— K-ig, kivételesen — K., 100 kilónként 60 fillér suly-ban, középminőségű 52.— K-tól 58.— K-ig, silányabb minőségű 44.— K-tól 50.— K-ig. Magyar legelőmarha jobb minőségű 60 K-tól 65.— K-ig, kivételesen — K-ig. Silányabb minőségű 42 K-tól 48 K-ig. Tarka hizott ökr, legjobb minőségű 62.— K-tól 70.— K-ig, kivételesen 72 K-ig, középminőségű 52 K-tól 60.— K-ig, silányabb minőségű 46 K-tól 60 K-ig. Szerb és bosz-niai ökr legjobb minőség — K-tól — K-ig, kivé-telesen — K-ig, silányabb minőség — K-tól — K-ig. Bika jobb minőségű 52 K-tól 66.— K-ig, kivételesen 67.— K-ig, silányabb minőségű 44.— K-tól 50.— K-ig. Bivaly 37 K-tól 47 K-ig, kivételesen 50.— K-ig. Magyar tehén 42.— K-tól 56.— K-ig, kivételesen — K-ig. Tarka tehén 46.— K-tól 64.— K-ig, kivételesen 66.— K-ig. Mind 100 kilónként 60 fillér sulyban. Gazdasági marhákért: Igás ökr első-rendű — K-tól — K-ig, métermázsámmint, kivé-telesen 700.— K-tól 740.— K-ig, páronként, közép minőségű — K-tól — K-ig, 100 kilónként 620 K-tól — K-ig páronként, silányabb minőség — K-tól — K-ig 100 kilónként, — K-tól — K-ig páronként. Hizlali való ökr fehér — kg-kint — K-tól — K-ig. Fejőstehén keresztzett szines 140 K-tól 220 K-ig, darabonként, bonyhádi faj 220 K-tól 320 K-ig, darabonként, kivételesen — K-tól — K-ig, igás bivaly — K-tól — K-ig páronként.

Felhajtás, 800 darabbal nagyobb volt, ezért az irányzat gorbább minőségekre lanya; az árak 1—2 koronával mmkint csökkentek.

Borjavásár. 1902. évi május hó 15-én. (A budapesti marhavasártéri vásár-pénztár részvénytár-sasági.) Felhajtás: Beltölő élő borju 1760 drb, leült borju — db, bécsi borju — db., — db., nö-vendekmarha 166 darab, bárány 616 274 darab, leült bárány 130 darab, Argyezések — Beltölő élő borju 1. rendű 70—82 l-ig, kivételesen 86 l., II. rendű élő borjúkért 62—68 l-ig, I. kilónként, leült borju I. r. — l-ig, II. r. — l-től — l-ig, kivét. I. kilónként levonas nélkül. Rngott borjúkért — l-ig. Növendek marha — l-től — l-ig, I. r. 53—58 l-ig, középminőségű 45—52 l-ig, alárendelt 40—44 l-ig, I. kilónként, Bárány élő 9.—13. k., leült bárány 7.—11. k. kivételesen ár — k-ig páronként. — A borjavásáron az irányzat lanya, az árak 3—4

fillérrel kg-kint csökkentek. A bárányvásáron az irányzat esondos.

Közvágóhídi sertésvásár. (Hivatalos jelentés.) Készlet 85 darab. Erkezett 468 darab. Összesen 553 darab. Eladatot 553 darab. Maradt — darab. Mai árak: Öreg másodrendű sertés: 74—76 korona, silány 74 korona. Fiatal zsirsertés, közép 84—90 ko-rona, könnyű 68—84, malac 5—54 korona 100 kilo-grammonként élőszulban, minden levonas nélkül. A vásár élénk volt.

Bécsi juhvásár. Május 15. (Saját tudósítónk telefonjelentése.) Felhajtott 85 darab. Jegyezte-tett: Elsőrendű juh — fillér. Kivitel juh —47 fillér, kiv. fillér. Anyajuh — korona páronként. Az irányzat izlettelen.

Bécsi szarvmarhavasár, május 15. (Saját tu-dósítónk telefonjelentése.) A mai vásárra ielhoztak: 6684 darab borjut, 1855 darab élő sertést, 2153 darab levágott sertést, 287 darab levágott juhot, 3113 darab bárányt.

Az üzlet irányzata lanya. Eladási árak: Levágott borju 76—86 fill., első-rendű 98—104 fillér, legeleje 118—124 fillér, élő borju — fillér, elsőrendű — fillér, legelsőrendű — fillér, fiatal sertés 80—96 fillér, kivé-telesen — l., levágott nehéz sertés 100—108 fillér, kivételesen — fillér, husra hizalt sertés — fillér, zsirra hizalt sertés fillér, könnyű sertés 100—108 fillér, elsőrendű stúid 96—110 l., élő juh — l., levágott juh 64—80 fillér, bosnyák silányabb sertések — fillér, kilogrammonként. Bárány 12—26 korona, páronként.

A budapesti gabonatözsde.

Budapest, május 15.

A iorgalom ma 6000 métermázsza búzát tett, amely 5 fillérrel olcsóbban került eladásra.

Egyéb gabonanemekben nem történt változás.

Eladott:

Buza. Tiszavideki: 250 mm. 79-5 k. 9 K. 20 f., 200 mm. 79-5 k. 9 K. 20 f., 800 mm. 78-3 k. 9 K. 05 f., 250 mm. 78 k., 9 K. 12 1/2 f., 500 mm. 78 k. 9 K. — f., 100 mm. 78 k. 9 K. — f., 100 mm. 77 k. 9 K. 05 f.

Makói: 1000 mm. 77-3 k. 9 K. — f.

Festmegyevidéki: 200 mm. 77-3 k. 8 K. 90 f., 400 mm. 77 k. 9 K. 77 1/2 f., 200 mm. 77 k. 8 K. 77 1/2 f., 100 mm. 76 k. 8 K. 75 f., 200 mm. 77-2 k. 8 K. 75 fillér.

Temesvári: 1500 mm. 77 k. 8 K. 75 f.

Román: 1000 mm. 78-5 k. 8 K. 45 f.

Mind három hónapra.

Rozs: 100 mm. 7 K. 25 f., 200 mm. 7 K. 22 1/2 f. paritásra.

Árpa: 725 mm. 5 K. 95 f.

Zab: 300 mm. 7 K. 40 f., 100 mm. 7 K. 38 f., 100 mm. 7 K. 27 1/2 f., 100 mm. 7 K. 20 f.

Tengeri: 400 mm. 5 K. 07 f., ab kőbánya, 800 mm. 4 K. 97 1/2 f., 400 mm. 4 K. 95 f., 800 mm. 4 K. 92 1/2 f., mind készpénzfizetés mellett Kőbánya, 300 mm. 4 K. 94 f., malomba szállítva.

Készpénzfizetés mellett.

A készpénz hivatalos jegyzése a budapesti árú-és értéktözsde szokásai szerint készpénzben 50 kilogrammonként. — A minőség hektoliterenkint és kilogrammonként.

B u z a	Kiló	Kilogrammonkénti Ár		Kilogrammonkénti Ár	
		K.-től	K.-ig	K.-től	K.-ig
Tiszavideki új	250	8,85	8,96	8,10	8,21
"	200	8,25	8,36	7,40	7,51
"	800	8,25	8,36	7,40	7,51
Festmegyei	200	8,25	8,36	8,10	8,21
"	400	8,25	8,36	8,10	8,21
"	70	8,25	8,36	8,10	8,21
Festvidéki	200	8,25	8,36	8,10	8,21
"	400	8,25	8,36	8,10	8,21
"	70	8,25	8,36	8,10	8,21
Bánási	200	8,25	8,36	8,10	8,21
"	400	8,25	8,36	8,10	8,21
"	70	8,25	8,36	8,10	8,21
Bosznai	200	8,25	8,36	8,10	8,21
"	400	8,25	8,36	8,10	8,21
"	70	8,25	8,36	8,10	8,21

Egyéb gabonanemek	Kiló	Kilogrammonkénti Ár	
		K.-től	K.-ig
Rozs új elsőrendű	70-72	4,45	7,56
" más-rendű	—	7,18	7,10
Árpa	—	6,11	6,20
Zab	—	5,72	5,81
Tengeri	—	4,97	5,06
Répa	—	4,60	4,69
Köles	—	4,60	4,69

A határközvetlet folyamán a következő kőteések történtek:

Májusi buza 1902.	8,57—8,59—8,56—8,57
Októberi buza 1902.	7,75—7,76—7,74—7,77
Októberi rozs 1902.	6,59—6,57—6,60
Októberi zab	5,75—5,73
Májusi tengeri 1902.	4,95—4,96—4,99—4,97
Juliusi tengeri 1902.	5.—5,06—5,04
Augusztusi repce 1902.	0.—

Déli évi árak a következő záróárakat állapították meg hivatalosan a tözsden:

Májusi buza 1902.	8,57	8,58
Októberi buza 1902.	7,76	7,77
Októberi rozs 1902.	6,60	6,61
Októberi zab 1902.	5,75	5,77
Májusi tengeri 1902.	4,97	4,98
Juliusi tengeri 1902.	5,04	5,05
Augusztusi repce 1902.	11,95	11,75

Színházak, szórakozó helyek.

M. KIR. OPERAHÁZ.
Péntek, 1902. május hó 16-án.
Zárva.

NEMZETI SZÍNHÁZ.

Péntek, 1902. május hó 16-án.

Folt, a mely tisztít.

Dráma 4 felvonásban. Irta: Echegaray J. A spanyol eredetiből fordította Pathy Károly.

Személyek:

Méthilde Márkus Dolores Meszlényi
Enriqueta Maróthy Fernando Mihályfi
Concepcion Szacsavaynó Don Justo Szacsavay
Kezdeté 7 1/2 órákor.

MAGYAR SZÍNHÁZ.

Péntek, 1902. május hó 16-án.

A szevillai fodrász.

Boházatos operett 3 felvonásban. Irta Bálint Dezső. Zenéjét szerz. D'Amant Leo.

Személyek:

Colineau Sziklai Tüskötő Mátrai
Henriette Fedák Leopold Boross
André Ráthonyi Klári Tomcsányi
A grófnő Margó Godin Giróth
Banami Selló Juliette Almási L.
A prefet Iványi Ujságró Almásy
Kezdeté 7 1/2 órákor.

VIGSZÍNHÁZ.

Péntek, 1902. május hó 16-án.

Az őrnagy ur.

Boházatos 3 felvonásban. Irta Mars és Kéroul. Fordította Hellai Jenő.

Személyek:

Montgiron Fenyvész Mích Gyözö
Labourdette Hegedüs Dingois Vendrei
Fréville Tanny Maloizel Szerényi
Champeaux Góth Paullette Varsányi
Moulard Tapolcai Héloise Nikó
Lardinet Rónászi Dingoisné Haraszthy
Kezdeté 7 1/2 órákor.

NÉPSZÍNHÁZ.

Péntek, 1902. május hó 16-án.

Először:

A régi szerető.

Népszínmű 3 felvonásban. Irta Géczy István. Zenéjét szerzte Hüvös Iván.

Kezdeté 7 1/2 órákor.

URANIA SZÍNHÁZ.

Péntek, 1902. május hó 16-án.

Miss Isadora Duncan

őkeri görög és klasszikus táncal.

Kezdeté 8 órákor.

FŐVÁROSI NYÁRI SZÍNHÁZ.

Péntek, 1902. május hó 16-án.

Az édes lányka.

Operette 3 felvonásban. Irta Landeberg és Stein. Zenéje Reinhardt Henrikől. Ford. Komor Gyula.

Személyek:

Liebenburg B. Sziklay Pivni Prosper Iszó
Adél Jámbor Max Csiszér
Liebenburg R. Mihályi Anatol Rónay
Winter Loia Ferényi M. Miczi Billik
Láng Ferenczy Fanny Keleti
Weyringer Kállay Klappantyu Körmendi
Kezdeté 7 órákor.

VAROSLIGETI SZINKÖR.

Péntek, 1902. május hó 16-án.

Sohse halunk meg!

Énekes boházatos 6 képpben. Irta Horst és Stein. Fordította Hellai Jenő.

Kezdeté 7 órákor.

ŐS BUDAVÁRA!

Szombaton, május 17-én este 6 órákor
ünnepélyes megnyitás
A nagy varieté-szupaden remek műsor.
Eugénie de Fonngére
a világhírű francia excentrique.

Otéro leghíresebb versenytársánéje.
Stuart!! Schäffer Sebaldu, The Mayo's, Los Aquileras, Mr et Mile Mas Andres
és számos egyéb előadóra különlegesség.
Prandi testvérek
fellélművelésen fantasztikus-színház.

„A párisi világkiváltás” c. 3 felv. nagy látványossággal.
Worthy's a légatornászok a szabad területen.
Lovard. Ökölviadal a mecsethen. Kómikus néma-játék a scating ringen.

A magy. kir. honvédkertületi zenekar hangversenye.
A la „Stusa” amerikai zenekar.
Fontos leírás. — Számos egyéb látványosság és szórakozás. Belépődíj a megnyitás napján 1 kor. A 10ből napokonként kivételével 60 fill. Pénteken 1 kor. gyermekeknek 10 éven alól 20 fillér. Méréskelt árú jegyek a városi főzárakban válthatók. Bérletjegyek a vállalatirodájában és térszékhelyeken kaphatók.

Szigoruan Ujonnán megnyit. Szigoruan

Karlsbad

„Terminus” szálloda
Lothringer-Strasse.

(Talaídos; Blau Sámuel, vendéglős Laudon-utca 1.)
Gyönyörű kertész, közvetlen a forrás mellett. A kor legkényesebb igényeknek megfelelően berendezett szobák. Nagy, elegáns étterem. Orvosi rendelet szerinti mért konyha. Kiváló saját termelésű magyar borok.

Megbízhatóságról több rabbi referenciája tanusodik.

Dreher Antal

cs. és kir. udvari és kamaraszállító

kőbányai sörfőzdéje,

Duplamaláta-körsörét

majolika körsörében.

Ezen sör, mely kiváló maláta kivonatánál fogva legjobban ajánlható, gyors közkedveltségre talált a t. közönségnek.
A duplamaláta kösör eredeti ládáiban 25 és 50 korsóval kőbányai sörfőzdeben (Telefon 55—34) kaphatók. — Kisebb mennyiségben a duplamaláta-körsör minden nagyobb fűszer és csemegekereskedésben, ugymint kávéházakban is kapható.

A kivándorló.

Mindenki sajnálta a szegény Kovács Gábert, midőn a sok sorscsapás miatt, mely őt érte, falujából ki akart vándorolni Amerikába. Földjét elárverezték s ő vagyonáronjaiból épp csak-hogy hajójegyet tudott magának vásárolni és a nap is el volt már határoza, hogy melyeken indulnak. A felesége valami titkos ok miatt egyre halogatta az elutazást és azt mondta, hogy ő mindig bízik benne, hogy itthon fogja őket megsegíteni az isten. — Ez a sejtelmé sokkal hamarabb teljesedett be, mint hitte volna, mert midőn még jobb idők élték, a Hecht Bankháztól vett egy osztálysorsjegyet és az utolsó huzási napokat bevárva, tényleg megnyerte a bankház nagy szerencséje folytán a főnyereményt. Vásároljunk tehát osztálysorsjegyeket a Hecht Bankháznál Budapest Ferenciek-teré 6. és Erzsébet-körut 32. Huzás május 22-én és 23-án. Sorsjegyjárak: Egész 12.— kor., fél 6.— kor., negyed 3.— kor., nyolcad 1 kor. 50 fillér.

Zálogházból veszek cédulákat.
Eladok

13 lates ezüst evőkézszet 12 személyre 140 frt, 6 sze mélyre 85 frt, keszve és fél jobb. Mindennemű finom ezüst tárgyak barokk és francia stílusban. Nagy rakár arany férfi láncokból, masék aranygyűrűk 6 forint 40 kr. arany férfi-órák 12 frt, arany női órák 9 frt, keszve 12 darab masévi evőeszköz 6 frt 50 kr.
Képes árjegyzéket bérmentve és ingyen.

Grünberger A. Béla örökösél
Budapest, Harisbazar.
Váci-utca 30. l., em. 23.

!! UJDONSÁG !!

CEKACO
Sz. 142 EF és F szürke

LEGFINOMABB TOLL írós és levélíróhoz
Remekivül tartós és erős!
Legfinomabb és finom hegygyell!
Kapható minden jobb írószersz.üzletben.

CARL KUHN & Co. in WIEN
ALAPITTATOTT 1843.

FŐVÁROSI ORFEUM

Nagymező-utca 17.

!!! Szenzáció !!!

Trio Barovsky

páratlan mutatványal, torvábbá

Luna asszony

Milla Barry, Mariot stb. fellépésével.

Tarka Szinpad

és sok különlegesség.

A kávéház télikerájában reggel 5 óráig Vörös Elek előnyzenekora hangversenye.

Parád gyógyfürdő.

Vastimsós fürdővel és hidegvízgyógyintéssel, gyógyvén-kénes szavanyvízzel és természetes szén-vastartalmú forrásokkal. Lakások ujjonnan épült 20 olasz szobával kibéltetve, a vendégek élelmiszeréről Vasváry István jónéri konyhája gondoskodik. Az évad május 1-től szeptember végéig tart. Az évad május 1-től június 20-ig, évad június 21-től augusztus 20-ig, utóvad augusztus 21-től szeptember végéig tart. — Az elő- és utóvadban a lakások közeli olcsóbbak. Ingatlanprospektussal és minden felvilágosítással készségesen szolgálunk.
A fürdőigazgatóság.

Színházak heti műsora.

	M. Kir. Operaház	Nemzeti színház	Vigszínház	Népszínház	Magyar színház	Fővárosi Nyári színház
Szombat	A nürnbergi mester dalnokok	Constantin abbé	Az őrnagy ur	A régi szerető	Szevillai fodrász	Boccaccio
d. u. Vasárnap este	Hoffmann meséi	Ember tragédiája	Az őrnagy ur	Lili	Szevillai fodrász	Csákon szerzett völégény
			Az őrnagy ur	A régi szerető	Szevillai fodrász	Boccaccio

Ferfiak ingyen kapnak

egy legújabb találmányu gyógyszer, melylyel az elgyöngült erőt visszanyerhetik. Mindenki, aki esziránt ir, kap egy próbacsomagot, egy 100 oldalas könyvet postán, jól becsomagolva. Ez egy csodálatos csodagyógyszer, mely már ezeket mentett meg, kik fiatalkori kihágások miatt nemi betegségekben, syphilis és elgyöngült férferőben szenvedtek. E csodálatos gyógyszer felvilágosító könyvvel együtt ingyen küldeni. E hámisítással a baj odahaza gyógyítható és mindenki, a ki fiatalkori kihágások miatt nemi betegségekben, szellemi gyengeségben vagy krónikus bajokban szenved, otthon gyógyíthatja magát. Ezen gyógyszerközvetlen hat azon szervekre, melyek erőt szűkösölnének, és csodálatosan gyógyítja az évok óta tartó betegségeket. Oragok és fiatalok írhatnak a „State Medical Institut”-nak alant címen, honnét nekik a csomag haladéktalanul megküldetik. Az intézet elsősorban azokat akarja megmenteni, kik kezelés miatt otthonukat nem hagyhatják el. A próbaküldemény bizonyítja, hogy mily könnyen lehet a veszedelmes bajból otthon is megmenekülni. Az intézet nem tesz kivételeket. Mindenki írhat a gyógyszerért bárhonnét is magyarul, mire neki diszkreció mellett egy gyógyszerküldeményt küldetik felvilágosító könyvvel együtt. Írjon azonnal. A küldemény oly szépen van csomagolva, hogy tartalmát senki sem gyanítja. A levelek következőleg címzendők: State Medical Institute, 9. Elektrom Building, Fort Wayne, Ind., America és minden levél bérmentesítendő.

Legelegánsabb

FÉRFI ^{kivételül} FIU GYERMEK
RUHÁK

KAPHATÓK:

Neumann J.
os. és kir. udvari szállítónál
Budapest, IV. ker., Muzeum-körút 1. szám.

HÉT

BANKHAZNAK NYERTEK
Za legjobba
FŐNYEREMÉNYT

BUDAPEST,
Ferenciek-tere 6. sz. — és Erzsébet-körút 32. sz.
Huzás május 22-én és 23-án.
Sorsjegy árak: Egész Fél Negyed Nyolcad
korona 12.— 6.— 3.— 1.50

Dr. Garai Antal

orvos, sebész, szemész- és szülés-tudós, volt osztr. kir. oszt. főorvos.

RENDEL: naponta 6. a 10 óráig egész délután 6 óráig, este 7 óráig és délután.

Díjazott levelekre legnagyobb figyelemmel válaszoltatik és gyógyszeréről is gondoskodik lass.

TITKOS BETEGSÉGEKET
hugyosfolyásokat és sebeket, az énfertőzéstől utóházt, az elgyöngült férferő, magömlések, a bajokor utókövetkezményeit, nőknél fehérőfolyást, bármilyen nyire időknek is, valamint mindazon női betegségeket, melyeknek a megértéshez egyik főkövetője és börtbetegségeket gyógyít új gyógymód szerint, biztos sikerrel, gyorsan és alaposan

Ugyanott megjelent és szerzője: Dr. GARAI ANTAL megrendelhető **NÉPSZERŰ ÜTMUTATÓ** (már a 15-ik kiadásban megjelent) a nemi betegségek és ezek leaszoró gyógyszerelésének című könyv, volt ára 3 frt 50 kr., most csak 90 kr. A könyv jól becsomagolva lesz elküldve, 1 frt bekládás mellett bérmentes vagy 90 kr. utánvét mellett.

Most jelent meg!
Latin-magyar Zsebszótár
középkiskolák számára.
Szerkesztette
SCHMIDT JÓZSEF
állami főgyrn. tanár.

I. rész: Latin-magyar. **Ára vászonkötésben 2 korona.**

A Schmidt József-féle latin-magyar zsebszótár aránylag kis helyen mindent nyújtja, a mire a tanulónak szüksége van. Schmidt szótára nem hágyja a tanuló kérdéseit sohasem felelet nélkül, mert előtte épen csak a kérdések lebegtek folyton munkája készítésénél. Minden egyes szócsikken meglatatik, hogy a könyv felett görnyedő tanulóra gondol-e szavó, ennek a szemével igyekezett látni, egyre arra gondolt, hogy ennek munkáját könnyítse.

Meg vagyunk győződve, hogy ezt a szaktanárok is fel fogják ismerni és úgy a tanítás, mint a tanuló szempontjából maguk fogják legjobban előmozdítani az értékes munkának gyors elterjedését. Ez a munkánk annál könnyebb lesz, mert, a díszes vászonkötésű, nyomdailag is szép kiállítású, a szemre nézve kellemes betűkkel szedett szótár ára mindössze 2 korona.

A Magyar-latín rész sajtó alatt van.

Megjelent és kapható az „ATHENAEUM” irod. és nyomdai részvénytársulatnál Budapesten, VII. Kerepesi-út 54. sz.

Szeplő, himlőhely, sömör, májfoltok, akadéék, persenés, orrvörösség és minden egyéb arc-tisztítási-
lanság ellen legjobbnak bizonyult a már 52 év óta híresretroméltólag ismert a törvény követelményeinek megfelelő

VUKOVÁRI arc-tisztító
kenőcs és szappan.
Nagy téglly kor. 1.60, kisebb kor. 1.— Szappan 1 korona.

Főrkátár: Török József gyógyszerüzere Budapest, Király-utca 12. és Andrásy-út 26. szám.

Egy gazdátlan csónak története.
REGÉNY
Írta: MOLNÁR FERENC.
KAPHATÓ A „BUDAPESTI NAPLÓ” kiadóhivatalában.
Ára 2 korona.

3 forint

„Darányi” vázson, házi, lovas- és vadász kabát 3 frt
Egy divatos 81-tő ny, szürkealap fonór eszikkal 16., 14 és 12 frt
Egy mosó-öltöny 5 frt
Egy lüsterkabát 2.50 frt
Egy lüsteröltöny 9 frt
Egy fu térdnadrág 75 kr.
Egy gyermek mosó costume, színtartó és jó mosható 1.50 frt

Egy lüster costume kék és szürke színben 5 frt

The English Clothing Company
KOCH TESTVÉREK
Budapest legnagyobb férfi- és gyermekruha-áruház
KÁROLY-KÖRÚT 26.

Malitsch Agost Bécsben, 8761. sz. 1897. február 9-én kelt magyar szabadalma és a 15171. szám 1898. szeptember 28-án kelt pótszabadalma számára „Tvisi-gép valódi vert csipkéknek előállítására” illetve „Ujtások vert csipkék előállítására szolgáló gépeken” vevők vagy engedményesek kerestetnek.

Szives ajánlatok „W. N. 3280” alatt Mosse Rudolfhoz, Bécs, I., Seilerstätte 2. kértetnek.

Figyelem!!
KOHN HELMANN és FIAI
os. és kir. udvari szállítók az **„ANGOL SZABÓHOZ”** címzett legnagyobb férfi- és gyermekruha-áruház csak Bpest, IV., Károly-körút 12. sz. alatt van.

Anámin VASPEPSIN-SACCHARAT- Niascs gyomo fájás! Sáp kór! Nincs szökrekedés!
LIEBE Nagyon izlotes! Értágygerjlesztő!
Kapható gyógyszerárakban. — 500 grmos palack 8 kor. J. Paul Liebe, Tetschen a. d. Elbe.

Első os. kir. szab. dunagőzhajózási társaság.

Kimutatás.

Bevételek április 1-16i 30-ig	1902.	1901.	1900.
Ehhez bevételék a hajózás kezdetétől március végéig	Kor. 1.376,294—	Kor. 1.499,666—	Kor. 123,371—
	1.743,263—	1.388,357—	854,406—
Összesen	Kor. 3.119,557—	Kor. 2.888,023—	Kor. 231,034—

Mohács-Pécsi vasut.

Kimutatás.

Bevételek április 1-16i 30-ig	1902.	1901.	1900.
Ehhez bevételék január 1-16i március végéig	Kor. 115,884—	Kor. 148,116—	Kor. 32,231—
	315,492—	376,791—	61,299—
Összesen	Kor. 431,376—	Kor. 524,906—	Kor. 93,530—

Első os. kir. szab. dunagőzhajózási társaság.

Kimutatás.

Bevételek április 1-16i 30-ig	1902.	1901.	1900.
Ehhez bevételék a hajózás kezdetétől március végéig	Kor. 1.376,294—	Kor. 1.499,666—	Kor. 123,371—
	1.743,263—	1.388,357—	854,406—
Összesen	Kor. 3.119,557—	Kor. 2.888,023—	Kor. 231,034—

A magyar humor kiváló gyűjteménye!

NEVETŐ MAGYARORSZÁG

Összeállította: GRACZA GYÖRGY.

Második bővített kiadás.

Két kötet díszes vászonkötésben. — Garay Ákos és Tulli Ódós remek illusztrációival. — Kiváló ajándék-mű — A legszórakoztatóbb olvasmány.

Egy-egy kötet ára kötve 7 kor.
Megrendelhető:
LAMPEL RÓBERT-féle
(Wodianer F. és Fia)
os. és kir. udvari könyvkereskedésben Budapest, VI., Andrásy-út 21.

